

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI**

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA
UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARINA
YÖNELİK EĞİTİMCİLER İLE KADIN
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN
GÖRÜSLERİNİN İNCELENMESİ**

Fatma KİNİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
AĞUSTOS-2021**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI**

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA
UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARINA
YÖNELİK EĞİTİMCİLER İLE KADIN
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

**DANIŞMAN : Doç. Dr. Gülay BEDİR
JÜRİ : Prof. Dr. Emine GÜNERİ
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Veda YAR YILDIRIM**

Fatma KİNILİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
AĞUSTOS-2021**

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA UYGULANAN EĞİTİM
PROGRAMLARINA YÖNELİK EĞİTİMCİLER İLE KADIN
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Fatma KİNİLİ

Danışman : Doç. Dr. Gülay BEDİR

Yıl : 2021, Sayfa: 59+X

Jüri : Dr. Öğr. Ü. Veda YAR YILDIRIM (Başkan)
: Doç. Dr. Gülay BEDİR (Üye)
: Prof. Dr. Emine GÜNERİ (Üye)

Bu çalışmanın amacı, ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarına yönelik eğitimciler ile kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini belirlemektir. Araştırma karma araştırma yöntemlerinden biri olan yakınsayan paralel deseninde gerçekleştirilmiştir. Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda görev yapan 8 eğitimci ile 130 kadın hükümlü ve tutuklu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak eğitimcilerle görüşmelerde “yarı yapılandırılmış görüşme formu” ile kadın hükümlü ve tutuklular için “Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarıyla ilgili olarak kadın hükümlü ve tutukluları topluma kazandırma, kendilerini ifade etme, maddi gelir elde etmede fayda sağladığı ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan eğitimciler eğitim programları uygularken katılım azlığı, katılımcıların umutsuzlukları ve materyal sıkıntısı olduğunu ifade etmişler. Programların kadın hükümlü ve tutukluların erkeğe bağımlılığın azalmasına, meslek edindirmesine ve ortam değişikliğine sebep olduğunu bu yüzden etkili ve verimli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı eğitimciler eğitim programlarının güncel şartlara ayak uydurmadığını ve eğitim servisinde geçirilen sürenin kısıtlı olduğunu bu yüzden eğitim programlarının yeterince etkili ve verimli olmadığını dile getirmişlerdir. Kadın hükümlü ve tutuklular ise bu eğitim programları sayesinde dışarıda eğitimlerine devam ettiklerini, yeni el becerisi ve hobi edindiklerini dile getirmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre eğitim programlarının etkinliğini ve

verimliliğini artırmak için kadın hükümlü ve tutuklular desteklenmeli, eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli, kurum öğretmenlerinin sayısı artırılmalıdır. Ayrıca eğitim programları düzenlenirken kadın mahkûmların ilgi, istek, ihtiyaçları ile meslek örgütlerinin görüşlerinin alınması ve mahkûmların eğitim programlarına daha fazla katılmaları için yakın sosyal ve çevresinin dahil edilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ceza İnfaz Kurumu, Eğitim Programları, Cezaevi Eğitimcileri, Kadın Hükümlü ve Tutuklu

**EDUCATIONAL PROGRAMS AND TEACHING DEPARTMENT
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SUTÇU İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**INVESTIGATION OF THE OPINIONS OF EDUCATORS AND WOMEN
ON EDUCATIONAL PROGRAMS IMPLEMENTED IN PENALTIES
AND PRISONERS**

Fatma KİNİLİ

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Gülay BEDİR

Year : 2021 , Pages: 59+X

**Jury : Assist.Prof. Dr. Veda YAR YILDIRIM (Chairperson)
: Assoc. Prof. Dr. Gülay BEDİR (Member)
: Prof. Dr. Emine GÜNERİ (Member)**

The aim of this study is to determine the views of educators and female convicts and detainees about the training programs implemented in penitentiary institutions. The research has been carried out in convergent parallel design, which is one of the mixed research methods. Purposive sampling method has been used to determine the sample. The participants of the research consist of 8 educators and 130 women convicts and detainees working in Diyarbakır Women's Closed Penitentiary Institution. As a data collection tool, "semi-structured interview form" and "Evaluation Questionnaire of Education Programs Implemented in Penitentiary Institutions" were used for female convicts and detainees. Descriptive analysis and content analysis were used to analyze the obtained data. As a result of the research, it has been stated that the training programs applied in penitentiary institutions provide benefits in reintegrating female convicts and detainees into society, expressing themselves and earning financial income. Educators participating in the study stated that there was a lack of participation, hopelessness of the participants and a shortage of materials while implementing the training programs. They stated that the programs were effective and efficient because they ensured female convicts and detainees to decrease their dependence on men, to have them acquire a profession and to change the environment. In addition, some educators stated that the training programs do not keep up with the current conditions and the time spent in the training service is limited, so the training programs are not effective and efficient enough. Women convicts and detainees, on the other hand, stated that they continued their education abroad and acquired new handicrafts and hobbies thanks to these training programs. According to the results of the research, female convicts and detainees should be supported, the scope of education programs should be expanded, and the number of institution teachers should be increased in order to increase the effectiveness and efficiency of

training programs. In addition, while organizing training programs, it may be suggested to include the interests, wishes and needs of female prisoners, as well as the opinions of professional organizations, and to include the close social and environment of the prisoners in order to participate more in the training programs.

Keywords: Penitentiary Institution, Education Programs, Prison Educators, Female Convicts and Prisoners

ÖN SÖZ

Suçlu kişiler geçmişten bugüne toplumun kanayan yarası olarak görülmüştür. Fakat işlediği suç ne olursa olsun bu insanlar suça sürüklenmişlerdir. Bu ayrımı yaparak onlara yaklaşmak, topluma kazandırmak insanlığa yapılacak en büyük hizmetlerden olduğu düşünülmektedir. Nitekim eğitim seviyesi düşük, maddi özgürlüğü olmayan, istismara uğraşmış ve suça teşvik edilmiş kadınları da unutmamak gerekir. Onları hayata hazırlayıp faydalı birer vatandaş haline getirmek için başvuran en etkili yol eğitimidir. Günümüzde ceza infaz kurumlarında kadın hükümlü ve tutuklulara yönelik eğitim programları uygulanmaktadır. Fakat bu eğitim programları hakkında yeterli incelemeler yoktur. Bu çalışma ceza infaz kurumunda uygulanan eğitim programları hakkında eğitimciler ile kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini alarak; bu eğitim programları hakkında fikir beyan edecektir.

Araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen, kıymetli bilgisini, emeğini sakınmayan, yardımlarını esirgemeyen, tecrübesiyle bana ışık tutan, tez danışmanım ve hocam Sayın Gülay BEDİR'e,

Bugüne değin bana hep inanan başta Annem olmak üzere aileme teşekkür ederim. Bu süreçte yardım ve motivasyonlarıyla yanımda olan sevgili ve değerli arkadaşlarım Nadire GÜNEŞ, Mustafa KORKMAZ'a, verilerin toplanmasında yardımcı olan ve araştırmaya katılan eğitimciler ile kadın hükümlü ve tutuklulara sonsuz teşekkür ederim.

Fatma KİNİLİ
Kahramanmaraş-2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
EKLER LİSTESİ.....	X
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.5. Araştırmayla İlgili Bazı Tanımlar.....	5
2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	6
2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	8
3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	10
3.1. Suç ve Ceza.....	10
3.2. Hükümlü, Hükümözlü, Tutuklu Kavramları.....	11
3.3. İnfaz ve İyileştirme.....	12
3.4. Ceza İnfaz Kurumlarının Tarihsel Gelişimi.....	12
3.5. Kadın Suçluluğu.....	14
3.6. Kadın Cezaevinin Tarihsel Gelişimi.....	15
3.7. Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitim.....	17
3.8. Cezaevlerinde Uygulanan Eğitim Programları.....	18
3.9. Ceza İnfaz Kurumları Mevzuatına Göre Eğitim ve Öğretim Çalışanları.....	19
3.9.1. Yetişkin I. Ve II. Kademe Eğitim Başarı Programları.....	19
3.9.2. Açık öğretim okulu ve açık öğretim lisesi.....	19
3.9.3. Açık Öğretim Fakültesi.....	19
3.9.4. Yüksek Öğretim Çalışmaları.....	19
3.9.5. Hazırlık Kursları.....	20
3.9.6. Din Hizmetleri ve Ahlaki Gelişimi.....	20
3.9.7. İş ve Meslek Eğitimi Programları.....	20
3.9.8. Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler.....	20
3.9.9. Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Çizelgeler.....	20
3.9.9.1. Hükümlü ve Tutuklu Eğitim Takip Çizelgesi.....	20
3.9.9.2. Eğitim Çizelgesi.....	21
3.9.9.3. Eğitim Çalışmalarına İlişkin Değerlendirme Çizelgesi.....	21
3.9.10. Kurum Öğretmenlerinin Görevleri.....	21
4. YÖNTEM.....	22
4.1. Araştırma Modeli.....	22
4.2. Evren, Örneklem / Katılımcılar.....	22
4.2.1 Evren ve Örneklem.....	22
4.2.2. Katılımcılar.....	24
4.3. Veri Toplama Araçları.....	25
4.3.1. Nitel Veri Toplama Aracı.....	25
4.3.2. Nicel Veri Toplama Aracı.....	26

4.4. Verilerin Toplanması	26
4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması	27
4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması	27
4.5. Verilerin analizi	27
5. BULGULAR	29
5.1. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Eğitimcilerin Düşüncelerine İlişkin Bulgular	29
5.2. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Eğitim Programlarını Uygulanırken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular	31
5.3. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programlarının İşlevselliğine İlişkin Bulgular	32
5.4. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular	33
5.5. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutukluların Temel Eğitim Programları Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular	35
5.6. Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlü ve Tutukluların Meslek Eğitimi Alanında Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular	37
5.7. Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Değerler Eğitimi Programı ile İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşleri İlişkin Bulgular	39
5.8. Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Dini Eğitim Programlarına İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerine İlişkin Bulgular	40
5.9. Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyo-Kültürel ve Sportif Alanında Uygulanan Eğitim Programlarıyla İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerinin İncelenmesi	42
6. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER	45
6.1. Sonuç ve Tartışma	45
6.1.1. Birinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	46
6.1.2. İkinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	46
6.1.3. Üçüncü Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	47
6.1.4. Dördüncü Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	48
6.1.5. Beşinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	49
6.1.6. Altıncı Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	50
6.1.7. Yedinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	50
6.1.8. Sekizinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	51
6.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma	51
6.2. Öneriler	52
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	52
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	53
KAYNAKLAR	54
EKLER	

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Örneklemin Demografik Özellikleri.....	23
Tablo 4.2. 2.Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	25
Tablo 4.3. Aritmetik Ortalama Sınırları Tablosu	28
Tablo 5.1. Kadın Hükümlü ve Tutukluların Temel Eğitim Alanında Uygulanma Eğitim Programlarına Yönelik Görüşleri	35
Tablo 5.2. Kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan eğitim programlarına ilişkin bulgular	37
Tablo 5.3. Kadın Hükümlü ve tutukluların değerler eğitime yönelik görüşleri	39
Tablo 5.4. Kadın hükümlü ve tutukluların dini eğitim programlarına yönelik görüşleri	41
Tablo 5.5. Kadın hükümlü ve tutukluların sosyo-kültürel ve sportif alanda uygulanan eğitim programlarına ilişkin görüşleri	42

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 5.1. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Eğitimcilerin Düşünceleri29
- Şekil 5.2. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü Tutuklulara Eğitim Programlarını Uygulanırken Karşılaştıkları Sorunlar.....31
- Şekil 5.3. Ceza İnfaz kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutumlara Uygulanan Eğitim Programlarının Etkili ve Verimliliğine İlişkin Eğitimcilerin Görüşleri33
- Şekil 5.4 Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Etkiliğinin Arttırılmasına Yönelik Öneriler İçin Yapılabilecekler.....34

EKLER LİSTESİ

Ek-1 : Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ek-2 : Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulana Eğitimleri Değerlendirme Anketi

Ek-3 : Görüşme Formu ve Anket İzni

1. GİRİŞ

Suç, toplumsal yaşamın oluşmasıyla ortaya çıkmış beraberinde ceza, suçlu, infaz kavramlarının da doğmasına sebep olan toplumsal bir durum olduğu düşünülmektedir. Hangi davranışların suç olarak nitelendirildiği, karşılaşılan cezalar, suçlunun mağdur ettiği kişilere olan uzaklığı, infazın şekli ise toplumun ortak kültürel ve hukuksal yapısıyla belirlenip her toplumda değişiklik gösterir. Bu bağlamda, her toplumun adalet anlayışı da farklılık gösterir. Suçun toplumda algılanış ve cezalandırma biçimi her toplumsal yapıda ve zaman içinde farklılık göstermektedir. Önceleri suçlu olarak nitelendirilen insanlar, toplumun yaraları olarak görülürdü. Bu anlayış insan haklarının tarihsel süreç içerisinde özümsemesiyle aşılabilmiştir. Kendisinden korkulan ve toplumdan uzakta izole edilmesi gerektiği düşünülen suçlulara, zaman içerisinde daha ılıman bir anlayış gelişmiştir. Suçun nedenlerinin araştırılması, bilimsel açıdan sorgulanmasına ve insan haklarıyla o kişinin de “insan” oluşunun hatırlanmasıyla beraber, suçlu kişilere uygulanan kapatılma anlayışında değişim yaşanmıştır. Önceleri suçlu toplumsal hayata zarar vermesini önlemek için kapatılırken, sonradan kapatmanın asıl amacı suçluyu toplumdan ayırtmak değil, suçluyu yeniden sosyal hayata adapte edecek eğitimsel sürece tabi kılmak olduğu kabul görmeye başlanmıştır.

Suçun kontrol altına alınması ve engellenmesinde dikkat çeken ilk kurum cezaevleridir. Suç ve suçlulukla mücadele bir toplumda kamu düzeninin sağlanması konusunda büyük bir öneme sahiptir. Cezaevi ya da hapisane suçla savaşmanın en etkili yollarından birini oluşturmaktadır (Kızılkaya, 2014). Cezaevleri herhangi bir suçla bağlantısı olan hükümlü yada tutukluların hapsedildikleri yerlerdir (Balaban, Özen, 2015: 38). Günümüzde cezaevleri suçlu kimselerin tutulduğu yerler olmalarının yanında sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerinde yapıldığı yerlerdir.

Tarihsel süreç içerisinde toplumlar, mevcut eğitim seviyesine, ulaştıkları ekonomik, toplumsal, politik düzeylerine göre suç, suçlu ve suçlunun eğitimini farklı biçimlerde yorumlamışlardır. Suç işlenmesinin nedenleri ilk defa 18. Yüzyılın sonlarına doğru sistemli bir şekilde incelenmiştir (Özkan, 1998: 1). Modernleşmeyle beraber toplumsal ve bireysel doğrultularda suçun ortaya çıkış nedenleri belirlenerek, bireyi suça teşvik eden sebeplerden hareketle suçun önüne geçmek ve suçluyu eğiterek yeniden topluma kazandırmaya ağırlık verildiği görülmektedir. Eğitime dahil olanlar, eğitim sayesinde sosyal tabaka piramidinde dikey hareketlilik kazanmaları ile ulaşacakları sosyal statü beraberinde meslek sahibi olmalarına uygun ortam hazırlar (Erkal, 1992: 83). Birey kendini geliştirdiğinde mensup olduğu toplumu da geliştirmiş olur. Nitekim eğitim, bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal yetilerini geliştirme sürecidir de diyebiliriz (Güneş, 2014: 16). Günümüzde ki gelişmeler beraberinde insanın belirli bir sistem dahilinde çalışmasını gerekli kılmıştır. Bu durum, sürekli değişim ve gelişim içerisinde olan ortama uyum sağlayan, yeniliğe açık, meslek eğitimi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Finn, 1997: 5). Toplumların ilerlemesinde eğitim faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Daha çağdaş bir toplum için eğitime topyekûn destek verilmelidir. Bunun sağlanması için sadece okullarda verilen eğitim yeterli değildir (Yüksel, 2002). Eğitim faaliyetleri toplumdan soyutlanan bireylere değin ulaştırılmalıdır. İnsan gelişmek için çaba harcayan, gelişime açık bir canlıdır (Ergün, 2014: 2). Eğitim, fertleri içinde buldukları toplumsal yapıdan haberdar ederek, bu toplumsal yapının ortak paydası hakkında bilgi birikimi oluşturan (Hazar, Yılmaz, 2004: 2), fırsat eşitliğini gerçekleştiren en etkili araçtır (Türkoğlu, 1997). Eğitim her ortamda farklı şekillerde aktarılabilir. Önemli olan öğrenmeye istekli bireylere uygun koşulları sağlayarak eğitimi gerçekleştirebilmektir (Şen, 2016).

Yaygın eğitim programlarının sürdürüldüğü cezaevleri, özgürlüğü kısıtlayıcı cezaların uygulandığı, kamu düzenin sağlanmasında önemli bir yer olma özelliği taşır (Yıldız, 2015: 2). Bugün cezaevlerinin amacı, infaz süresinden başlayarak tahliye kadar hükümlülere eğitim vermek, bu sayede tahliye sonrasında tekrar suça yönelmelerini engellemek ve onları topluma uyumlu, barışık bir yaşam sürmelerine yardımcı olmaktır (Gökduman, 2011). Ceza İnfaz kurumlarında yürütülen eğitim çalışmaları, suçluları rehabilite ederek topluma yeniden kazandırma bağlamında önemli bir görev görmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarında; İlk ve Orta dereceli Okuma yazma eğitimi programları, Mesleki eğitim programları (Saç Tasarım, Takı Tasarım, Dikiş-Nakış, Seramik, Tekstil, Yağlı boya kursları), Destekleme eğitim programları (Açık ilköğretim Okulu, Açık Öğretim Lisesi), Sosyal- Kültürel- Sportif Eğitim programları (Voleybol kursu, Ebru sanatı kursu vb.), Değerler eğitimi programı uygulanmaktadır (CTE, 05.01.2020, cte.adalet.gov.tr).

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde, hükümlü ve tutuklulara uygulanan mesleki eğitim programlarını üçe ayrılmaktadır. İlki, cezaevinde değerlendirilecek mesleki bilginin kazandırılmasıdır. İkincisi ise, ilgiye yönelik uygulanan kısa süreli meslek eğitimi programları, sonuncusu ise, tahliye sonrasında iş bulmalarına imkân sunan becerilerin kazandırılmasına yönelik uygulanan mesleki programlardır. Bu eğitimlere katılan hükümlü ve tutukluların büyük çoğunluğunun tekrar suç işleme oranında azalma olmaktadır (Bushway, 2003: 2).

Türkiye’de Ceza İnfaz Kurumunda kalan hükümlü ve tutukluların insan haklarına yaraşır bir şekilde yaşam sürmeleri ve dışarıda ki hayatlarına geri döndüklerinde tekrar suç işlemelerini önleyici koşulların sağlanması için ciddi ilerleme kaydedilmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde günümüzde cezaevlerinin çok kalabalık kurumlar olmasının yan sıra çok ciddi sorunların çıkmasının sebebinin bu kurumlarda yürütülen eğitim programlarının katkısı olarak görülmektedir (Gökduman, 2011).

Suçla ilişkin çalışmalar incelendiğinde, toplumsal değişimler, kültürel çatışmalar, toplumsal tabakalaşma, ekonomik durum, demografik yapı, gelir dağılımı, gibi toplumsal dinamiklerin suç olayı üzerinde ki etkileri sürekli araştırılmıştır. Nitekim yaş, öğrenim durumu, medeni durum, cinsiyet gibi değişkenlerin de suç ili ilişkisi incelenmiştir.

Cinsiyet ve suç ilişkisi incelendiğinde, genel olarak toplumda kadınların suç işleme oranının erkeklerden düşük olduğu saptanmıştır (Öğün, 1990: 2). Fakat, kadın suç oranı, hızla ilerleyen endüstrileşme ve kentleşmeyle kadınların sosyo-kültürel yapı içindeki konumlarının değişmesi ve toplumsal rollerinde meydana gelen sorunlarla ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (İçli, 1993).

Suçla ilgili çalışmalarda kadınların incelenme konusu olmaya değmeyecek kadar az bir yer tuttuğu düşüncesinin hakim olduğu bunun yanında “kadın suçlu” adında kategorileştirilerek özel olarak incelendiği de görülebilmektedir. Kadınların ceza hukuku sisteminde çok az önemsendiği savunulmaktadır. Kadın suçluluğunun, genellikle kendini korumak amaçlı ortaya çıktığı düşüncesi, bu suçların tekrar etme oranının az olması ve kadın suçlarının çok tehlikeli olmaması görüşü bunu desteklemektedir (Camp, Gaes, Pelissier, Rhodes, Saylor, 2003).Ancak fail ya da mağdur olan kadınların sayısını her geçen gün artmaktadır (Flavin, 2001). Türkiye’ de ise bundan farksız olarak 2005 yılından bu yana kadın ve erkek sayıları karşılaştırıldığında, kadınların suç işleme oranlarının erkeklerden daha fazla artık gösterdiği ortaya çıkmaktadır (Günelsu, 2014: 7). Böylece suçlu kitlenin yer aldığı Ceza-İnfaz kurumları toplumsal bir sorun haline gelmektedir (Kurt, 2007: 20).

Suçlu bireylerinin ıslahının tek yolu ceza değildir. Suça karışmış bireylere infaz sürecin de yol gösterici, sorumluluk duygusunu kazandıracak, empati duygusunu geliştirecek olan eğitimidir (Özdemir, 2002).

Suçta sürüklenmiş kadınların iyileştirilip tekrar topluma kazandırılması sürecinde uygulanan eğitim programlarının her aşaması örgütsel yapı tarafından özen gösterilip, titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için başta cezaevi yöneticileri ve personelleri daha sonra sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler, halk eğitim merkezleri, alanında uzman kişiler gibi konuya destek sağlayabilecek olan her türlü kurum ve kişilerin sorumluluğu bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Geçmişten bugüne yapılan en ağır koşullara sahip cezaevleri bile suç işlenmesine engel olmamıştır. Suçlunun özgürlüğünün kısıtlanmasının ötesinde uygulanan hiçbir yaptırım ve koşulun bile çözüm getiremediği görülmüştür (Usta, Öztürk, 2010: 41). Bu bağlamda yapılması öngörülen amaç suçlunun infaz süresince fiziksel, duygusal ve sosyal yönden rehabilite edilmesidir (Akçakale, 2010). Mesleki ahlaki ve manevi terbiye almalarına önem verilmeli ve böylece onların tekrar suç önmemeleri için önlem alınmalıdır (Akpınar, Çınar, Fişek, 2004). Eğitim cezaevlerine kadar yayılmalı ve onları yeniden toplumda yaşamaya hazır hale getirmelidir. Bunun içinde Ceza İnfaz kurumlarında uygulanan eğitim öğretim ve meslek edindirme daha işlevsel bir hale getirilerek sağlanacağı mümkün görülmektedir (Şen, 2016: 6). Literatür incelendiğinde cezaevinde kadın mahkûmlara uygulanan eğitim programlarıyla ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olması sebebiyle uygulanan eğitim programlarının etkililiği ve katılım oranıyla ilgili kalmakta olan kadın hükümlü ve tutukluların ve eğitimcilerin görüşlerini belirlemek amacıyla böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle çalışmanın problem cümlesi “Ceza İnfaz Kurumlarında uygulanan eğitim programlarına yönelik eğitimciler ve kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Ceza İnfaz Kurumlarında uygulanan eğitim programlarına yönelik eğitimciler ile kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ceza İnfaz kurumlarında kalmakta olan kalan hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programları hakkında eğitimcilerin genel görüşleri nelerdir?
 - a. Ceza İnfaz kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken karşılaştıkları sorunlara ilişkin,
 - b. Eğitim programlarını daha etkili hale getirmek için yapılması gerekenlere ilişkin,
 - c. Eğitim ve öğretim açısından etkili ve verimliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Ceza İnfaz kurumunda kalmakta olan kadın hükümlü ve tutukluların,
 - a. Temel eğitim ve mesleki eğitim,
 - b. Değerler eğitimi,
 - c. Dini eğitim,
 - d. Sosyal, kültürel ve sportif alanlarda uygulanan eğitim programları hakkında görüşleri nelerdir?

Ceza İnfaz Kurumlarının amacı suça sürüklenmiş bireylerin cezalarına infaz etmelerinin yanı sıra tekrar topluma kazandırılmalıdır. Tutuklular da daha önemli olması düşünülebilir. Çünkü toplumun devamını sağlayan bireyler ilk olarak bir anne tarafından yetiştirilir. Bu yüzden kadınların olduğu Ceza İnfaz kurumlarında eğitime daha çok önem verilmesinin gerektiği düşünülebilir. Ceza İnfaz Kurumunda alınan eğitimler sayesinde topluma yeniden katılmaya hazır olan kadınların suç işleme olasılıkları düşülmektedir. Durumu hakkında yeterli araştırma yapılmadığı düşünülmektedir. En genel ifade ile suç işleyen kadınların ve Ceza İnfaz Kurumlarında onların topluma yeniden kazandırılmasına yardım eden eğitim programlarının yarattığı etkiler ve bu programların değerlendirilmesi Ceza ve Tevkifevlerinin ıslah etme amacı açısından önem taşır. Bu sayede uygulanmakta olan eğitim programlarının etkilerinin farkına varılmasını ve kadın hükümlü ve tutukluların tekrar topluma kazandırılmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca kadın suçluluğuyla ilgili çalışmaların varlığı, kadınların kontrolsüz davranışlarına sebep olan, şiddet, maddi güçlük, eğitim eksikliği gibi konularda iç görü kazandıracağı düşünülmektedir. Ayrıca kadın suçluluğu konusunda alınacak önlemlerin önünü açmada fayda sağlayacağı bu sayede hem yetişkin eğitime hem de anne olarak yetiştirecekleri çocuklara etki edeceği düşünülmektedir.

Nitekim eğitim bireyi davranış, duygu, düşünce bütünlüğü ekseninde yeniden oluşturmayı, geliştirmeyi, yönlendirmeyi amaçlayan iştir diyebiliriz. Eğitim her bireyin hakkı olan bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Eğitim programları ise eğitim ve öğretim faaliyetlerini işlevsel kılacak düzeneği oluşturmaktadır. Eğitim ve bilgi verme işi olan öğretimle beraber eğitim programlarının çizeceği yol haritasıyla bireye ayırt etme gücü, anlayış ve beceri kazandırmayı hedefler. Tüm bunlar ele alındığında suça sürüklenmiş bireylerin eğitim alması ve bunun belli program dahilinde olması öğretim ve eğitim faaliyetlerinin temel amaçlarının gerçekleştirilmesine hizmet etmiş olacaktır düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan kalan kadın hükümlü ve tutuklular ile kurumda görev yapan 8 eğitimci görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, kadın hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında ki eğitim programları hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla “Ceza İnfaz Kurumunda Uygulanan Eğitim Programlarını Değerlendirme Anketi” ve kurumda görevli olan öğretmenlerle yapılan görüşmelerle elde edilen bilgiler ile sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Bu araştırmada, Ceza İnfaz Kurumunda kalmakta olan kadın hükümlü ve tutukluların uygulanan ölçme aracına samimi ve doğru cevaplar verdiği varsayılmıştır.
2. Araştırmada Ceza İnfaz Kurumunda görev yapmakta olan öğretmenlerin yönetilen görüşme sorularına doğru ve objektif cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmayla İlgili Bazı Tanımlar

Ceza İnfaz Kurumu: Hüküm giymiş ya da bir suçtan dolayı mahkemece tutuklananların topluma yeniden kazandırılması için eğitim gördükleri, özgürlüklerinin kısıtlandığı yerlerdir (Yılmaz ve Hazar, 2004: 45).

Hükümlü: Mahkemelerce suç işlediği kesinleşmiş kişiler için kullanılmaktadır (Can, 2014: 71).

Tutuklu: Mahkemelerce zorunlu görünmediği sürece özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya çarptırılmamış fakat kıs kişi hürriyetinin kaldırılıp tutuk durumuna getirilmesidir (Kunter, Yenisey, Nuhoğlu, 2010: 918).

İnfaz: Kanunda suç olarak belirtilen eylemi yapan kişiye mahkemelerce verilmiş olan cezanın yerine getirmesidir (Özkan, 1998, 49).

2. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan benzer çalışmalar yer almıştır. Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklara bakıldığında yurtiçinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir.

2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Özkan (1998) “ Cezaevlerinde Eğitici ve Islah Edici Boyutu” adlı yüksek lisans tezinde insanın sosyal bir varlık olduğunu suçlu insanların toplumdan ayırıştırılmayacağını belirtmiştir. Toplumun hukuk kurallarına aykırı davranışta bulunan insanların cezalarını bitirdikten sonra tekrar toplumun ferdi olarak döneceği gerçeğini, cezaevi ortamının bağlamda düzenlemesi gerektiğini savunmuştur. Niğde ilinde ki Kapalı ve Tarım Açık Cezaevlerinde yaptığı çalışma da hükümlülere uygulanan eğitim programlarının etkililiğini belirlemede hükümlülerin; yaşlarının, medeni hallerinin, toplam cezalarının, rol oynayıp oynadığı araştırmıştır. Araştırmada toplam 129 hükümlüden, 34 cezaevi personelinden veri toplanmıştır. Araştırma verilerini toplamak için hükümlülere ve ceza infaz kurumu personellerine anket uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre cezaevlerinde yürütülen eğitim faaliyetlerinin hükümlülere göre yetersiz olduğu, hükümlülere uygulanan meslek edindirme programlarının dışardaki hayatlarına döndüklerinde fayda sağlayamayacağını vurgulamıştır.

Yılmaz ve Hazar (2004) “Cezaevlerinde Beden Eğitimi Müfredat Programının Uygulanma Düzeyi ve Tutuklu ve Hükümlülerin Beden Eğitimi Faaliyetlerine Katılımları” adlı çalışmada cezaevlerinde uygulanan Beden Eğitimi Müfredat Programında bulunan amaçların uygulanması ve hükümlü ve tutukluların sportif faaliyetlere katılma düzeyleri araştırılmıştır. Çalışmada 200 hükümlü ve tutuklu dan veri toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre cezaevlerinde gerektiği kadar sportif faaliyetlere katılım olmadığı hükümlü ve tutukluların daha çok meslek edindirme yönelik faaliyetleri tercih ettikleri tespit edilmiştir. Diğer bulgulara göre ise araştırmaya katılan hükümlü ve tutukluların kapalı cezaevine kıyasla açık ceza evinde kalanların daha fazla olumlu kişisel alışkanlıklar kazandırdığı belirlenmiştir.

Özcan (2010)Mersin C ve E Tipi Kapalı Cezaevinde yürüttüğü “ Ceza ve İnfaz Kurumlarında Yapılan Mesleki Eğitim Programlarının Öğretmen ve Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerine Göre Bazı Boyutları” adlı yüksek lisans tezinde cezaevlerinde uygulanan meslek edindirme programlarında alınan mesleki eğitim ile hükümlü ve tutukluların iç ve dış motivasyonu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 240 mahkûm ve 11 cezaevi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, hükümlü ve tutuklular bu eğitim programlarına aile ve koğuş içinde veya farklı koğuştaki arkadaşlarının yönlendirmesiyle katılmaktadırlar. Cezaevlerinde bu programlara katılımları sonucunda verilen sertifikalar onları daha çok motive etmektedir.

Gökdoğan (2011) “Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitimin Önemi” adlı çalışmasında devletin kamu güvenliği sağlamada ki önemini anlatmış olup bu bağlamda suç işlenmesini engelleyici tehditler alması gerektiğini belirtmiştir. Tamda bu sebeple kurulmuş olan ceza infaz kurumlarında toplumda yalıtılmış olan hükümlülerin eğitilmesinin önemini vurgulamıştır. Suç işledikten sonra ki adli hizmetlerin suç işleyenleri rehabilite etme yönünde olması suçun tekrarını da azaltacağını ifade etmiştir.

Yıldız (2013) “Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hükümlü-Tutuklularla Yapılan Resim Eğitiminin İşlevsel Etkileri” adlı çalışma da Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda verilen resim eğitimlerinin hükümlü ve tutukluların cezaevinde kaldıkları sürece yaşamı ve tahliye olduktan sonraki sosyal hayata katılma süreçleri üzerinde etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 140 kadın hükümlü ve tutuklu oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından 62 maddelik ölçek geliştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre resim eğitimi alan kadın hükümlü ve tutuklular diğer mahkûmlara nazaran daha ılıman oldukları, içinde buldukları koşulları resim yaparak dışa vurdukları saptanmıştır. Bu bağlamda resim eğitiminin terapi görevi gördüğünü belirtmiştir.

Yaldız (2015) “Ceza İnfaz Kurumlarındaki Meslek Edindirme Eğitim Programlarının İncelenmesi: Düz Dikiş Makineci Kursu Örneği” adlı yüksek lisans tezinde cezaevlerinde topluma yeniden kazandırma çalışmaları kapsamında uygulanan meslek edindirme eğitim programlarının eğitim hedeflerine ulaşma düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın verileri Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda uygulanan meslek edindirme eğitim programı içerisinde yer alan Düz Dikiş Makineci Modülü kursuna katılan 11 tutuklu ve hükümlülere uygulanan anket ile sağlanmıştır. Aynı zamanda tutumlarını ölçmek için psikososyal gözlem formu ve Düz Dikiş Makineci kursunda uygulanan modülü değerlendirmek için modül değerlendirme formu hazırlanmıştır. Cezaevinde uygulanmak üzere yeni bir modül geliştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre eğitim programlarında kullanılan ders materyalleri yeterli değildir. Aynı zamanda cezaevlerinde hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının onlara ne tür iş olanağı sunacağını, çıktıktan sonra ne gibi faydaları olacağı konusunda daha fazla farkındalık kazandırılması gerektiğini belirtmiştir.

Özen (2015) “Ceza İnfaz Kurumlarında ki Tutuklu ve Hükümlülerin Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Algıları: T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği” adlı çalışmada ceza infaz kurumunda kalmakta olan hükümlü ve tutukluların yürütülen eğitim faaliyetlerine karşı algılarını ve işlendirmeye yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri 329 tutuklu ve hükümlüden toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların çoğu tahliye sonrasında iş hayatına atılmak istemektedirler. Bu açıdan kurumda verilen eğitimlerin tahliyeden sonra iş bulmalarını kolaylaştırması, işe girerken tecrübe sağlaması, yeteneği ortaya çıkarmaya katkı sağladığını düşünmektedirler.

Şen (2016) “Ceza İnfaz Kurumlarında Verilen Eğitim Faaliyetlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada hükümlü ve tutuklulara sunulan eğitim faaliyetlerini farklı başlıklar altında inceleyerek yaşam boyu öğrenme açısından değerlendirilmiştir. Araştırmaya Zonguldak ilindeki üç ceza infaz kurumdan 912 hükümlü ve tutuklu katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre ceza İnfaz kurumunda uygulanan eğitim faaliyetlerine katılmak da istekli oldukları, bazı eğitimler sonucunda meslek edindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda yetişkinler eğitime yönelik etkinliklerin daha planlı ve sürekli olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Çelik (2018) ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim faaliyetlerinin işlevselliğini ortaya çıkarmak amacıyla Osmaniye 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda Eğitimin Önemi ve Durumu” adlı yüksek lisans tezinde ilgili kurumun “Eğitim birimi” ve Psikososyal Servisinin olanaklarını ve etkililiğini araştırmış ve yapılan meslek edindirme programlarının hükümlü ve tutuklular üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma da 200 tutuklu ve hükümlüye ve eğitim servisinde çalışmakta

olan 9 öğretmen ve personele anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda eğitim faaliyetlerine katılan hükümlü ve tutukluların kendilerini geliştirdikleri fikrinde oldukları ve bu eğitimleri fırsat olarak nitelendirdiklerine ulaşılmıştır. Aynı zamanda ceza infaz kurumunda görevli olan öğretmenlere göre hükümlü ve tutukluların meslek edindirme kurslarına katılmalarında ki en büyük sebep sertifika verilmesidir.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

McCarty (2006) çalışmasında San Qentin'de bulunan cezaevindeki üniversite eğitim programlarını araştırmıştır. Cezaevlerindeki eğitim programlarının giderleri artık hükümet tarafından karşılanmadığını gönüllüler ve bağışçıların bir araya gelerek eğitim programlarını yürüttüğünü belirtmiştir. Aynı zamanda bu çalışmada ceza infaz kurumlarında eğitim faaliyetlerinin zorluğunu ortaya koymuştur. Cezaevi kültürü ile Akademi kültürün temellerinde birbirine zıt yapıları olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda üniversitelerin eğitim sorgulamayı öğrettiği fakat cezaevlerini eğitimlerinde buna yer verilmeyen kapalı ortamlar olduğunu belirtmiştir. Mali kaynak eksikliği ve kurumsal yapıda ışıklık yaşayan eğitimcilerin adaptasyon sorunu yaşadığını ortaya koymuştur fakat tüm bunlara rağmen mahkûmlara verilen eğitimin topluma fayda sağladığını belirtmiştir.

Valentine (1998) yaptığı çalışmasında Amerika Birleşik Devletlerinde eyalet ve fedarel cezaevlerinde toplum nüfusunun yüzde altısını kadın mahkûmların oluşturulduğunu bu yüzden mahkûm denince akla erkeklerin geldiğini dile getirmiştir. Fakat zaman içinde kadınların suç işleme oranlarının arttığını ve eğitim yoluyla suçun tekrarının önlenebileceğini belirtmiştir. Bu yüzden Arizona'da orta güvenli bir kadın cezaevinde şiir, düzyazı vs. Gibi sanatsal etkinliklerin olduğu eğitim programı uygulamıştır. Sonuç olarak bu eğitim programı ile kadın mahkûmların iletişim kurma becerilerinin arttığını ortaya çıkarmıştır.

Busen (2014) Amerika Birleşik Devletlerinde Ulusal Önleme, Öğretme ve Araştırma Derneği'nin desteğiyle cezaevlerinde ki kadınlara hemşirelik, beslenme alanında düzenlenen mesleki eğitim programlarını araştırmıştır. Bir tesiste on iki fayda süren bu meslek eğitimi programı sonrasında kadın mahkûmların grup temelli eğitimler sonucunda daha yenilikçi ve etkili oldukları sonucuna varıldı. Busen (2014) çalışmasında bu tür grup temelli eğitim programlarının diğer ülkelere de yayılması gerektiğini önermiştir.

Kajawo (2019) yaptığı çalışmada Malavi de bulunan cezaevinde yürütürken eğitim programlarının etkililiğini araştırmıştır. Karma araştırma yönteminde yürütülen bu çalışma da yakınsak paralel desen kullanılmıştır. Mahkûmlar, öğretmenler, kıdemli cezaevi görevlileri ve sivil toplum kuruluşları yetkilileriyle görüşmeler ve anketler yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre eğitim programları fiziki yetersizlik ve eğitimcilerin yeterli görülmesinden kaynaklı etkili olmadığına ulaşılmıştır.

Bentley(2017) çalışmasında kadınların tutuklanmadan önceki hayatlarında ciddi bir eğitim eksikliğinin olduğuna vurgu yapmaktadır. İnfaz sürecinde de kadın mahkûmlara sunulan eğitim hizmetlerini erkeklere oranla daha az olduğuna dikkat çekmiştir. Bu yüzden kadınların rehabilitasyon ve yaşam becerileri programları katılmaları sınırlı düzeyde olduğunu belirtmiştir. Uluslararası düzeyde kadınlara özgü eğitim programlarının uygulanması yönündeki fikir birliğine yanıt olarak , Ceza İnfaz Kurumu bir Kadın Stratejisi ve Eylem Planı geliştirilmiştir. Bu bağlamda bir dizi eğitim paketi önermiştir. Bunlar; öğrenme sergileri, endüstri fırsatlarını arttırmak ve eğitim

indüksiyon paketleridir. Tüm bunlar gerçekleştiğinde kadınlar kendileri ve çocukları için iyi bir gelecek insan edebileceklerini belirlemiştir.

Mageehon(2003) yaptığı çalışma da mahkûm sirkülasyonundan dolayı beş kadın mahkûmla çalışmıştır. Araştırma da kadın mahkûmlara eğitim geçmişleri, cezaevinde ki personeller iletişimleri ve cezaevi dışındaki yakınları hakkında açık uçlu sorular sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre kadın mahkûmların sınıf ortamında kaldıkları sürenin kısa bulunduğu, öğrendikleri bilgileri test etmek için gerekli zamanın olmadığına ulaşılmıştır.

Batchelder ve Pippert (2002) 176'sı erkek mahkûmların iş veya eğitim programlarına katılım arasındaki iş veya eğitim programlarına katılım arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma da mahkûmların mesleki ya da eğitim programlarına katılımlarının iyileştirme motivasyonuna bağlı olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bu programların sayesinde kendilerini geliştirmeye isteğinin herhangi bir sebebinin oluyor olmadığını ortaya çıkarmak içinde sorular sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre hayatlarını iyileştirmek isteyen ve mesleki eğitime değer veren, vasıflı pozisyona gelmek isteyen mahkûmların olduğu belirlenmiştir.

Sokoloff ve Fontaine (2017) çalışmalarında cezaevinde üniversite eğitime katılan mahkûmların tekrar suç işleme olasılıklarının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu kişilerin infaz sürecinde istihdam edilmelerinin diğer mahkûmlara göre daha kolay olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu bağlamda cezaevlerinde ki üniversiteleri konu alan mevcut çalışmaları araştırmışlardır. Araştır sonucunda bu konuda ki çalışmaların oldukça sınırlı olduğunu belirtmişlerdir. Cezaevinde kaldıkları sırada üniversite eğitimi alan mahkûmlara ilgili olarak az görüşme yapıldığına dikkat çekilmiş olup daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal açıklamaları kapsamında suç, ceza, hükümlü, hüküm özlü, tutuklu, infaz ve İyileştirme kavramlarına, cezaevlerinin tarihsel gelişimlerine, kadın suçluluğuna, kadın cezaevlerinin tarihsel gelişimine, ceza infaz kurumlarında ki eğitim faaliyetlerine ve uygulanan eğitim programlarına ait bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Suç ve Ceza

Suç, var olduğu toplumun normlarına aykırı olan, topluma zarar verdiği kanun koyucular tarafından ikrar edilmiş eylemlerdir (Elibal, 2009). Suç, medeniyetlerin ortaya çıkmasından bu yana süregelen (Gökduman, 2011) ve modern dünyada güncelliğini koruyan toplumsal bir sorundur (Kızmaz, 2007). Suçun farkı tanımlamaları mevcuttur. Literatür incelendiğinde suç kavramının hukuksal yönünün ağır bastığı görülmektedir. Hacıoğlu ve Güngör (2007) göre herhangi hukuki bir değeri ya da menfaati ihmal eylemi suç olarak görülür. Buna göre ceza ile korunup, suçla ihlal edilmiş hukuki değer ve menfaatler aynı zamanda suçun hukuki konusunu oluşturmaktadır (Hacıoğlu ve Güngör, 2007).

Geçmişte yalnızca ceza hukuku konusuna giren ceza kavramına (Demir ve Demir, 1998: 36) bugün farklı disiplinlerde birçok tanımlama yapılmıştır. Ceza hukukuna göre “suç” yasalara karşı gelmekten, psikolojik boyuta göre “suç” bireyde zihinsel ve duygusal bozuklukların sebep olduğu bir davranıştır (Özkan, 1998: 30).

Platon, suçu tutkular ve haz isteği ve bilgisizliğin neden olduğu bir ruh hastalığı olarak nitelendirmiştir. Hipocrates ise toplumsal koşulların etkili olduğunu belirtmiştir. Aristoteles ise suçun bir toplum hastalığı olmasının yanında bireyi suça itenin yine toplum olduğu fikrindedir. Ortaçağda ise suç, kötü ruhların yaptırmış olduğu kötü davranışlar olarak görülmekteydi. Bu kötü davranışlara önlem olarak bireyler maneviyata yöneltilmiştir (Yavuzer, 1996).

Shearing (1983) toplumun dinamiklerine yapılmış her saldırıya suç manasını yüklerken, Durkheim'e göre suç ortaklaşa bilincin kuvvetli tutumlarını yok sayan davranışlar olarak nitelendirmiştir (Menteş, 1986).Diğer bir yaklaşım ise suçu sosyo-psikolojik ve sosyolojik açıdan değerlendirir. Alacakaptan'a (1970) göre suç kavramı, toplumda belli kurallara uymayı kabul etmiş, sosyal ve hukuki normları benimseyip, yaptırımlarına uymayı göze almış bireylerden birinin bunlara uymayarak, itiraz etmesi sonucu ortaya çıkan psiko-sosyolojik bir olaydır. Suç kavramı sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde “toplumsal yapıdaki çatışmayı kesin şekilde yansıtan, toplumsal bir hastalık” (Alacakaptan, 1970)olarak tanımlanmaktadır. Suç, toplumda kabul edilmiş yasalara karşı yapılmış aykırı davranışlar şeklinde de tanımlanabilir (Dönmezler, 1994: 61).

Suçlu, yasada suç sayılan eylemi yapan, ceza yaptırımıyla karşı karşıya kalmış kişidir. Ceza hukukuna göre yalnızca gerçek kişiler, bilince ve iradeye sahibi olanlar “ suç faili” olarak nitelendirilebilir (Ersoy, 1994: 77).

Morgan' a göre suçlular iki gruba ayrılmıştır. Birinci grupta yer alan suçlular “psikojik açıdan normal, zararsız kabul edilen, suç işlemeye meyilli olmayan ama bazı yasalara uymayan” şeklinde tanımlanır. İkinci grupta yer alan suçlular ise “psikolojik açıdan anormal, tehlikeli” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu modele göre tehlikeli suçluların yalıtılarak toplumdan uzaklaştırılmasıyla halkın, hafif suçlara tolerans göstereceği varsayılmıştır. Bu bağlamda cezaevleri toplumdaki tehlikeli

suçluların barınacağı yer olma işlevini görür (Morgan, 2002). Hangi davranışların suç niteliği taşıdığını kesin bir şekilde belirlemek ise oldukça zordur. Suç içinde bulunduğu toplumun dini değerlerine, inançlarına, politik ve sosyal yapılarına göre ortaya konan, bununla beraber zaman ve mekâna göre değişim gösteren bir kavramdır (Gökdoğan, 2011).

Suç kavramı hakkında birçok farklı tanım yapılmıştır. Bu tanımlarının ortak noktası, suçun yasalara karşı çıkan bir davranış olduğudur. Toplumlar kendi devamını sağlamak için kurallar koyarlar. Bu kuralları gerektiği takdirde yeniler, değiştirir. Suç, süregelen toplumsal yapının da sonucudur. Suçun, topluma zarar verdiğiyasa koyucu tarafından kabul edilen eylem olduğu bilindiğinden, her toplumda suç sayılan davranışlara karşı belli yaptırımlar oluşturulmuştur. Bu yaptırımlar ceza adını alır. Diğer bir deyişle suçun işlenmesiyle birlikte ceza doğar (Soyaslan, 2003). Ceza, suç kabul edilen bir davranışına verilen karşılık (Gökdoğan, 2011) devletin kanunla belirttiği yargı yoluyla kesinleştirdiği hukuksal sonuçlardır (Ercan, 2006: 373). Ceza kanunun emirlerine karşı gelen kişiye verilen ızdıraptır (Toroslu, 2012: 348).

Demirbaş'a göre, ceza suçluyu kısıtlayıp, davranışlarının toplumca onaylanmadığını belirterek yargısal kararlar doğrultusunda uygulanan caydırıcı yaptırımlardır (Demirbaş, 2008: 58). Ceza, suç sayılan davranışın karşılığında yasa uygulayıcısının topluma istinaden vermiş olduğu sosyal bir tepkidir. Geçmişten bugüne suç sayılacak davranışta bulunan kimselere her toplum farklı yöntemlerde tepki vermiş olup (Dönmezer, 1994: 96) suçun işlenmesi önlemeye yönelik yaptırımlar olma niteliğindedir (İçel, Özgenç, Sözüer, Mahmutoğlu, Ünver, 2002). Christopher' e göre ceza, suçu işleyen kişinin yoksun kılıcı ve kısıtlayıcı durumlara getirilmesidir. Bu sayede kişiye ders verilmesi ve benzer suçları işlemesinin önüne geçirilmesinin yanı sıra suçun bedelinin ödenmesi sağlanır (Christopher, 1991). Ceza önceleri toplumu etkileyen zarar verici davranışlar karşısında verilen tepki niteliğindeyken, zamanla hukuki bir düzenleme kazanmıştır (Dönmezer, 1994). Bu düzenlemenin ortaya çıkmasına modernleşme önyak olmuştur. Toplumlar değişikçe cezalarda değişir. Gelişen ekonomi ve teknolojik koşullarla değişime uğrayan toplumlarda yine bu yapıyla örtüşecek şekilde suçlu tipleri çeşitlenmiştir (Soyaslan, 2003).

Cezanın amacı, ceza alan kişinin üzerinde etkili, ıslah edici olmalı, caydırıcı ve korkutucu olmasıyla toplumu etkilemeli, tekrarını engellemelidir. Bunun gerçekleşmesi içinde cezanın orantılı olması gerekir (Cantel, Zafer ve Çakmut, 2008). Eskiden ceza suçluya acı çektirip, yoksun bırakarak etkili olmaya çalışırken günümüzde ceza yapıcı, iyileştirici amacıyla öne çıkmıştır (Doğan, 2019).

3.2. Hükümlü, Hüküm özlü, Tutuklu Kavramları

“Hükümlü” sözcüğü, Arapça da hakkında ceza verilen kişi anlamına gelen “hükm” sözcüğünden türetilmiştir. Suç işlediği sabitlenen ve mahkeme kararı ile bireyleri tanımlamak için “hükümlü” sözcüğü kullanılmaktadır (Can, 2014: 71). “Hükm” sözcüğünün fiili şekli “hükm giymek” yani yargı organı tarafından cezalandırılmak şeklinde kullanılmaktadır (Caniklioğlu, 1991: 39). Cezası kesin olan bu bireyler, hükümlü olarak adlandırılıp, tutukevlerinde ya da cezaevlerinde tutuklu kimseler için ayrılmış bölümlerde kalmaktadırlar (Can, 2014: 71).

“Hüküm özlü” sözcüğü hakkında hüküm kararı kesinleşmeyen, davaları tutuklu olarak süren kişiler için kullanılmaktadır. Aynı zamanda hüküm özlü kavramı cezasına mahkemece karar verilmiş olup temyiz yoluna başvuran ya da temyiz süresinin

dolmamasından dolayı cezası kesinleşmemiş olan kişiler içinde kullanılır (Bardak, 2003: 109).

“Tutuklama” sözcüğü; yasalardan belirtilen şartlardan birinin var olması halinde, haksızlığa mahal olmayacağı düşüncesi ile şüpheliliği hakkında güçlü deliller bulunan bireyin, mahkemece hükmün kesinleşmesinden önce geçici bir önlem olarak ve davanın güvenli yürütülmesi için bir tutukevine konularak hakim kararıyla hürriyetinin kısıtlanması durumudur (Demirbaş, 2008).

3.3. İnfaz ve İyileştirme

İnfaz, bir kararın ya da mahkeme emrinin yerine getirilmesi süreci ifade eder. İnfaz suçu işleyen kişinin tutuklanıp cezaevine girmesiyle başlayan ve hükmün uygulanması tarihinden, tahliyesine kadar süren ve kişinin ıslahı ile sona eren süreçtir (Mete, 2001: 698). İnfaz süresince cezaevi hükümlü ve tutuklular için korkutucu değil (Dickinson, 2008) onları topluma yeniden kazandıran, eğiten ve tekrar suça yönelmeleri yerine onları üretken bireyler haline getiren yerler olmalıdır (Gökdoğan, 2011).

İslah kavramı ancak 19. Yüzyılın sonuna doğru Ceza Kanunlarında yer edinmiş ve dikkat çekmeye başlamıştır. Bu dönemde suç işleyenlerin kişisel problemlerine dikkat edilmiş ve yetiştirilmeleri için çalışmalara yer verilmiştir (Özcan, 1998).

İyileştirme kavramı 18. Yüzyıl sonunda cezaevlerinde belirginlik kazanmıştır. Daha önceki tarihte ise cezaevlerine geçici tutum yeri olarak bakılmaktaydı. Gand Valisi Vilian 13’ un 1771 ve 1775te Flandre devletlerine sunmuş olduğu iki muhtıradan “kötü ve tembel olanları ıslah edip bireysel ve devlete faydalı bireyler haline dönüştürmek” şeklinde iyileştirmeden bahsetmiştir. John Howard’ın 1777’de Londra’da ki cezaevlerini anlattığı eserini kaleme almıştır. Marat Bern ise 1790’da “Ceza Mevzuatı Planını” yayımlayarak hapsedilen suçlular üzerinde hükümdarın keyfi uygulamalarına son verilmesi ve hapisanelerin kötü koşullarının düzeltilmesi teklifini sunmuştur. Sonrasında dünyadaki ilk hücre sistemi fikri 13. Vilian tarafından ortaya atılmıştır. Cezaevlerinde uygulanmaya başlayan hücre sistemi 19 yüzyılın son yarısında tartışma konusu haline gelmiştir. Cezaevlerinin anayasası da denen 1895te kabul edilen “Glandstone Committee” adlı raporda mahkûmu korkutmak yerine toplum hayatına yeniden kazandırmak için imkânları geliştirmeyi amaçlıyordu.

3.4. Ceza İnfaz Kurumlarının Tarihsel Gelişimi

Günümüze kadar cezaevi yerine birçok farklı kavram kullanılmıştır. Bu kavramlar arasında en çok kullanılan hapisane kavramıdır. Hapishaneden hariç mahpushane, dam, mahbes, zindan, kodes gibi adlarla kullanılmaktadır. Tüm bu isimler aslında ceza infaz kurumunu karşılar (Doğan, 2019). Ceza infaz kurumları kendi içinde; kadın cezaevleri, açık cezaevleri, kapalı cezaevleri, hükümevleri, tutukevleri, çocuk cezaevleri, ıslahevleri olarak sınıflandırılmaktadır (Demirbaş, 2008: 333). Cezaevleri, suç olarak nitelendirilen davranışta bulunup ceza alan kişilerin infaz süresi boyunca kalmaları için yapılmış binalardır (Yılmaz, 1996). Cezayı gerektiren eylemlerde bulunan kişiler her zaman cezaevine kapatılmamıştır. Örneğin; bazı ilkel kabilelerde cezanın amacı intikam değil, suç işleyen bireyi ıslah etmek olarak görülmüştür. Assiniboineler adını alan Amerika Kızılderililerin de suçlu düzeleceğine dair söz verdiğinde ona bir takım hediyeler verilip kabile içindeki statüsü iade edilirdi (Yücel, 1973: Akt. Özkan, 1998).

Belli bir suçun işlenmiş olmasıyla suçluyu cezalandırma geçmiş dönemlerden beri esastır. İlk çağda toplumun düzeninin düşmanı olarak nitelendirilen suçluya idam cezası, sürgün etme, köle olma gibi cezalar uygulanırdı (Kurt, 2006). Bu dönemde devlet tarafından en çok verilen ceza sürgün cezasıydı (Demirbaş, 2008). Krallık dönemlerinde muhalifler için uygulanan sürgün zaman içinde diğer suçlar içinde uygulanmaya başlandı. Örneğin İngiltere, suç işleyen kişileri Kuzey Amerika ve Avusturya’ da kurduğu kolonilere, Fransa ise Yeni Kaledonya ve Fransız Guyana’ında bulunan kolonilere ceza olarak gönderiyordu (Savcı, 2004). Yine bu dönemde özgürlüğü kısıtlayıcı cezalarda uygulandığı bilinmektedir. On iki levha Kanunları adını alan Roma’ nın ilk yazılı kanununda suçlunun tüm mal varlığının elinden alınarak sürgün edilmesi, farklı yöntemlerle gerçekleştirilen idam cezası, çalıştırma ve hapis cezaları da geçmektedir (Demirbaş, 2008). Ortadoğu toplumlarında ise genelde kısas usulü ceza ortaya çıkmış ve yayılım göstermiştir. Roma hukukunda M.Ö 5. Yüzyılda kısasın yerini zamanla para cezası almış olsa da, bu coğrafya da 18. Yüzyıla kadar cezalandırılma için faydalanma prensibi kullanılmıştır. Nitekim Babil yasalarına göre de suçlular kırbaç eşliğinde çalıştırılmış böylelikle akıllıca bir yol izlenilmiştir (Allen, Simonen, 1981).

Eski Türk devletine bakacak olursak hapis cezalarına ilk Hun devletinde rastlanmıştır. Hun devleti göçebe bir hayat tarzı sürdürdüğü için hapis cezaları 10 günü aşmazdı (Üçok, Mumcu, 1987: 15). Türklerin İslamiyet’ i kabul etmesiyle “ukubat” adı verilen İslami hukuk sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Bu hukuk sistemine göre vücut bütünlüğüne karşı işlenen suçların bedeli kısas ya da diyet olarak, kamu düzenine karşı işlenen suçlar ise kırbaç, sürgün ve idam olarak cezalandırılmış olup, kapatma cezası ise tedbir amaçlı uygulanmıştır (Canel, 2003).

İslamiyet döneminde hapisane uygulaması ilk olarak Hz. Ömer tarafından Safvan B. Ümeyye adlı kişinin Mekke de ki evini alıp hapisane amaçlı kullanmasıyla başlar. Hz. Ali “Nafi” adını verdiği hapisaneyi Kufe şehrinde yaptırmıştır (Bardakoğlu, 1994: 474). Ancak hapisanelerin kurumsal bir nitelik kazandığı zaman Emeviler dönemidir. Fakat bu hapisaneler suçluların cezalarını infaz ettikleri yerler olmayıp, cezaların infazına kadar tutuldukları yerler olmuşlardır (Daşcıoğlu, 2010).

Osmanlı devleti zamanında ki modern cezaevi 1831 yılında İstanbul Sultanahmet’te açılmıştır. Bu cezaevine “Hapishane-i Umumi” adı verilmiştir. Bu gelişmeden sonra 1858 yılında çıkarılan bir yasa ile suç sayılacak ve cezalandırılacak fiiller çerçeveye alındı. Yasaya göre kürek ve kalebentlik olarak özgürlüğü kısıtlayacak iki ağır ceza belirlendi. Kürek cezasına mahkûm edilen insanlar cezalarını gemilerde kürek çekerek infaz ederlerdi. Kalebentlik ise bireyin kale içinde tutularak çektiği cezaydı. Bugünkü cezalandırma usulü kalebentlik cezasından gelmektedir (Şengüler ve Meşinci, 2012).

Batılı devletlere bakacak olursak, Ortaçağ’ın ilk yarısına kadar genellikle sürgün, köle yapma ve para cezaları yaygınken son dönemlerde oldukça ağır biçimde uygulanan bedeni ve idam cezalarına bıraktılar. Uygulanan cezalar hakkında bilgilere bu dönemde yapılmış olan şato ve kalelere bulunan işkence odaları sayesinde ulaşılmaktadır (Kurt, 2006). Bu tür cezaların amacı kişileri topluma kazandırmak değil intikam alma ve yok etmeydi (Çimen, 2015: 3).

Farklı dönemlerde hapisane olarak kullanılmak üzere farklı mekânlar bulunurdu. Bu mekânlarda katiller, borçlular, deliler kapatılmışlardı (Kurt, 2006). Mahkûm ya da esirin hapsedildiği yer kale, burç, tersane ya da devlet görevlilerinin mekânı olabilirdi. Bu hapisaneler günümüz modern cezaevlerinden farklılardı. Bu hapisanelere mahbes denirdi. Osmanlı Devletinde, Almanya, İngiltere ve Fransa’da bu

mahbesler oldukça yaygındı. Nitekim bunlar hapisane olarak inşa edilmemiş yerlerdi (Yıldız, 2002: 8). Hürriyeti kısıtlayıcı cezaların infazı için yapılan ilk mekân inşası, XVI. Yüzyılın sonlarına doğru Hollanda'da kurulmuş olan Amsterdam hapisaneleridir (Demirtaş, 2005: 12). Bu hapisaneler örnek alınarak Berlin, Bern, Bremen, Zürih şehirlerinde de yapılmıştır (Bahar, H.İ., 2005: 43). XVI. Ve XVI yüzyıllarda yaşanan yoğun savaşlarla beraber illegal davranışa yönelen insanlarla mücadele için hürriyeti kısıtlayıcı cezalar yoğun şekilde verilmeye başlanmıştır. Hapisaneler bu dönemde suçlu insanların topluma zararsız hale getirilmesi için tutulduğu yerler olarak işlev görmüştür (Demirbaş, 2005: 106). Modern cezaevlerinin temelleri Avrupa da atılmıştır fakat dünyaya örnek sayılabilecek ilk yapılar ABD'de meydana gelmiştir (Gökdoğan, 2014: 46).

Hapisanelerin kapasitenin üstünde suçlu bulundurması ve fiziki şartların zorlayıcılığı ölümleri beraberinde getirmekteydi. Bu zor şartlar dönemin aydınları tarafından eleştirilmiştir. Bu sayede hapisane reformlarının önü açılmıştır. Yargıç olarak görevlendirilen İngiliz asıllı Jonh Howard, mahbeslerin içinde bulunduğu durumu tespit etmek için 12 yıl boyunca araştırma yapmıştır. Kıta Avrupa'sında ağırlıkça yürütülen bu çalışma modern hapisanelerin varlığı için başlangıç kabul edilmiştir (Demirtaş, 2005: 111). Howard hapisaneleri güvenli, hijyenik bir bina, sistematikleştirilmiş kontrol usulü ve uslandırıcı yol izleme ilkelerinin var olduğu iyi bir hapis sistemi önermiştir (Dönmezer, Erman, 1997). XVIII. Yüzyılın sonlarına kadar bedensel cezalar ve idam cezalarına sıklıkla başvurulmuştur (Kurt, 2006). Aydınlanma düşünürleri cezaevlerinin suçlu bireyleri yeniden kazandırma işlevini yerine getirmesini bekliyorlardı (Gökdoğan, 2014). Bu yüzyıldan sonra caydırmanın temel hedefi olarak verilen bedensel cezaların yerini hürriyeti kısıtlayıcı cezalar almıştır. Hürriyeti kısıtlayıcı cezalar ile hapisanelerin tarihi ilintili bir gelişim gösterir (Çiçen, 2010: 4).

3.5. Kadın Suçluluğu

Kadınlar geçmişten bugüne iffetleriyle sınanmış, toplumun ahlaki beklentileri dışına çıktıklarında davranışları iğrençlikle suçlanmıştır. Tarih kadını hep kendi beklentisiyle yargılamış, dar kadraja sığdırmaya çalışmıştır. Kadınlar cinsiyet eşitliğinin yol açtığı eksiklik hissiyle yaşamışlardır (Fleming, Honour, 2016). Toplumsal cinsiyet kimliği doğuştan yani biyolojik olarak yaratıldığı kimlikten farklı olarak toplumun belirlediği cinsiyet kimliğidir. Doğuştan gelen cinsiyet farklılıkları toplumun ataerkil yapısı içerisinde yeniden yorumlanmakta ve kadın erkek cinsiyetine özgür belirgin çerçeveler çözülmektedir (Duman, 2016: 33). Suçlu sınıflandırılmasında da cinsiyet faktörü önemli bir değişkendir. Cinsiyet değişkeni kadın suçluluğu ve erkek suçluluğu olarak ikiye ayrılır. Erkekler kadınlara göre suç işleme oranı daha fazladır. Bu durum suçluluğu erkeklere ait bir davranış olarak algılanmasına sebep olmuştur. Yapılan araştırmalarda genelde erkek suçluluğu olgusunu derinleştirmeye çalışılmıştır (Haydaroğlu, 2017). Erkek suçluluğu olgusunun gölgesinde kalan kadın suçluluğu da erkek suçluluğu olgusu için geliştirilmiş açıklamalarla anlamlandırmaya çalışılmıştır. Kadın suçluluğunun geri plana itilmesinin temel nedenlerinden biri de erkeklere sert, kavgacı özellikler yükleyen toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumsal cinsiyet rollerine göre kadınlar hassas, kibar, kırılıgandır. Bu durum suçun erkeklere has bir olgu olduğu veya bir tür erkek davranışı olduğu izlenimi yarattığı düşünülmektedir.

Evrensel ve sosyal bir olgu olan suç toplumun dinamiklerine göre özellikler içerir (Dönmezer, 1994). Kadın suçluluğu kadının bir suçun faili olması durumudur (Soyaslan, 1998: 69). Zaman içinde kadının sosyal hayatta aldığı roller değişmiş ve bu

kadın suçluluğunda da değişime sebep olmuştur. Adler, kadın suçluluğunda yer alan tipik suçların, hırsızlık, madde suçları, bakıma muhtaç bireyleri kasten öldürme, çocuk düşürme, fuhuş olarak sıralandığını düşünmektedir. Bu suçların kaba kuvvet gerektirmediğinden kadınların başvurduğu suçlar olduğuna dikkat çekmiştir. Fakat zamanla kadın suçları erkek suçluluğuna benzer bir eğilim göstermiştir. Kadınların suça yönelmesinde birçok farklı etmen rol oynamaktadır. Tarihsel değişim ile gelen değişikliklerle kadının toplumdaki rolünün artması kadınların daha fazla suça yönelmesine ve suçların çeşitlenmesine sebep olmuştur (İçli, Ögün, 1988; Akt. Akgün, 2012).

Bir zamanlar kadınlara özgü olan suçlar yerini tehlikesi daha fazla olan büyük işletmelerde hırsızlık, dolandırıcılık, çocukları fuhuşa teşvik, adam öldürme gibi suçlara bırakmıştır (Dönmezer, 1994; Akt. Saruç, 2013: 10). Kadınlar tarafından en çok işlenen suçların cinayet ve hırsızlık olduğu görülmektedir. Kadın suçluluğu oranı gün geçtikçe artmaktadır. Kadın suçluluğunun en çok artış gösterdiği ülkeler ekonomik açıdan gelişmiş ve endüstrileşmenin yaşandığı ülkelerdir. Nitekim kadınların eğitimin seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde daha çok hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarını işledikleri görülmektedir (Chernoff ve Simon, 2000; Akt. Akgün, 2012: 18).

Kadın suçluların genelinin yakın soy bağı tarafından mağdur edilen insanlar olduğu tespit edilmiştir. Kadın suçlular genelde evlenmeden önce aile fertlerinden birinden evlendikten sonra ise eşi yada eşinin yakını tarafından şiddet görmektedir (Haydaroğlu, 2017). Yapılan araştırmalar kadınların aileleri ya da eşleri tarafından çoğu zaman şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır. Hırsızlık suçunu işleyen kadınlar ise bu durumu bir gelir kaynağı olarak görmektedirler. Hırsızlık suçundan cezaevine giren kadınlar için bu suç ve cezaevine girmek yaşamlarının bir parçasıdır (Akgün, 2012).

Uluslararası yapılan çalışmalar incelendiğinde hapisane, suç gibi kavramların erkek cinsiyetiyle bağdaştırıldığı görülmektedir. Kuşkusuz bu durum suçun ve hapisanenin erkeklere özgü oldukları yanlışlamasına sebep olmaktadır. Geçmişten bugüne kadın mahkûmların erkeklerden daha az olması, kadın mahkûmların bazı cezaevi standartlardan yoksun olmasına sebebiyet vermiştir (Sivri, 2017).

3.6. Kadın Cezaevinin Tarihsel Gelişimi

1597'de Amsterdam da açılan Spinnhaus adlı ıslahevi ilk kadın ıslahevidir (Yalçın, 2003: 20). Bir duşer bir ıslahevi ise House of Correction adı verilerek Ghent'de kurulmuştur. Bu ıslahevinde mahkûmlar daha sistematik şekilde sınıflandırılmıştır. Kadınlar ve çocuklara ait farklı bölümler yapılmış olup kadın mahkûmlara hem cinsleri sorumluluğunda kontrol altında tutulmuştur (prison encyclopedia americana 1973, XXII, 602; Akt. Yalçın, 2003: 20). Bu gelişme hapisaneler için reform niteliğinde olmuştur. Tarihi belgeler incelendiğinde 1597 yılında Amsterdam Hapishanesinin bünyesinde kadınlar için açılan Spinnhaus modern ceza infaz anlayışının ilk adımını oluşturmuştur. Amsterdam'da ortaya çıkan bu gelişmeler kadınlar ve erkekler için farklı ıslah etme şekillerini beraberinde getirmiştir (Demirtaş, 2004: 118).

Michel Foucault 1992'de İngiltere'de cezanın evrim geçirdiğini artık bedene karşı cezalandırma yöntemleri yerini insan ruhunu disiplin altına almaya bıraktığını belirtmiştir (Çığırılı, 2019). Kuşkusuz cezaevlerinin yaygınlık göstermesiyle her ülkenin toplumsal yapısına uygun iyileştirme yöntemi geliştirilmesi buna etki etmiştir.

Kadınlar cezaevlerinde en hassas nokta aile ve sosyal çevresinden uzaklaşmanın kadınlar üzerinde erkeklerden daha fazla olumsuz etki yaratmasıdır. Bununla beraber fiziksel tehlike yaratmayan kadınların yaşadıkları hayal kırıklığı etkisiyle kendine zarar

verdikleri daha fazla intihara kalkıştıkları görülmektedir. Böylelikle benzer duyguları yaşayan hükümlü ve tutuklular birbirine anne, kardeş gibi davranma eğiliminde bulunurlar. Bu durum toplumsal hayattaki kültürel değerlerin cezaevi alt kültürüne transfer olmasıyla açıklanabilmektedir (Demirtaş, 2008).

Osmanlı Devleti zamanında 16. Yüzyıl ve 19. Yüzyıl arasında mahbes (zindan) olarak Yedikule, Baba Cafer zindanları kullanılmaktaydı. İstanbul'da bulunan bu mahbeslerden Baba Cafer zindanı inşası içinde yeraltında inşa edilmiş ve ağır ceza mahkûmlarının ya da idam mahkûmlarının bulunduğu "Kanlıkuyu" ismi verilmiş zindan da mevcuttur (Demirtaş, 2008, 153). Bu mahbeste kadınlara özel bir bölümde vardı (Kızıllan, 2011).

Osmanlı Devleti'nde bulunan hapisanelerin düzeltilmesiyle ilgili ilk hükümler Islahat Fermanında yer almıştır. Islahat Fermanında cezaevlerinde devletin kurduğu kurallar eşliğinde cezalar sürdürülüp, devletin yasakladığı bedensel cezalara son verilmesi, aksi şekilde davrananlar devlet tarafından cezalandırılması gerektiğine yer verilmiştir. 1858 yılında uygulamaya konulan Ceza Kanunuyla hapis cezalarını infaz için taşrada açılan ilk hapishane 1859 tarihinde Yanya' da inşa edilmiştir. Daha sonra ilk kadın hapishanesi 1866'da aynı şehirde açılmıştır (Demirtaş, 2008).

1858 tarihinde Osmanlı hapisaneleri konusu Meclis-i Tanzimat Dairesi'nde kadın hapisaneleri özel komisyon tarafından ele alınmıştır. Kadınlar için özel bir hapishane inşa edilmesi, tutukluluk aşamasında olanlar içinse imam evlerinin kullanması çalışmanın ana temasını oluşturmuştur (Demirtaş,2008). İmam evleri veya muhtar evi olarak anılan mekânlar, çevresinde ki halkın güvenini kazanmış kimselerin evleridir. Burası kimi zaman bir ahır bile olabilirdi (Sivri, 2017). Kadın mahkûmlar için şartların iyileştirilmesi yönünde adımların atılması planlanmıştır. Bununla beraber kadın mahkûmlar için sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak küçük hastane yapılması alınan kararlar arasında bulunmaktadır (Demirtaş, 2008). Fakat öngörülen bu düzenlemeler taşrada gerçekleştirilemedi. Kadın tutuklular tevkifhanelerde değil erkek hapisanelerinde bulunan kadın koğuşlarında kalmaya devam etmişlerdir. Bazı yerlerde kadın suçlular imam evlerinde değil onlar için kiralanen hanelerde kalmışlardır. Nisa hapishanesi olarak da anılan bu hanelerin ilklerinden biri Yozgat'ta yer almaktadır. Zaman içinde kadın mahpusların daha güvenilir yerlerde kalması için Meclis-i Kebiri'nden 1859 yılında merkeze yazılar gönderilmiştir. Bu yazılarda kadın mahkûmlar için daha güvenilir mekânlara ihtiyaç duyulduğu yazılmıştır. Böylelikle Yozgat'ta ikamet eden Esmâ Hanım'ın evi kiralandı ve bir nevi ilk kadın hapishanesi sorumluluğu verildi (Demirtaş, 2008).

Osmanlı klasik dönemine bakacak olursak kadın mahkûmlar için inşa edilmiş bir bina örneği ile karşılaşmamaktayız. Osmanlı' da genel olarak kadın mahkûmlar, mahalle imamı gözetiminde "imam evi" adı verilen kadın hapishanesine ya da Yozgat, Maraş ve Rodos'ta şehirlerinde kiralanmış evlere kapatılmışlardır (Demirtaş, 2008). Bazı belgelere göre Karesi vilayetinde kadınlara özel hapishane olmadığı, bu yüzden tutuklanan kadınların Balıkesir'de bir ev kiralanarak kapatıldıklarından söz edilmektedir. Güvenlik zafiyeti olan bu durumdan sonra 1883 yılında Karesi vilayetinde bir kadın hapishanesi yapılması planlanmıştır (Gürsoy, Altun, 2006).

20. Yüzyılın ilk çeyreğine değin kadın mahkûmlar, erkek mahkûmların kaldıkları hapisanelerin bir bölümünde cezalarını tamamlamışlardı. Zamanla düzenlemeler yapılmıştır. Anne olan mahkûmların çocuklarının yanlarında kalması, hatta bazı durumlarda annelerin tahliyesine karar verilmesine (Kızıllan, 2011: 129) ve sürgüne gönderildiklerinde görevli bir kadının da eşlik etmesi gibi kararlar çıkartılmıştır (Şen, 2007, Akt. Kızıllan, 2011: 78). Kadın mahkûmlar için ayrı hapishane ve tutukevi

inşa etme yolunda çok çaba sarf edilmiştir. Fakat 20. Yüzyılda yaşanan peşpeşe savaşlar kadın hapisaneleri ıslahı çalışmalarına engel olmuştur (Hanılçe, Şeyhoğlu, 2020: 426).

3.7. Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitim

İnsanların toplu yaşamasıyla beraber insanlar arası ilişkiler ortaya çıkmıştır. İnsanlık tarihinde ki bu ivmeyle ilişkileri belirleyen, düzenleyen, koruyan otoriteler var olmuş ve kişiler arasında oluşan hak ihlallerini denetlemek için kurallar geliştirilmiştir. Daha sonra ortaya çıkan modern devletlerle bu olay perçinlenmiştir. Zaman içinde oluşum gösteren bu düzenlemeler sadece kamu düzeninin koruyuculuğunu değil toplumu eğitici ve yönlendirici olmayı da görev olarak üstlenmiştir. (Yaldız, 2015: 19). Hükümlü ve tutukluların hürriyeti kısıtlanmış olsa da diğer insan haklarını ellerinden alınamaz. Eğitim hakkı kurumun işleyişi perspektifinden en çok himaye edilmesi gereken haklar arasındadır (Gökdoğan, 2011: 77).

18. Yüzyılın sonlarına kadar cezanın hedefi, uzuv kaybı yaşayan, vücudunda teşhir edici damga bulunan, kürek çektilen, insanların gözü önünde işkence edilen bedendi. 19. Yüzyıla beraber modern ceza sistemi gelmiş ve ceza hukukunda yeni bir dönem başlamıştır (Foucault, 1992: 39). Çağdaş toplumlarında cezanın amacı intikam almak değil (Gökdoğan, 2011) suçlunun infaz sürecinde eğitim olarak topluma katılmaya hazır hale getirilmesi cezaevlerinin temel işlevi olarak görmektedir (Özbek, 2013). Bu süreç insan hakları gözetilerek verilen eğitim çalışmalarıyla mümkündür. Nitekim cezaevlerinde bireyleri sosyalleştirmek için yapılan programlar ilk eğitimle ilgili olmuştur. Bu sayede tahliye sonrasında bireyler sosyal hayata hazır, sorumluların bilincinde, kanunlara ve yasalara saygılı, özgürlük sınırını bilen insanlara dönüşeceklerdir. Bu süre içinde hükümlüler mesleki eğitilmeye katılarak kendini geliştirmenin yanında maddi kazanç sağlayacakları bir kapı açılmış olur. Bu duruma Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kurallarında ve Avrupa Konseyi Cezaevi Kurallarında da yer almıştır. Buna göre cezasını infaz etmekte olan hükümlüler için ruhsal destek, öğrenim, boş zaman aktiviteleri, mesleki eğitim gibi tahliye sonrası hayatlarını sürdürmeye yardımcı olacak becerileri kazandırmaya yönelik programlar uygulanmalıdır (Sevük, 2013).

Ceza infaz kurumlarında eğitim çalışmaları bireyi topluma kazandırma faaliyetlerini için önemli bir işleve sahiptir (Balaban, Özen, 2015). Topluma karışıp, geleceğini planlamalarına yardımcı olan bu eğitimler “suçlu eğitimi” olarak değil “yetişkin eğitimi” (Gökdoğan, 2011) olarak isimlendirilmiştir. İsim değişikliğiyle kalmayıp, yetişkin eğitimine uygun araç, gereç, yöntem, plan, program düzenlenmesini gerektiren bir görüştür.

Eğitim işlevleri hem bireysel hem de toplumsal açıdan olumlu değişimlere, yeniliklere imkân sağlamaktadır. Eğitimin en temel işlevi: bireyin toplumsal dinamiklere uyum sağlamasına yardımcı olmak ve bireyi yeteneklerinin gelişmesini sağlamaktır (Fidan, Erden, 1998). Nitekim 1967’de Oregon Eyalet Hapishanesinde uygulanmaya başlanan “Yeni Kapı Projesi” adlı projeye hükümlülerin iş bulmalarına olanaklar sunulmuş ve tahliye sonrası da takibi sürdürülmüştür (Demirbaş, 2008).

Hükümlü ve tutuklular için cezaevleri yalıtılma alanı değil aksine toplumsallaşma alanıdır. Bununla beraber cezaevinden çıkan bireyler eski hükümlü, tutuklu statüsünde topluma karışırlar. Bu statüsüyle kısıtlı çalışma alanların da iş bulamayan eski hükümlü ve tutuklular sosyo-ekonomik yönden kazanılmazlar ve birçoğu ceza infaz kurumuna tekrar geri döner (Altun, Koçak, 2010). Eski hükümlü ve

tutumlar toplum içerisinde istihdamları sırasında işe alınırken güvensizlik ve yıldırma taktikleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu da eski hükümlü ve tutukluların iş alanlarını daraltmaktadır (Yıldız, 2013).

Hükümlü ve tutukluların hürriyeti kısıtlanmış olsa da diğer insan haklarını ellerinden alınamaz. Eğitim hakkı kurumun işleyişi perspektifinden en çok himaye edilmesi gereken haklar arasındadır (Gökdoğan, 2011). Cezaevi sisteminin amacı, suçluların topluma adapte olmasına yardım etmektir. Bu amaca suçlunun ıslahı ve rehabilitasyonu sağlanarak ulaşılabilir (Yıldız, 2003). Dolayısıyla ceza evlerinde başta meslek eğitimi olmak üzere birçok eğitim verilmektedir. Böylece suçlular tahliye olduklarında cezaevine tekrar gelmek yerine burada aldıkları eğitim faaliyetleriyle sosyal hayata daha çabuk adapte edilirler.

3.8. Cezaevlerinde Uygulanan Eğitim Programları

Cezaevinde eğitim faaliyetlerini ilk olarak 17.yüzyılın başlarında dinsel ve mesleki eğitim programlarının hazırlanmasıyla Avrupa'da başlamıştır (Gaes, Flanagan, Matiuk, Stewart, 1999). 1700'lü yıllarda ABD cezaevlerinde ilköğretim seviyesinde eğitim programları uygulanmaya başlanmıştır. Yıl 1876 yılında gösterdiğinde cezaevinde uygulanan eğitim programları, pozitif hukukun ve iyileştirici sistemin gelişim göstermesiyle Brockway'ın öncülüğünde Elmira'da başlamıştır. Mahkûmların ahlaki ve akademik eğitimi önem kazanmış, hakimler, öğretim üyeleri, öğretmenler tarafından özel kurslar verilmiştir. Daha sonra üniversite programları da geliştirmiştir (Demirbaş, 2008: 222).

Gaes cezaevlerinde temel eğitim düzeyinde ve az katılımı gerçekleştirilen ileri düzeyde eğitim programlarının yürütüldüğünü belirtmiştir. Temel eğitim uluslararası kararlar çerçevesinde zorunlu olarak yürütülmektedir. Hükümlülerin eğitim yoluyla suça yönelmeleri engellemek için farklı yöntemler kullanılabilir (Savcı, 2002).

Cezaevlerinde eğitim-öğretim çalışmalarını hükümlü ve tutukluların düzeylerine göre çeşitlendirilir. Okur- yazar olmak hükümlülerin dışarıya açılan bir pencere niteliği taşıyan mektuplarını yazmaya ve okumalarına olanak sağlar. Daha ileri eğitim düzeylerini gerçekleştirmeleri konusunda da kurum tarafından yardım edilmekte ve sınavlara girerek diploma alma şansı verilmektedir. Bu tür davranışlar için mahkûmlar teşvik edilmektedir (Tappan, 1960: 691;Akt. Gökdoğan, 2011: 80)Bu bağlamda cezaevinde alınan eğitimler oldukça önem taşır. Cezaevinde ki eğitimler hükümlü ve tutukluların önceki eğitim düzeyi, önceki iş tecrübesi, mesleki eğitimden beklentileri gözetilerek programlanır

Cezaevlerinde meslek eğitimi 1880'lerde üretim yapan cezaevlerinin ortaya çıkmasıyla başlar. Fakat geliştirilen bu eğitim programları mahkûmların rehabilite etme amacı taşımamaktaydı. Mahkûmlar genel olarak kar elde etmek için çalıştırılmıştır (Allen, Simonsen, 1981: 393).

1950'li yıllarda ABD'nde çok sayıda mesleki eğitim programı sanayi faaliyetleriyle bütünleştirilmiştir. ABD'de görev alan istihdam ofisi bu dönemde tahliye olmuş kişiler sayesinde üretimde vasıflı çalışanların yerleştirildiğini dile getirmiştir (Tappan, 1960: 693; Akt. Gökdoğan, 2011). İstihdam fırsatları yönünden cezaevleri bireylere birçok şey kazandırabilir. Mesleki eğitim programları, dikkat çekici biçimde uygulamaya konulmuş teknik eğitim kurslarından oluşmaktadır.

Meslek eğitimi programlarının en dikkat çekici yanı toplumsal cinsiyetin etkisini de taşıyor olmasıdır. ABD'de yapılan bir araştırmaya göre cezaevlerinde açılan her 10 mesleki eğitim programının 2,7 si kadın hükümlüler için oluşturulmuştur. Bununla

beraber uygulanan eğitim programlarının genelde kadınların geleneksel ev işleriyle uyumlu olduğu özelliği öne çıkmıştır (Savcı, 2002). Bu bağlamda cezaevinde alınan eğitimler oldukça önem taşır. Cezaevinde ki eğitimler hükümlü ve tutukluların önceki eğitim düzeyi, önceki iş tecrübesi, mesleki eğitimden beklentileri gözetilerek programlanır.

Cezaevlerinde kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklularına uygulanan eğitim programlarının onları oldukça önemlidir. Bir ulusun uygar toplundaki yeri kadının yaşam koşullarına verdiği değer, kültürel düzeyi ve kadına sağladığı haklarla belirlenir (Tümerdem, 1986). Bunun cezaevlerinde de unutulmamasının, toplum nüfusunun yarısını oluşturan ve gelecek nesillerin annesi olan kadınlara her şartta eğitim koşullarının sağlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

3.9. Ceza İnfaz Kurumları Mevzuatına Göre Eğitim ve Öğretim Çalışanları

3.9.1. Yetişkin I. Ve II. Kademe Eğitim Başarı Programları

Ceza infaz kurumlarında kalmakta olan okuma yazma bilmeyen kadın hükümlü ve tutuklular için I. Ve II. Kademe eğitim programları uygulanmaktadır. Kurum ve kurum öğretmeni gözetiminde süren bu eğitim programı kurumda ilkokulu diploması olmayan, okuma yazma bilmeyen hükümlü ve tutuklu kalmayana kadar devam etmektedir. Programa katılan kadın hükümlü ve tutukluların kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından verilmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.2. Açık öğretim okulu ve açık öğretim lisesi

Kuruma gelen hükümlü ve tutukluların öğrenim durumları tespit edilerek yetişkin II. Kademe eğitim kursundan başarılı olan, ilkokul mezunu, ilkokul veya ortaokuldan ayrılan hükümlü ve tutuklulara bilgi verilerek, öğrenimlerine devam etmeleri konusunda özendirilmektedir. Açık öğretime kaydolan öğrencilerin sınavları genel olarak kurumlarda bulunan sınav merkezinde yapılmaktadır. Sınav merkezi olarak belirlenmiş ceza infaz kurumları ile il milli eğitim müdürlüğü ve il/ilçe halk eğitim müdürlüğü koordine şekilde çalışmalarını yürütmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.3. Açık Öğretim Fakültesi

Açık öğretim Fakültesini kazanan hükümlü ve tutukluların işlemleri yakınları tarafından ya da bulunduğu kurum tarafından, sınav merkezi seçilen kuruma bilgi verilerek görevlendirilen bir personel tarafından yapılabilmektedir. Açık öğretim fakültesi sınavları ise Açık Öğretim Fakültesi Dekanlığı tarafından gönderilen sınav komisyonlarınca yapılmaktadır (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.4. Yüksek Öğretim Çalışmaları

Yükseköğretim sürecinde hüküm giyen ya da tutuklanan ya da ceza infaz kurumunda infazı devam ederken herhangi bir yükseköğretim programını kazanan hükümlü ve tutuklular kazandıkları okulun kabul etmesi durumunda, güvenlik önlemleriyle sınavlara girmesi sağlanmaktadır (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.5. Hazırlık Kursları

Cezaevinde kalmakta olan hükümlü ve tutuklu öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlanmaları için hazırlık programları uygulanır. Bu programları öğrencilikleri devam eden hükümlü ve tutukluların başarı oranlarını artırarak bilgi ve motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Hazırlık kurslarında gereken görevli öğretmenler için halk eğitim müdürlüğü ile iş birliği yapılmaktadır. Aynı zamanda yeterliliği sağlayan kurum personelleri de ders verebilmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.6. Din Hizmetleri ve Ahlaki Gelişimi

Ceza infaz kurumunda kalmakta olan hükümlü ve tutuklular mensup oldukları dine ait kitapları ve eserleri yanlarında bulundurabilmektedir. Din ve ahlak bilgisi dersi ise Diyanet İşleri Başkanlığı ve Adalet Bakanlığı arasında yapılan protokollü dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.7. İş ve Meslek Eğitimi Programları

Ceza infaz kurumunda kalmakta olan hükümlü ve tutukluların infaz süresince verimli, tahliye olduktan sonra topluma üretken bireyler olarak katılmaları için meslek edilmelerine yardımcı eğitim programları düzenlemektedir. Hükümlü ve tutukluların yeteneklerine uygun yönlendirme sağlayan eğitim kurum, halk eğitim müdürlükleri, ticaret ve sanayi odaları, sivil toplum kuruluşları gibi kurum ve kuruluşları ile iş birliği yaparak kursların açılmasını sağlamaktadır (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.8. Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler

Cezaevlerinde eğitim kurulunun belirlediği sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler kurum öğretmeni ve sosyal hizmet uzmanı tarafından yürütülmektedir. Hükümlü ve tutukluların sosyal, kişisel, ahlaki açıdan gelişmelerini katkı sağlamak, insan haklarına saygılı, vatan sevgisini geliştirecek, ailevi ve sosyal bağlarını güçlendirecek konferans ve seminerler düzenlenmektedir. Kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi baz alınarak konferans ve seminerlere mümkün olduğunca fazla hükümlü ve tutukluların katılımı sağlanmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan protokole göre Gençlik ve Spor İl Müdürlükleriyle iş birliği yaparak kurumlara hakem, antrenör, spor malzemeleri temin edilmektedir. Hükümlü ve tutuklulara spor yaptırılmakta ve kurum içi turnuvalar düzenlenmektedir. Cezaevlerinde kalmakta kalan hükümlü ve tutuklular için tiyatro, konser, sinema, halk oyunları, el sanatları, münazara, vb. Çalışmalar yapılmaktadır. Önemli gün ve haftalar kutlanmaktadır (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.9. Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Çizelgeler

3.9.9.1. Hükümlü ve Tutuklu Eğitim Takip Çizelgesi

Ceza infaz kurumuna gelen her hükümlü ve tutukluya bir öğrenci numarası verilerek, hükümlü ve tutukluların katıldıkları eğitim-öğretim, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin günü gününe takibi sağlanarak çizelgeye işlenmektedir. Hükümlü

ve tutukların bu çizelgeleri gittikleri diğer cezaevlerine de dosyaları içerisinde gönderilmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.9.2. Eğitim Çizelgesi

Eğitim çizelgeleri cezaevlerinde ki eğitim faaliyetlerinin takibi ve değerlendirilmesi sağlamak için belirli dönemlerde Genel Müdürlüğe gönderilmektedir. Eğitim çizelgelerinin oluşturulmasında kurum öğretmenin ve eğitimden sorumlu İl Müdür sorumludur (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.9.3. Eğitim Çalışmalarına İlişkin Değerlendirme Çizelgesi

Eğitim çalışmalarına ilişkin değerlendirme çizelgeleri her yılın Ocak ayında Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğe gönderilmektedir. Eğitim çalışmaları değerlendirme çizelgesi, kurum öğretmeni ve eğitimden sorumlu İl Müdür tarafından imzalanıp kurum müdürü tarafından onaylanması gerekmektedir (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

3.9.10. Kurum Öğretmenlerinin Görevleri

Ceza infaz kurumunda görevli olan öğretmen hükümlü ve tutuklunun kuruma ilk geldiği anda öğrenim durumunu tespit etmek, kurumda uygulanan eğitim programları ve sosyal-kültürel faaliyetler hakkında hükümlü ve tutuklulara bilgi vermekten sorumludur. Kurumda yapılan her türlü faaliyetlere hükümlü ve tutukluları da teşvik etmek yine kurum öğretmenlerinin sorumluluğundadır. Ceza infaz kurumunda gerçekleşen eğitim, öğretim, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin daha verimli olması için kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla irtibat kurmaktadır (10.02.2021, www.cte.gov.tr).

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmıştır.

4.1. Araştırma Modeli

Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları hakkında cezaevinde kalmakta olan hükümlü ve tutuklular ile eğitimcilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, karma yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karma araştırma yönteminde nitel ve nicel araştırma desenlerinin avantajları bir arada kullanılarak araştırma probleminin daha ayrıntılı ve kapsamlı incelenmesine olanak sağlar (Mills ve Gay: 2016). Karma araştırma yöntemiyle elde edilen çoklu veriler araştırma sorusunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur (Alkan, Erbil ve Şimşek, 2019: 561). Karma yöntem araştırmacının çoklu yaklaşımları kullanarak genişletici ve yaratıcı bir biçimde araştırma sorunlarına yanıt aramasına yardımcı olur. Bununla beraber nitel ve nicel yöntemlerini tek bir araştırma çatısı altında birleştirerek bütüncül anlayışla araştırma konusunun çeşitli yönlerini açıklamaya olanak sağlar. Creswell (2012) nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile karşılaştırıldığında karma yöntemin daha anlaşılır olduğunu, araştırmacının eline oldukça güçlü karışımların geçtiğini bu sayede araştırılan konu ile ilgili alternatif bir bakış açısı kazandığını ifade eder (Gökçek, 2014: 378-379). Bu araştırma desenine göre nitel ve nicel verilerin analizi ayrı ayrı yapılacağı gibi birlikte de analiz edilip raporlaştırılabilir (Yıldırım, Şimşek, 2013). Karma araştırma yönteminin kullandığı bir araştırma sürecinin düzenlenmesi için karma araştırma desenleri bulunmaktadır. Bunlar; açıklayıcı sıralı karma yöntem, yakınsayan paralel karma desen, keşfedici sıralı karma desendir. Bunun yanında bu üç temel modelden daha üst düzey dönüştürücü karma desen, iç-içe karma desen ve çok aşamalı karma yöntem olarak adlandırılan üç türü daha vardır (Creswell ve Clark, 2015). Çalışmada karma araştırma yöntemi desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desene göre araştırma sürecinde nicel ve nitel aşamalar eş zamanlı olarak gerçekleştirilir. Her iki yönetime de eşit öncelik verilir. Bu desende verilerin çözümlenmesi ayrı ayrı yapılır ancak daha sonra genel yorumlama yapılarak sonuçlara ulaşılır (Creswell, Clark, 2015; Teddlie ve Tashakkori, 2015). Araştırma da bu özelliklerinden dolayı araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, nitel araştırma tekniklerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ise tarama modelinde genellikle tercih edilen anket tekniği kullanılmıştır.

4.2. Evren, Örneklem / Katılımcılar

4.2.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın nicel boyutunun evrenini, Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda kalan 160 kadın hükümlü ve tutuklu kadın oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, bu ceza infaz kurumunda kalmakta olan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş eğitim programlarına katılmış 130 kadın hükümlü ve tutuklu oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, araştırmacı kendi kişisel gözlemlerinden yola çıkarak araştırma sorunsalı en uygun geldiğine karar verdiği özellikleri taşıyan grubun belirlendiği örnekleme amaçlı örneklem denir (Gürbüz, Şahin: 2018)

Tablo. 4.1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
İnfaz Durumu	Hükümlü	75	57,6
	Tutuklu	55	42,3
Yaş	19-23	23	17,6
	24-28	24	18,4
	29-33	27	20,7
	34-38	28	21,5
	39-43	10	7,6
	44-48	8	6,1
	49-53	4	3
	54-58	2	1,5
Doğum Yeri	Adana	4	3
	Adıyaman	8	6,1
	Ankara	3	2,3
	Batman	4	3
	Bingöl	2	1,5
	Diyarbakır	74	56,9
	Elazığ	4	3
	Gaziantep	5	3,8
	İstanbul	3	2,3
	Kayseri	2	1,5
	Mardin	8	6,1
	Malatya	3	2,3
	Şanlıurfa	5	3,8
	Şırnak	5	3,8
	Medeni Durum	Evli	55
Bekar		29	22,3
Boşanmış		32	24,6
Dul		14	10,7
Ceza İnfaz Kurumundan Kalınan Süre	1 yıl veya daha az	22	16,9
	2-3 yıl	44	33,8
	4-5 yıl	36	27,6
	6-7 yıl	19	14,6
	8 yıl ve üstü	9	6,9
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	34	26,1
	Okuryazar olup okul bitirmeyen	8	6,1
	İlkokul mezunu	35	26,9
	Ortaokul mezunu	20	15,3
	Lise mezunu	13	9,9
	Yüksekokul mezunu	14	10,7
Ceza İnfaz Kurumuna Giriş Sayısı	İlk kez giriş	97	74,6
	2.kez giriş	21	16,1
	3.kez giriş	8	6,1
	3'den fazla giriş	4	3
	Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	68
Okuryazar olup okul bitirmeyen		21	16,1
İlkokulu mezunu		23	17,6
Ortaokulu mezunu		12	9,2
Lise mezunu		4	3
Yüksekokul mezunu		2	1,5
Baba Eğitim Durumu	Okur yazar değil	37	28,4
	Okur yazar olup okul bitirmeyen	28	21,5

		İlkokul mezunu	43	33
		Ortaokul mezunu	13	9,9
		Lise mezunu	7	5,3
		Yüksekokul mezunu	2	1,5
Eğitim Programlarına Katılmakta Etken		Ceza infaz kurumunda kalan arkadaşı	66	50,7
		Kurum öğretmeni	28	21,5
		Ceza infaz kurumu personeli	24	18,4
		Diğer	12	9,2
Katıldıkları Programları	Eğitim	1.Kademe okuma yazma kursu	33	25,3
		2. Kademe okuma yazma kursu	32	24,6
		Kadın giyim ve modelistlik kursu	10	7,6
		Saç bakımı ve yapımı kursu	30	23
		El sanatları	9	6,9
		Din Kültürü kursu	11	8,4
		Voleybol kursu	5	3,8
Eğitim Programlarına Katılmakta ki Tercih Sebebi		Tahliye olduktan sonra iş bulabilmek	22	16,9
		Koşuş dışına çıkabilmek	38	29,2
		Cezaevindeki zamanı değerlendirebilmek	37	28,4
		Konuya olan merakımdan	33	25,3

Yukarıda yer alan Tablo 4.1. incelendiğinde çalışmaya katılan kadın hükümlü ve tutukların sayısı ve yüzde değerleri verilmiştir. Çalışmaya 75 hükümlü ve 55 tutuklu olmak üzere toplam 130 kadın katılmıştır. Tablo incelendiğinde örnekleme oluşturan kadın hükümlü ve tutukluların yaş değişkeni açısından 34-38 aralığında olanların ağırlıklı olduğu, doğum yeri açısından Diyarbakır ilinde doğanların yüksek olduğu, medeni durum açısından evli olanların ağırlıklı olduğu, ceza infaz kurumunda kalınan süre açısından 2-3 yılın ağırlıklı olduğu, eğitim durumu açısından ilkokulu mezunun yüksek olduğu, ceza infaz kurumuna giriş sayısı açısından ilk defa girenlerin ağırlıklı olduğu, anne eğitim durumu açısından okuma yazma bilmeyenlerin oranının yüksek olduğu, baba eğitim durumu açısından ilk okul mezunun ağırlıklı olduğu, eğitim programlarına katılmakta etken açısından cezaevinde kalmakta olan arkadaşının etkisiyle katılanların oranının yüksek olduğu, katıldıkları eğitim programları açısından 1. Kademe okuma yazma kursuna katılım oranının yüksek olduğu, eğitim programlarına katılmakta ki tercih sebebi açısından ise ağırlıklı olarak koşuş dışına çıkmak olduğu görülmektedir.

4.2.2. Katılımcılar

Araştırmanın nitel verilerinin toplandığı çalışma grubunu Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu eğitim servisinde görevli 8 eğitimci oluşturmuştur.

Tablo 4.2. 2.Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kodlu Eğitimci	Cinsiyet	Mesleki Kıdem Yılı	Öğrenim Durumu	Branş
Ö1	Kadın	5	Ön lisans	Okuma yazma
Ö2	Erkek	6	Lisans	Okuma yazma
Ö3	Kadın	2	Lisans	Din Kültürü
Ö4	Kadın	1	Ön lisans	Saç bakımı ve yapımı
Ö5	Erkek	15	Lisans	Voleybol
Ö6	Kadın	3	Lisans	Okuma yazma
Ö7	Erkek	10	Lisans	Kadın giyim ve
Ö8	Kadın	3	Ön lisans	modelistlik

Yukarıda yer alan Tablo 4.2’de çalışmaya katılan ceza infaz kurumunda görevli eğitimcilerin demografik özellikleri verilmiştir. Çalışmaya kadın ve erkek eğitimci olmak üzere toplamda 8 eğitimci katılmıştır. Tablo incelendiğinde eğitimcilerin kıdem yıllarına göre en fazla 15, en az 1 yıldır görev yaptıkları görülmektedir. Eğitimcilerin eğitim durumlarına 4 eğitimcinin lisans mezunu, 3 eğitimcinin lise ön lisans mezunudur. Eğitimcilerin branşlarına bakıldığında ise 3’ü okuma yazma, 1’i din kültürü, 1’i saç bakım ve yapımı, 1’i voleybol, 1’i kadın giyim ve modelistlik alanında eğitim vermektedir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ceza infaz kurumunda uygulanan eğitim programları hakkında eğitimcilerin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “eğitimcilerle Görüşme Formu” adlı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Cezaevinde kalmakta olan kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini belirlemek amacıyla yine araştırmacı tarafından hazırlanan “Ceza İnfaz Kurumu’nda Uygulanan Eğitim Programlarını Değerlendirme Anketi” kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.3.1. Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmada, ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları eğitimcilerin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırma yapılan konu hakkında detaylı bilgi toplanmasına yardımcı olanın yanı sıra görüşme formundaki sorulara ek sorular sorma olanağı sağlar (Yıldırım, ve Şimşek, 2005: 96). Eğitimciler için Görüşme Formunun geliştirilmesi süresince öncelikle ceza infaz kurumlarında ki eğitim ortamlarının durumu ve işleyişi, infaz kurumlarındaki “Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme Faaliyetlerine İlişkin Mevzuat” incelenmiş, yerli ve yabancı kaynaklar faydalanılarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, eğitimciler ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları hakkında genel görüşleri, eğitim programlarını uygularken karşılaştıkları sorunları, eğitim programlarını daha etkili hale getirmek için yapılması gerekenleri ve bu programların eğitim-öğretim açısından etkililiği ve verimliliği hakkında görüşlerini belirlemeyi amaçlayan sorulardan oluşturulmuştur. Görüşme soruları araştırmacı dışında Devlet

Üniversitesinde görev yapmakta olan 1 doçent, 1 doktor öğretim üyesi ve Ceza Tevfikeyleri Müdürlüğü bünyesinde görevli 1 öğretim görevlisi tarafından değerlendirilmiştir. Aynı zamanda Ceza İnfaz kurumunda görev yapmakta olan öğretmenlere de sorular gösterilip fikri alınmıştır. Araştırmanın amacına hizmet etmediği belirtilen bir görüşme sorusu uzman görüşleri sonunda görüşme formundan çıkartılmıştır. Uzman ve kurum öğretmeni görüşlerinden alınan tavsiyeler doğrultusunda görüşme soruları son halini almıştır.

Görüşme soruları belirlendikten sonra “görüşme formu” hazırlanmıştır. Eğitimciler görüşme formunda öncelikle araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Ardından eğitimcilerin kişisel bilgileri yer almaktadır. Daha sonra ise görüşme soruları bulunmaktadır. Ceza İnfaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını değerlendirmek için kullanılan eğgöruşme formu Ek-1 de yer almıştır.

4.3.2. Nicel Veri Toplama Aracı

Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını değerlendirme anketi, cezaevinde uygulanan eğitim programları hakkında kadın hükümlü ve tutukların görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ankette ilk olarak araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde hükümlü ve tutukların kişisel bilgileri yer almıştır. İkinci bölümde cezaevlerinde temel eğitim alanından uygulanan eğitim programlarına ilişkin 10 maddeye, üçüncü bölümde, meslek eğitimi alanında uygulanan programlara ilişkin 12 maddeye, dördüncü bölümde, değerler eğitimi programı hakkında 7 maddeye, beşinci bölümde dini eğitim programlarına ilişkin 7 ,altıncı bölümde 12 maddeye yer verilmiştir. Böylece ölçme aracı 56 maddeden ve altı boyuttan oluşmaktadır. Ankette kişisel bilgiler kısmında seçenekli sorular tercih edilirken devamında 5’li likert tipi maddeler kullanılmıştır. Kadın hükümlü ve tutuklular beşli likert tipine göre düzenlenen ölçek “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını değerlendirme anketi oluşturulduktan sonra geçerlik çalışması yapılmıştır. Eğitim çalışmalarını değerlendirmek, öğrenim eksiklerini belirlemek için kullanılan ölçme araçlarının ölçülmek istenen davranışa uygun şekilde çalışmasıdır. Kapsam geçerliğini saptamanın rasyonel yollarından biri, uzman görüşüne başvurmaktır. Bu bağlamda kapsam geçerliği sağlamak için ölçeğin maddeleri ölçülmek istenilen özelliğini taşıyıp taşımadığı konu uzmanlarının görüşü alınarak ölçeğin sahip olması gereken kapsam yeterliği değerlendirilir(Gürbüz ve Şahin, 2018: 161). Araştırma da kullanılan anketin kapsam geçerliğinin sağlanması için devlet üniversitesinde görev yapmakta olan bir doçent doktor, bir öğretim üyesinden, Ceza ve Tevkikeyleri bünyesinde görevli olan bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Son olarak ceza infaz kurumu öğretmenin de fikri alınmıştır. Anket uzman görüşlerine sunulduktan sonra öneriler alınarak düzeltmeler yapılmıştır. Daha önce beş bölümden oluşan anket dört bölüm şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Ankette kullanılan ifadeler hükümlü ve tutukluların anlamalarına yardımcı olmak için basitleştirilmiştir. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını değerlendirme anketi EK-2’de yer almıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırma da kullanılan veri toplama araçlarının uygulamasına ilişkin bilgilere aşağıdaki yer verilmiştir.

4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerinin toplanması kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeler 06.01.2021 ile 20.02.2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Görüşme tarihinden önce eğitimcilerle iletişime geçilerek araştırmacının amacı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Kurumda görev yapan öğretmen ile kuruma işleyişini aksatmamak üzere çalışma saatlerine en uygun randevu tarihi belirlenmiştir. Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilmiş öğretmenler içinde uygun olan zamanda randevu belirlenmiştir. Görüşmenin yapılacağı yer, Ceza İnfaz Kurumu ve Halk Eğitim Merkezi koşulları göz önünde bulundurularak mekan seçimi eğitimcilerin isteği üzerine belirlenmiştir. Görüşme yapılan ortamın sessiz olmasına, eğitimcilerle ayrı ayrı görüşülmesine, corona virüs tedbirleri alınarak yalıtılmış ortamda görüşülmeye dikkat edilmiştir. Eğitimcilerle yapılan görüşmeye ilişkin sorusu numarası, eğitimcilere kod isimleri, görüşme tarihi ve görüşme yerine ilişkin bilgilere Ek-3'te yer verilmiştir. Görüşme öncesinde eğitimciler araştırma amacı hakkında bilgi verilmiştir. Eğitimcilerle yapılan görüşmeler en az 40, en fazla ise 60 dakika sürmüştür. Görüşme yapıldığı sırada tekniğin ilkeleri doğrultusunda hareket edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorular sırasıyla sorulmuştur. Görüşme sürecinde yönlendirme yapmamaya, anlaşılmayan soruların tekrarlanmasına, soruların örnekleyerek cevaplandırılmalarına ve görüşme sonunda eklemek istedikleri görüşlerinin olup olmadığının sorulmasına özen gösterilmiştir. Görüşme sırasında görüşmeye ait tüm veriler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Görüşmeye ait hazırlanan veri dökümü 48 sayfadır.

4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan anket ceza infaz kurumunda kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulandığı için güvenlik şartları ve kurumun işleyişine engel olmaması sebebiyle araştırmacı ve üç anketör tarafından farklı günlerde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilk olarak araştırmacı ceza infaz kurumunda kalmakta olan 50 hükümlü ve tutukluya uygulamıştır. Daha sonra geriye kalan anketler anketörleri verilmiş, hükümlü ve tutuklular tarafından yanıtlandırılınca araştırmacıya ulaştırılmıştır. Araştırmada anketörden faydalandığı için araştırma öncesi araştırmanın amacı açıklanmış, anketin uygulaması sırasında özen gösterilmesi gereken temel ilkeler hakkında bilgi verilmiştir. Anketler koğuş ve odalara dağıtılmış doldurulduktan sonra toplanmıştır. Her koğuş ve odaya dağıtılmadan önce nasıl doldurulacağı konusunda bilgi verilmiş, okuma yazma bilmeyenlere koğuş arkadaşlarından, öğretmenlerde ya da kurum personellerinden yardım almaları önerilmiştir. Araştırma da uygulanan anket sayısı 150'tir. Anketlerden 20'si eksik ve yanlış doldurması nedeniyle araştırma kapsamında yer almamıştır.

4.5. Verilerin analizi

Görüşme verilerinin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz görüşülen bireylerin görüşlerini alıntı yapmaya izin vererek çarpıcı şekilde ortaya koyma da yardımcı olur. Bu analiz tekniğinde ulaşılan bulgular mantıklı, anlaşılır ve düzenlenmiş şekilde okuyucuya aktarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu özelliklerinden dolayı araştırma da betimsel analiz tekniği tercih edilmiştir.

Araştırmanın iç geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için katılımcı teyidi yöntemi kullanılmıştır. Üye denetimi ya da katılımcı doğrulaması olarak da bilenen bu teknik araştırmanın iç geçerliği ve güvenilirliğini arttırmak için başvuran yöntemlerdendir. Katılımcı teyidi araştırmada yer alan katılımcılardan toplanan verilerin katılımcıların denetimine sunma işidir (Holloway, I., & Wheeler, S. 199, Akt.Başkale, 2016) Bu amaç doğrultusunda her görüşme sonunda eğitmenlere “bunu mu demek istediğiniz? ” , “bunlara eklemek istediğiniz bir şey var mı?” diye sorulmuştur. Son olarak katılımcı denetimi sağlandıktan sonra verilerin analizi yapılmıştır.

Araştırma da geçerliği arttırmak amacıyla katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmaya katılanlar için Ö1, Ö2..., Ö8 şeklinde kısaltmalar kullanılarak alıntılar yapılmıştır. Araştırma verilerinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı haricinde bir uzman tarafından verilerin bağımsız şekilde kodlaması yapılır. Ardından araştırmacı tarafından ve diğer uzman tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılarak görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodlar tespit edilir. Sonrasında ise Güvenirlik= Görüş birliği/(Görüş birliği+ Görüş ayrılığı)x100 formülü ile veri analizi güvenilirliği hesaplanarak tespit edilir (Miles ve Huberman, 1994).

Yapılan çalışmalar neticesinde yapılan kodlamalara göre 1. soru için $[40/(40+5)*100]$ %89,2. soru için $[31/(31+6)*100]$ %81, 3. soru için $[21/(21+3)*100]$ %87, 4. soru için $[22/(22+5)*100]$ %81 olarak tespit edilmiştir. Görüşme formunda yer alan her soru için ayrı güvenirlilik hesabı yapılmıştır. Ardından tüm soruların güvenirlilik değeri toplanıp mevcut soru sayısına bölünmüş ve araştırmanın güvenirliliği belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın güvenirlilik hesabı %84’ dir. Bu formüle göre araştırmanın güvenilir kabul edilmesi %80’in üzerinde olmasına bağlıdır. Yapılan çalışmanın güvenirliliği %86 olması, bu araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994).

“Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarını Değerlendirme Anketi”nin güvenirliliği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracında yer alan her boyut için ayrı güvenirlilik değerleri temel eğitim alanında uygulanan eğitim programları boyutu için. 78,mesleki eğitim programları için. 89, değerler eğitimi programı için. 89, dini eğitim programlarını için. 77, sosyo-kültürel ve sportif eğitim programları için. 89 olarak hesaplanmıştır. “ Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarını Değerlendirme Anketi”nin bütünü için güvenirlilik katsayısı. 84 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada toplanan verilerin anlaşılır olması ve güvenirliliğini arttırmak amacıyla betimse veriler yüzde ve frekans değerleri verilerek yorumlanmıştır. Ankette seçeneklerin her birine verilen yanıtlar yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama dağılımları alınarak tablolar halinde sunulmuştur.

Kadın hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını değerlendirme anketinde yer alan maddeler için verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına bakılarak belirlenen sınırlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.3. Aritmetik Ortalama Sınırları Tablosu

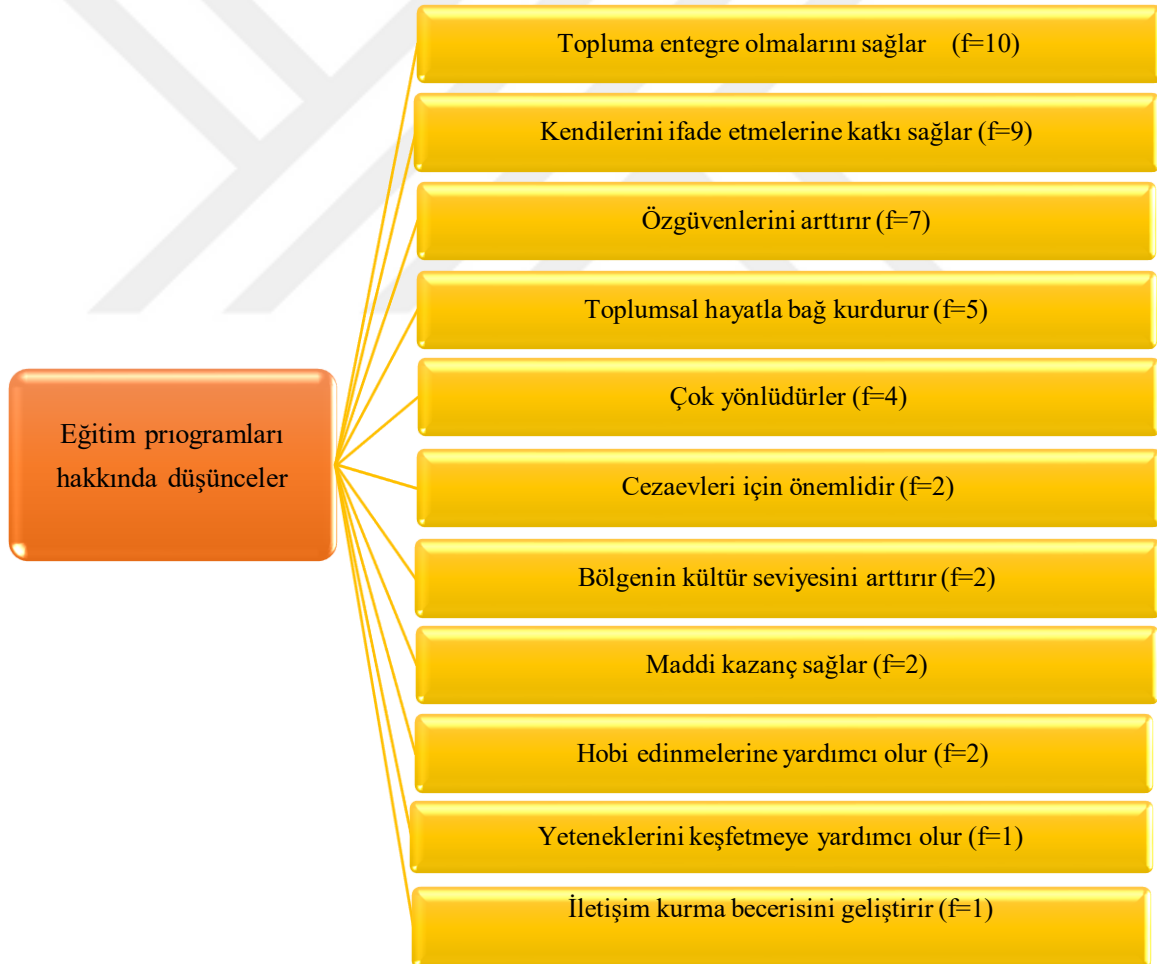
Seçenekler	Sınırlar
Kesinlikle Katılmıyorum	1.00-1.80 arası
Katılmıyorum	1.81-2.60 arası
Kısmen Katılıyorum	2.61-3.40 arası
Katılıyorum	3.41-4.20 arası
Kesinlikle Katılıyorum	4.21-5.00 arası

5. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarına yönelik eğitimcilerin görüşlerinin alınmasıyla oluşan nitel boyutuna ve cezaevinde kalan kadın hükümlü ve tutuklulara bu eğitim programlarına yönelik görüşlerinin belirlemeyi amaçlayan nicel boyutuna ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Eğitimcilerin Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci problemi “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programları hakkında düşündükleriniz nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları hakkında eğitimciler ile yapılan görüşmelere ilişkin elde edilen bulgular frekans değerleri hesaplanarak aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 5.1. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Eğitimcilerin Düşünceleri

Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programları hakkında eğitimcileri düşünceleri Şekil 5.1.'de verilmiştir. Tablo 5.1. incelendiğinde eğitimcilerin kadınlara uygulanan eğitim programları hakkında

düşüncelerinin incelenmesi ile oluşan kodlar; topluma entegre olmalarını sağlar (f=10), kendilerini ifade etmelerine katkı sağlar (f=9), özgüvenlerini artırır (f=7), toplumsal hayatla bağ kurdurur (f=5), çok yönlüdürler (f=4), cezaevleri için önemlidir (f=2), maddi kazanç sağlar (f=2), hobi edinmelerine yardımcı olur (f=1), yeteneklerini keşfetmeye yardımcı olur, iletişim kurma becerisini geliştirir (f=1) şeklindedir.

Tahliye sonrasında topluma entegre olmalarını sağlamakta

(Ö2) "...mahkûm psikolojine sahip olanların genelde kaybedecek bir şeyleri olmuyor, çıktıkları zaman yapmayı hedefledikleri bir şeyleri yok. Ama kadınların genelde arkalarında bıraktıkları çocukları ya da küçük kardeşleri oluyor burada ki mesleki eğitimleri onları bir hedefe yönlendiriyor. Tahliye olduklarında düzgün iş bularak ailesine ve çevresine daha uyumlu olmasına yardımcı olmaya çalışıyoruz..."

(Ö1) "...burada öğrendikleri her şey tahliye sonrası davranışlarına da yansımaları ihtimali oldukça yüksek. Bu da dışlanmışlığı azaltır..."

(Ö5) "...Cezaevlerinde uygulanan eğitim programları sadece mahkûmlara değil, topluma da oldukça fayda sağlar. Sonuçta burada ki insanlar toplumun bir parçası..."

Kendilerini ifade etmelerini sağlamakta

(Ö1) "...kadınların suç işlemede ki en önemli sebebi kendilerini ifade edememelerine bağlıyorum. Ama cezaevlerinde ki eğitim programlarıyla mahkûmların eğitim ve kültür seviyesi artıyor, bilgi birikimleriyle kendilerini daha kolay ifade ediyorlar..."

(Ö3) "...mahkûmlar için mektup yazmak dışarıya açılan bir penceredir. Eğitimler sayesinde mektup yazıp yakınlarıyla iletişime geçiyorlar. Sosyalleştirmelerine katkı sağlıyor. Duygu ve düşüncelerini daha rahat dışarıya vuruyorlar..."

(Ö7) "...eğitim programları sayesinde kadın hükümlü ve tutukluların bakış açısı gelişiyor. Diğer insanlarla daha rahat iletişim kuruyorlar..."

Toplumsal hayatla bağ kurdurur

(Ö3) "...biliyorsunuz cezaevindeki insanların dışarıyla bağı kopar. Ama eğitimler olunca bu gerçekleşmeyeceğini düşünüyorum..."

(Ö4) "...onlar için hem boş zaman aktivitesi oluyor hem de cezaevinde çıktıkları zaman hayata tutunmak için iş bulamalarında onlara umut oluyor. Dışarıda da bir hayat olduğunu unutturmuyor..."

Bölgenin kültür seviyesini artırır

(Ö1) "...Güneydoğuda kadınların ve kız çocuklarının okuma yazma oranları çok düşük. Birçoğu okuma yazma bilmez..."

(Ö3) "...yörede kadınların çoğu okuma yazma bilmiyor hayatları boyunca zanaat eğitimi almamışlar ama burada bunu telafi edip tekrar hayata karıştıklarında artık yeni bir kadın profili çizebilirler..."

Özgüveni arttırmakta

(Ö5) "...yeni bilgileri öğrettiğim de mahkûmu tebrik ediyorum ve çok mutlu oluyor. Yapabildiğini görünce yeni şeyler öğrenmeye daha açık hale geliyorlar..."

(Ö7) "...spor günlük hayatta problemlerin üstesinden gelmeyi sağlar bu kadın mahkûmlar arasındaki sorunların çözülmesinde de etkili oluyordur ve vücuda hakim olmak kadınların kendine olan güvenini artırır..."

(Ö1) "...bu programlar kişiyi her yönden destekleyerek dışarı çıktıklarında daha uyumlu olmalarına yardımcı olur, kişinin eğitim yönünden ne eksikliği varsa o giderilmeye çalışılır..."

Hobi edinmelerine yardımcı olmakta

(Ö4) "...mahkûmlarla konuştuğunuzda buradaki zamanın çok zor geçtiğini duymuşsunuzdur. Bu tarz programlar hem onlar için boş geçen zamanlarını değerlendirme fırsatı oluyor ..."

Yeteneklerini keşfetmeye yardımcı olur

(Ö6) "...kendinden bir şeyler katmaya çalışıyorlar. Bu el işi artık onun için bir meşgale oluyor daha önce hiç uğraşmış olmasa bile el yatkınlığını anlıyor..."

Maddi kazanç sağlar

(Ö4) "...mu tarz eğitim programları sayesinde dışarı çıktıklarında hayata tutunma konusunda onlara ümit oluyor. Günümüzde birçok kurumun mahkûm kadrosu ayırma zorunluluğu var..."

5.2. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Eğitim Programlarını Uygulanırken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci problemi, Eğitimcilerin ceza infaz kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken karşılaştıkları sorunlar nelerdir" şeklinde belirlenmiştir.

Eğitimcilerin kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken ki karşılaştıkları sorunlar aşağıda verilmiştir.

Şekil 5.2. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü Tutuklulara Eğitim Programlarını Uygulanırken Karşılaştıkları Sorunlar

Eğitimciler ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken ki karşılaştıkları sorunlara yönelik oluşturulan kodlar: ilk olarak katılım azlığı (f=10), ve katılımcıların umutsuzlukları (f=10) sonrasında cezaevi psikolojisi (f=5), katılımcıların özverili davranmaması (f=4), personellerin

desteklememesi (f=4), eğitim materyallerin azlığı (f=2), donanımsal sıkıntılar (f=2) şeklinde sıralanmıştır.

Hükümlü ve tutuklarının katılım azlığı

(Ö8) “...kurumumuzda karşılaştığımız en önemli problemlerinden başında eğitim öğretim programlarına yönelik derslere katılma konusunda özellikle adli mahkûmların çeşitli nedenleri öne sürerek katılmamalarıdır...”

(Ö7) “...mahkûmlar genelde çocuklarını, kişisel rahatsızlıklarını veya uyku eksikliğini öne sürerek eğitim programlarına katılmak istemeyebiliyorlar”

Cezaevi psikolojisinin etkisi

(Ö1) “...cezaevine gittiğiniz zaman dışarıyla tüm iletişim kesiliyor, her taraf kapalı, kapalı mekânda ders vermek baskı altında olma hissi veriyor. Ders verdiğimiz insanlarda mahkûm olunca zorlanma oluyor hâliyle...”

(Ö4) “...buranın cezaevi olması ve mahkûmların genellikle dünyanın en dertli insanı psikolojine sahip olmaları empati kurduğumda psikolojik olarak zorlanmama sebep oluyor...”

(Ö2) “...ben yapamayacağım dedirtiyor. Bu dönütler beni de olumsuz etkiliyor. Mesleki anlamda tatmin olmama engel oluyor...”

Katılan hükümlü ve tutukluların umutsuzlukları

(Ö2) “...kadınların eğitim seviyeleri erkeklere göre daha düşük olduğu için öğrettiklerimi anlamada zorlanıyorlar. Uzun süre tekrarlar gerekiyor. Bu da kişiye ben yapamayacağım dedirtiyor...”

(Ö5) “...öğrendikleri bilgileri kullanacakları ortamın olmadığını düşünebiliyorlar. Bu yüzden etkinlikler derslikte sınırlı kalıyor, koşullarına gittiklerinde çaba sarf etmediklerini düşünüyorum...”

(Ö6) “...bazı mahkûmlar sadece ortam değiştirmek için gelmiş gibi davranıyorlar. Bazıları artık yaşlandım deyip okuma yazma öğrenmek istemeyebiliyorlar. Bu kadının toplumda ne kadar dışa itildiğinin de kanıtı bence...”

Kurum personellerinin gerekli desteği sağlamaması

(Ö3) “...infaz koruma olarak çalışan arkadaşlar mahkûmlara daha çok zaman geçiyorlar. Bu yüzden onları kurslara katılma konusunda desteklemeli ve eğitim biriminde ki arkadaşlarıyla eşgüdümlü faaliyet göstermeliler...”

(Ö1) “...eğitim servisi ve diğer personeller arasında tam bir işbirliğinin sağlanmadığını düşünüyorum...”

Eğitici materyal azlığı

(Ö7) “...beden sağlığı açısından daha fazla aktivite yapılmalıdır. Ama bunun için spor malzemesi ve aletleri yetersiz...”

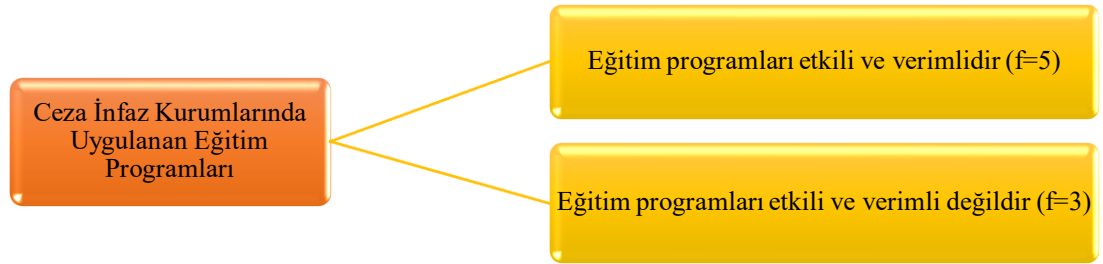
Donanımsal sıkıntılar

(Ö1) “...genel olarak kurum kütüphanesi ve eğitim ortamları kadınların eğitimi konusunda yeterli donanıma sahip değil...”

5.3. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutuklulara Uygulanan Eğitim Programlarının İşlevselliğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının etkililiği ve verimliliğine ilişkin eğitimcilerin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Eğitimcilerin eğitim programlarının etkililiği ve verimliliğine ilişkin görüşlerine ait frekanslar hesaplanarak şekil5.3’ te verilmiştir.

Şekil 5.3. Ceza İnfaz kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutumlara Uygulanan Eğitim Programlarının Etkili ve Verimliliğine İlişkin Eğitimcilerin Görüşleri

Eğitimcilerin yarısından fazlası (f=5) ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarını etkili ve verimli, diğer eğitimciler ise (f=3) etkili ve verimli bulamadıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının etkili ve verimli olup olmasına ilişkin nedenler aşağıda verilmiştir.

(Ö1) "...bazı mahkûmlar için bu programlar yalnızca zaman geçirmek amacıyla olsa da birçok mahkûm bu programlar sayesinde bir meslek sahibi oluyor. Kadınlar için bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Bu meslekler onların bir erkeğe bağımlı olarak yaşadıkları hayatlarında ileride taşıyabilecekleri bir güç olacak. Bu yüzden öğretim ve öğrenim açısından bu programların verimli olduğuna inanıyorum..."

(Ö5) "... mahkûm kuruma ilk kabulünden itibaren eğitim durumu araştırılarak UYAP sistemine kaydediliyor. Eğitim bilgilerini istinaden plan ve programlar doğrultusunda ihtiyaçlarına göre yol çiziliyor. İnfaz sureleri boyunca da eğitimleri devam etmiş oluyor..."

(Ö6) "...çeşitli sebeplerden dolayı okula gitmemiş kadınlar bu programlar sayesinde okuma yazma öğreniyor ya da meslek ediniyorlar. Bu programlar kadınların kendilerini ifade etmelerine ve özgüvenlerini kazanmada yardımcı oluyor..."

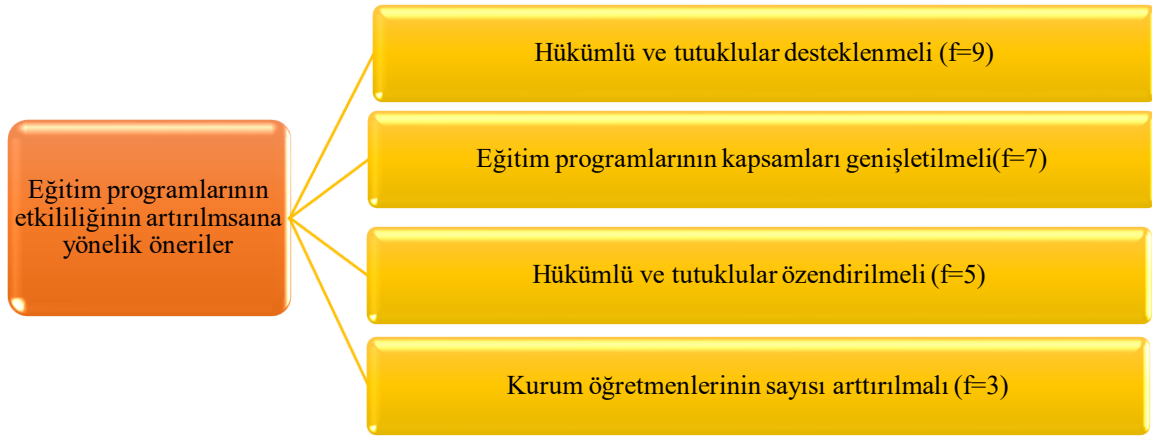
(Ö8) "...toplu yaşam alanlarında iletişim kurmak zordur kavga hakaret kaçınılmazdı. Cezaevlerinde de bu tür şeylerin çok fazla yaşandığını biliyorsunuzdur. Ama eğitim faaliyetleri sayesinde mahkûmlar koğuş dışına çıkabiliyor. Ortam değişikliğinin mental olarak iyi geleceğini düşünüyorum..."

(Ö4) "...eğitim ve öğretimin güncel şartlara uygun bir düzenlemeye gerek duyduğunu düşünüyorum. Bu sayede yeni alternatifler yaratılacak ve nitelikli eğitimin son olacağını düşünüyorum..."

(Ö2) "...tutuklu ve hükümlülerin eğitim biriminde geçirdiği süre kısıtlı bu da verimi düşündürmektedir..."

5.4. Eğitimcilerin Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü problemi "Ceza infaz kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileriniz Nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Eğitimciler eğitim programlarının daha etkili hale getirmek için yapılması gerekenlere ilişkin görüşlerinin frekans değerleri hesaplanarak şekil 5.4.'te verilmiştir.

Şekil 5.4. Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarının Etkiliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler İçin Yapılabilecekler

Eğitimcilerin eğitim programlarının etkililiğinin artırılmasına yönelik oluşturulan kodlar; hükümlü ve tutuklu desteklenmeli (f=9), eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli (f=7), hükümlü ve tutuklular özendirilmeli (f=5), kurum öğretmenlerinin sayısı artırılmalı (f=2) şeklinde sıralanmıştır.

Hükümlü ve tutuklular desteklenmeli

(Ö4) "...buradan çıktıklarında kimseye karşı mahcubiyet hissetmeden maddi manevi desteklenmeleri gerekiyor. Mahkûmlar kendilerini daha işe yarar hissetmeleri için burada bazı kurumlar için üretim yapmaları sağlanabilir..."

(Ö6) "...cezaevleri toplumdaki insanları bünyesinde barındırıyor yani buradaki kadın mahkûmların sosyal hayatları yok diyebiliriz. Kapalı yerlerde az sayıda insanla yaşamak zorunda kalıyorlar. İletişim kurma ve yaratıcılık becerileri geri kalmakta. Oysa programlar genişletilerek (örneğin, resim kursu, belirli gün haftalarda yazı, şiir yarışmaları) bunun önüne bir nebze geçilebilir..."

Eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli

(Ö3) "... değerler eğitimi kapsamında filmler ve konferanslar düzenleniyor. Bunlarda kadın mahkûmların görüşleri alınsa değerler eğitimi programına farklı temalar eklense bu mahkûmlar eğitim programları daha çok benimseyebilirler..."

(Ö5) "...kadınlar kendi bakımlarının yanı sıra çocuklarının bakımından da sorumludurlar. Cezaevlerinde çocuğunu yanına alan kadınlarla da karşılaşmaktayız. Hem cezaevi koşulları ve sonrası için annelik ve çocuk sağlığı konusunda kadın mahkûmlar bilgilendirilmeli..."

(Ö7) "...eğitim programlarının içeriği genişletilmelidir. Örneğin sadece akademik bilgi ya da değer eğitimi dışında kadınları daha özel konularda da bilgi verilmelidir. Mesela ergenlik, hamilelik, kadın sağlığı vs. Konularda kadın hükümlü ve tutukluların yeterince bilgi sahibi olduklarını sanmıyorum..."

Hükümlü ve tutuklular özendirilmeli

(Ö2) "...cezaevinin çeşitli yerlerine afiş, broşür asılabilir. Hükümlü ve tutukluların ilgileri çekilirse katılım daha çok artabilir..."

(Ö1) "...üniversitesinden veya farklı kurumda çalışan başarılı kadınlar cezaevine davet edilebilirler..."

Kurum öğretmenlerinin sayısı artırılmalı

(Ö8) "...öncelikle ceza infaz kurumu öğretmen sayısını artırmak gerekmektedir. Açılan kurslar ilgili MEB bünyesindeki Halk Eğitim Merkezi öğretmenlerinden değil, kurum bünyesine kayıtlı öğretmenlerden yararlanılmalıdır. Ceza infaz kurumu yapısına ve kadın mahkûmlar daha çok aşına olmuş öğretmenler hükümlü ve tutuklular için daha faydalı olacaktır..."

5.5. Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Kadın Hükümlü ve Tutukluların Temel Eğitim Programları Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci problemi "Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programları hakkında görüşleri nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Ceza infaz kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programları hakkında görüşlerine ait anket bulguları Tablo 5.1'de verilmiştir.

Tablo 5.1. Kadın Hükümlü ve Tutukluların Temel Eğitim Alanında Uygulanma Eğitim Programlarına Yönelik Görüşleri

Maddeler	N	Tamamen	Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç	Katılmıyorum	x̄
		%	%	%	%	%	%	%		
Kurumda okuma yazmaya yönelik yeterince kurs açılmaktadır.	N 16	12,3	79	60,8	14	10,8	16	12,3	5	3,65
Uygulanan bu programlar sayesinde h/t dışarıdaki eğitimlerine devam edebilmektedirler.	N 18	13,8	82	63,1	11	8,5	11	8,5	8	3,70
Bu programlar kurum personelleri tarafından desteklenmektedir.	N 18	13,8	79	60,8	14	10,8	10	7,7	9	3,66
Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir.	N 12	9,2	63	48,5	27	20,8	23	17,7	5	3,41
Derslikler verilen eğitime karşılar nitelikte donatılmıştır	N 18	13,8	64	49,2	28	21,5	18	13,8	2	3,60
Dersler sırasında öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır.	N 24	18,5	69	53,1	21	16,2	14	10,8	2	3,76
Uygulanan temel eğitim programları okuma yazma bilmeyenlerin kendini daha rahat ifade edebilmesine katkı sağlamaktadır.	N 17	13,1	73	56,2	23	17,7	16	12,3	1	3,68
Bu programlar okuma yazma bilmeyenlerin işlerini yapmak için başkalarına olan bağımlılığını azaltmaktadır.	N 12	9,2	55	42,3	28	21,5	30	23,1	5	3,30
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	N 18	13,8	72	55,4	19	14,6	11	8,5	10	3,59

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular, anketin programlarla ilgili maddelerinden sadece sekizinci maddesine (Bu programlar okuma yazma bilmeyenlerin işlerini yapmak için başkalarına olan bağımlılığını azaltmaktadır) "kısmen katıldıklarını" belirtirken diğer tüm maddelere "katıldıkları" yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.1’de kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programlarına ilişkin görüşlerine göre; anketin “Kurumda okuma yazmaya yönelik yeterince kurs açılmaktadır” maddesine ilişkin %12,3’ü tamamen katıldığını, %60,8’i katıldığını, %10,8’i kısmen katıldıklarını, %12,3’ü katılmadığını, %3,8’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgulara göre %71,3’i kurumda okuma yazmaya yönelik kursların açıldığını belirtirken %16,1’ü ise bu kursların açılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin elde edilen aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,65$ olarak hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama değerine bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anketin “Uygulanan bu programlar sayesinde h/t dışarıdaki eğitimlerine devam edebilmektedir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %13,8’i tamamen katıldığını, %63,1’i katıldığını, %8,5’i kısmen katıldıklarını, %8,5’i katılmadığını, %6,2’si hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,70$ ’tir. Buna göre kadın mahkûmların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna varılmıştır.

Anketin “Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %9,2’si tamamen katıldığını, %48,5’i katıldığını, %20,8’i kısmen katıldıklarını, %17,7’si katılmadığını, %3,8’i ise tamamen katılmadıklarını belirtmiştir. Elde edilen bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %57,7’si kurumda kullanılan materyallerin yeterli olduğunu, %21,5’i yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Maddeye ait elde edilen aritmetik ortalama ise $\bar{x}=3,41$ olup katılımcıların bu maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anketin “Derslikler verilen eğitimi karşılar nitelikte donatılmıştır” maddesine ilişkin elde edilen bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %13,8’i tamamen katıldığını, %49,2’si katıldığını, %21,5’i kısmen katıldıklarını, %13,8’i katılmadığını, %1,5’i ise tamamen katılmadığını belirtmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,60$ olarak hesaplanmıştır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda kadın hükümlü tutukluların yüksek düzeyde kurumda bulunan dersliklerin eğitimi karşılar nitelikte donatıldığı düşünülmektedir.

Ankette yer alan “Dersler sırasında öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır.” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %18,5’i tamamen katıldığını, %53,1’i katıldığını, %16,2’si kısmen katıldıklarını, %10,8’i katılmadığını, %1,5’i ise hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Bulgular incelendiğinde katılımcıların %71,6’sı öğretim yöntem ve tekniklerin kullandığını söylerken, %12,3’ü katılmadığını ifade ederek bunun tersi bir tutum sergilemişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri ise $\bar{x}=3,76$ ’dır. Maddenin aritmetik ortalamasına bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların yüksek düzeyde maddeye katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ankette bulunan “Uygulanan temel eğitim programları okuma yazma bilmeyenlerin kendini daha rahat ifade edebilmesine katkı sağlamaktadır.” maddesine yönelik elde edilen bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %13,1’i tamamen katıldığını, %56,2’si katıldığını, %17,7’si kısmen katıldıklarını, %12,3’ü katılmadığını, %8’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalama değerinin ise 3,31 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcıların %69,3’ü programların okuma yazma bilmeyenlerin kendilerini ifade ettiğine yardımcı olduğunu düşünürken %13,1’i katılmadığını bildirmiştir. Maddenin aritmetik ortalaması hesaplanarak $\bar{x}=3,68$ bulunmuştur. Kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Anketin “Bu programlar okuma yazma bilmeyenlerin işlerini yapmak için başkalarına olan bağımlılığını azaltmaktadır” maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde

%9,2'si tamamen katıldığını, %42,3'ü katıldığını, %21,5'i kısmen katıldıklarını, %23,1'i katılmadığını, %3,8'i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddeye ait ulaşılan aritmetik ortama değeri $\bar{x}=3,30$ 'dur. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların orta düzeyde kısmen katıldıklarını sonucuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan "Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir" maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri ise %13,8'itamamen katıldığını, %55,4'ü katıldığını, %14,6'sı kısmen katıldıklarını, %8,5'i katılmadığını, %7,7'si hiç katılmadığını belirtmiştir. Maddeye ait bulgular incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (%69,2) eğitimcilerin yeterli donanıma sahip olduğunu düşünürken, bir kısmının da (%16,2) yeterli donanıma sahip olmadığını ifade etmişlerdir. Maddeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ise $\bar{x}=3,59$ olduğundan kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.6. Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlü ve Tutukluların Meslek Eğitimi Alanında Uygulanan Eğitim Programları Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı problemi "Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan programlara ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan eğitim programlarına yönelik görüşleri anketin 10- 20'inci maddeleri yardımı ile belirlenmiştir. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan eğitim programlarına ilişkin görüşlerine tablo 5.2'de yer verilmiştir.

Tablo 5.2. Kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan eğitim programlarına ilişkin bulgular

Maddeler	N	Tamamen	Katılıyorum	Karar	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	\bar{x}
		katılıyorum	Katılmıyorum				
Kurumda meslek edindirmeye yönelik yeterince kurs açılmaktadır.	N 27 % 20,8	89 68,5	11 8,5	3 2,3	0	4,07	
Kurumda uygulanan meslek edindirme programları fayda sağlamaktadır.	N 26 % 20	75 57,7	13 10	12 9,2	4 3,1	3,82	
Bu programlar cezaevinden çıktıktan sonra da fayda sağlayacaktır.	N 27 % 20,8	79 60,8	17 13,1	6 4,6	1 8	3,96	
Derslikler yeterli donanıma sahiptir.	N 28 % 21,5	47 36,2	25 19,2	21 16,2	9 6,9	3,49	
Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir.	N 23 % 17,7	70 53,8	17 13,1	12 9,2	8 6,2	3,67	
Kurumda kalanlar meslek edindirme kurslarına teşvik edilmektedir.	N 21 % 16,2	59 45,4	28 21,5	16 12,3	6 4,6	3,56	
Kendimizi geliştirmek için büyük bir imkân sunmaktadır.	N 32 % 26,2	67 51,5	25 19,2	11 8,5	1 ,8	3,81	
Bu programlar meslek edindirmeyi kolaylaştırmaktadır.	N 26 % 20	77 59,2	16 12,3	7 5,4	4 3,1	3,87	
Bu programlar sayesinde t/h yeni el becerisi edinmektedirler.	N 22 % 16,9	63 48,5	28 21,5	15 11,5	2 1,5	3,67	
Bu program sayesinde t/h Yeni hobi edilmektedirler.	N 22 % 16,9	83 63,8	14 10,8	10 7,7	1 ,8	3,88	
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	N 26 % 20	84 64,6	11 8,5	7 5,4	2 1,5	3,86	

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular anketin meslek edindirme programlarıyla ilgili tüm maddelere “katıldıkları” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.2’de yer alan “Kurumda meslek edindirmeye yönelik yeterince kurs açılmaktadır” maddesine ilişkin veriler incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %20,8’i tamamen katıldığını, %68,5’i katıldığını, %8,5’i kısmen katıldıklarını, %2,3’ü katılmadığını ifade etmişlerdir. Bu maddeye ait görüşlerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=4,07$ ’dir. Kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.2’de bulunan “Kurumda uygulanan meslek edindirme programları fayda sağlamaktadır” maddesi incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %20’si tamamen katıldığını, %57,7’si katıldığını, %10’u kısmen katıldıklarını, %9,2’i katılmadığını, %3,1’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalama değeri hesaplanarak $\bar{x}=3,82$ bulunmuştur. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.2’nin “Bu programlar cezaevinden çıktıktan sonra da fayda sağlayacaktır” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %20,8 tamamen katıldığını, %60,8’i katıldığını, %13,1’i kısmen katıldıklarını, %4,6’sı katılmadığını, %8’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,96$ olarak hesaplanmıştır. Aritmetik ortalaması dikkate alındığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye ilişkin yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.2’de bulunan “Derslikler yeterli donanıma sahiptir” maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %21,5’i tamamen katıldığını, %36,2’si katıldığını, %19,2’si kısmen katıldığını, %16,2’si katılmadığını, %6,9’u hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,49$ ’dur. Aritmetik ortalaması incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.2’de yer alan “Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir” maddesine ilişkin hükümlü ve tutukluların %17,7’si tamamen katıldığını, %53,8’i katıldığını, %13,1’i kısmen katıldığını, %9,2’si katılmadığını, %6,2’si hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,67$ olarak hesaplanmış olup maddeye ilişkin olarak katılımcıların yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.2’de bulunan “Kurumda kalanlar meslek edindirme kurslarına teşvik edilmektedir” maddesine kadın hükümlü ve tutukluların %16,2’si tamamen katıldığını, %45,4’ü katıldığını, %21,5’i kısmen katıldığını, %12,3’ü katılmadığını, %4,6’sı hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması hesaplanarak $\bar{x}=3,56$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kadın hükümlü ve tutuklular maddeye yüksek düzeyde katılmışlardır.

Tablo 5.2’de yer verilen “Kendimizi geliştirmek için büyük bir imkân sunmaktadır” maddesinin bulgularına göre kadın hükümlü ve tutukluların %26,2 tamamen katıldıklarını, %51,5’i katıldığını, %19,2’si kısmen katıldığını, %8,5’i katılmadığını, %0,8’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=3,81$ ’dir. Aritmetik ortalama değerine bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.2’de bulunan “Bu programlar meslek edinmeyi kolaylaştırmaktadır” maddesine ait bulgular incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %20’si tamamen katıldığını, %59,2’si katıldığını, %12,3’ü kısmen katıldığını, %5,4’ü katılmadığını, %3,1’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,90$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldığı belirlenmiştir.

Tablo 5.2’de yer alan “Bu programlar sayesinde t/h yeni el becerisi edinmektedir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %16,9’u tamamen katıldığını, %48,5’i katıldığını, %21,5’i kısmen katıldığını, %11,5’i katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,67$ olarak hesaplanmış ve katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.2’de yer verilmiş olan “Bu programlar sayesinde t/h yeni hobi edinmektedir” maddesine ilişkin bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %16,9’u tamamen katıldığını, %63,8’si katıldığını, %10,8’i kısmen katıldığını, %7,7’i katılmadığını, %0,8’i ise hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=3,88$ olarak belirlenmiştir. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.2’de bulunan “Program uygulayıcısı yeterli donanımına sahiptir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %20 tamamen katıldığını, %64,6’sı katıldığını, %8,5’i kısmen katıldığını, %5,4’ü katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,86$ ’dır. Böylelikle katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

5.7. Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Değerler Eğitimi Programı ile İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşleri İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci problemi “Ceza infaz kurumlarında uygulanan değerler eğitimi programına ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Değerler eğitimine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri anketin 21-27’inci maddeleri yardımıyla belirlenmiştir. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların değerler eğitimiyle ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.3. Kadın Hükümlü ve tutukluların değerler eğitimine yönelik görüşleri

Maddeler		N	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	\bar{x}
Kurumda değerler eğitimine (yönelik film gösterisi, değer dergisi, konferans vs.)yönelik yapılan faaliyetler yeterlidir.		29	67	25	16	2	3,66	
	%	15,4	51,5	19,2	12,3	1,5		
Film gösterimleri uygun saatlere dağıtılmıştır.		15	53	34	27	1	3,41	
	%	11,5	40,8	26,2	20,8	,8		
İzletilen filmler ilgi çekicidir.		17	68	22	20	3	3,58	
	%	13,1	52,3	16,9	15,4	2,3		
Değer dergisi her ay tüm koşullara dağıtılmaktadır.		10	57	34	20	9	3,30	
	%	7,7	43,8	26,2	15,4	6,9		
Değerler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler faydalıdır.		16	64	23	24	3	3,59	
	%	12,3	48,2	17,7	18,5	2,3		
Program uygulayıcısı yeterli donanımına sahiptir.		20	70	23	15	2	3,70	
	%	15,4	53,8	17,7	11,5	1,5		

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular, anketin programlarla ilgili maddelerinden sadece yirmi dördüncü maddesine (Değer dergisi her ay tüm koşullara dağıtılmaktadır) “kısmen katıldıklarını” belirtirken diğer tüm maddelere “katıldıkları” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.3’de yer alan “Kurumda değerler eğitimine (yönelik film gösterisi, değer dergisi, konferans vs.) yönelik yapılan faaliyetler yeterlidir” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların %15,4’ü kesinlikle katıldığını, %51,5’i katıldığını, %19,2’si kısmen katıldığını %12,3’ü katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=3,66$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.3’de bulunan “Film gösterileri uygun saatlere dağıtılmıştır” maddesine ilişkin elde edilen bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %11,5’i tamamen katıldığını, %40,8’i katıldığını, %26,2’si kısmen katıldığını, %20,8’i katılmadığını, %0,8’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri ise $\bar{x}=3,41$ ’dir. Bu dikkate alındığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.3’de yer verilen “İzletilen filmler ilgi çekicidir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %13,1’i tamamen katıldığını, %52,3’ü katıldığını, %16,9’u kısmen katıldığını, %15,4’ü katılmadığını, %2,3’ü hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması hesaplanarak $\bar{x}=3,58$ olarak hesaplanmıştır. Maddenin aritmetik ortalamasına bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.3’de yer alan “Değer dergisi her ay tüm koşullara dağıtılmaktadır” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların %7,7’si tamamen katıldığını, %43,8’i katıldığını, %26,2’si kısmen katıldığını, %15,4’ü katılmadığını, %6,9’u hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması ise $\bar{x}=3,30$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların orta düzeyde kısmen katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.3’de bulunan “Değerler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler faydalıdır” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri incelendiğinde %12,3’ü tamamen katıldığını, %48,2’si katıldığını, %17,7’si kısmen katıldığını, %18,5’i katılmadığını, %2,3’ü hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddeye ilişkin puanların ortalaması $\bar{x}=3,59$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.3’de yer alan “Program uygulayıcıları yeterli donanıma sahiptir” maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %15,4’ü tamamen katıldığını, %53,8’i katıldığını, %17,7’si kısmen katıldığını, %11,5’i katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,70$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca bakılarak katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

5.8. Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Dini Eğitim Programlarına İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Ceza infaz kurumlarında uygulanan dini eğitim programlarına yönelik kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Buna yönelik olarak anketin 28-33’ncü maddeleri kadın mahkûmların dini eğitim programlarına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular tablo 5.4’de verilmiştir.

Tablo 5.4. Kadın hükümlü ve tutukluların dini eğitim programlarına yönelik görüşleri

Maddeler		N	Tamamen	Katılıyor	Kısmen katılıyor	Katılmıyor	Hiç katılmıyorum	\bar{x}
			katılıyor					
Kurumda dini eğitime yönelik yeterince program uygulanmaktadır.	N	16	62	29	18	5	3,50	
	%	12,3	47,7	22,3	13,8	3,8		
Uygulanan dini eğitim programları (konferans vb.) sayıca yeterlidir.	N	14	23	26	46	14	3,06	
	%	10,8	17,7	20	35,4	10,8		
Vaiz ile istenilen zaman görüşülmektedir.	N	21	42	18	31	18	3,13	
	%	16,2	32,3	13,8	23,8	13,8		
Dini kaynaklara kolayca ulaşabilmektedir.	N	25	85	12	8	0	3,97	
	%	19,2	65,4	9,2	6,2			
Dini konferanslar faydalıdır.	N	21	71	27	11	0	3,78	
	%	16,2	54,6	20,8	8,5			
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir	N	22	69	20	10	9	3,65	
	%	16,9	53,1	15,4	7,7	6,9		

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular, anketin programlarla ilgili maddelerinden sadece yirmi dokuzuncu maddesine (Vaiz ile istenilen zaman görüşülmektedir) “kısmen katıldıklarını” belirtirken diğer tüm maddelere “katıldıkları” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.4’ün ilk madde olarak yer alan “Kurumda dini eğitime yönelik yeterince program uygulanmaktadır” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerine göre %12,3’ü tamamen katıldığını, %47,7’si katıldığını, %22,3’ü kısmen katıldığını, %13,8’i katılmadığını, %3,8’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,50$ ’dir. Böylelikle katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.4’de yer alan “Uygulanan dini eğitim programları (konferans vs.) sayıca yeterlidir” maddesine ilişkin bulgular incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %10,8’i tamamen katıldığını, %16,7’si katıldığını, %20’si kısmen katıldığını, %35,4’ü katılmadığını, %10,8’i ise hiç katılmadığını ifade etmişler. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,06$ ’dır. Bu maddeye ilişkin katılımcıların orta düzeyde kısmen katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.4’de bulunan “Vaiz ile istenilen zaman görüşülmektedir” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların %16,2’si tamamen katıldığını, %32,3’ü katıldığını, %13,8’i kısmen katıldığını, %23,8’i katılmadığını, %13,8’i hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,13$ olarak hesaplanmıştır. Bu maddeyle ilgili olarak katılımcıların orta düzeyde kısmen katıldığı söylenebilir.

Tablo 5.4’de yer alan “Dini kaynaklara kolayca ulaşabilmektedir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri incelendiğinde %19,2’si tamamen katıldığını, %65,4’ü katıldığını, %9,2’si kısmen katıldığını, %6,2’si katılmadığını belirtmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,97$ ’dir. Buna göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.4’de yer alan “Dini konferanslar faydalıdır” maddesine ilişkin bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %16,2’si tamamen katıldığını, %54,6’sı katıldığını, %20,8’si kısmen katıldığını, %8,5’i katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin ilişkin görüşlerin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,78$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.4’de son madde olarak her alan “Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir” maddesine ilişkin bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %16,9’u tamamen katıldığını, %53,1’i katıldığını, %15,4’ü kısmen katıldığını, %7,7’si katılmadığını, %6,9’u hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin bulguların puan ortalaması $\bar{x}=3,65$ olarak hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama değerine bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

5.9. Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyo-Kültürel ve Sportif Alanında Uygulanan Eğitim Programlarıyla İlgili Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerinin İncelenmesi

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Ceza infaz kurumlarında sosyo-kültürel ve sportif alanda uygulanan eğitim programlarına ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre anketin 34-45’inci soruları hazırlanmış olup kadın hükümlü ve tutukluların bu eğitim programlarına ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Araştırma problemine ait bulgular tablo 5.5’de yer almaktadır.

Tablo. 5.5. Kadın hükümlü ve tutukluların sosyo-kültürel ve sportif alanda uygulanan eğitim programlarına ilişkin görüşleri

Maddeler	N	Tamamen	Katılıyor	Kismen katılıyor	Katılmıyor	Hiç katılmıyorum	\bar{x}
		katılıyor	Katılıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Hiç katılmıyorum	
Sık sık sosyo-kültürel etkinlikler düzenlenmektedir	N 15 % 11,5	66 50,8	24 18,5	15 11,5	10 7,7	3,46	
Düzenlenen bu etkinlikler faydalıdır.	N 13 % 10	37 28,5	22 16,9	22 16,9	36 27,7	2,76	
Düzenlenen bu faaliyetler farkındalığın artmasına yardımcı olmaktadır.	N 25 % 19,2	52 40	18 13,8	26 20	9 6,9	3,44	
Bu programlar için diğer kurumlarla yeterli işbirliği yapılmaktadır.	N 25 % 19,2	85 65,4	12 9,2	8 6,2	0	3,97	
Kütüphanedeki kitaplara rahatlıkla ulaşılabilir.	N 17 % 13,1	66 50,8	26 20	13 10	8 6,2	3,54	
Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sosyal faaliyetlere teşvik etmektedir.	N 22 % 16,9	79 60,8	19 14,6	10 7,7	0	3,86	
Sportif faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için kurumda halı saha, spor salonu vb. vardır.	N 12 % 9,2	76 58,5	23 17,7	17 13,1	2 1,5	3,60	
Sportif faaliyetler eğlencelidir.	N 15 % 11,5	62 47,7	28 21,5	23 17,7	2 1,5	3,50	
Kurumda sportif faaliyetlere yönelik kurslar (voleybol vb.) düzenlenmektedir.	N 14 % 10,8	63 48,5	28 21,5	20 15,4	5 3,8	3,46	
Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sportif faaliyetlere teşvik etmektedir.	N 26 % 20	72 55,4	20 15,4	11 8,5	1 ,8	3,85	
Kurum personelleri hükümlü ve tutuklulara kültürel faaliyetleri teşvik etmektedir.	N 23 % 18,9	26 21,3	31 25,4	21 17,2	23 18,9	3,52	
Program uygulayıcıları yeterli donanıma sahiptir.	N 19 % 14,6	46 35,4	34 26,2	21 16,2	10 7,7	3,33	

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular, anketin programlarla ilgili maddelerinden sadece yirmi dokuzuncu maddesine (Düzenlenen bu etkinlikler faydalıdır) ve (Program uygulayıcıları yeterli donanıma sahiptir) “kısmen katıldıklarını” belirtirken diğer tüm maddelere “katıldıkları” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5.5’de yer alan “Sık sık sosyo-kültürel etkinlikler düzenlenmektedir” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların %11,5’i tamamen katıldığını, %50,8’si katıldığını, %18,5’i kısmen katıldığını, %11,5’i katılmadığını, %7,7’si hiç katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,46$ ’dır. Buna göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye ilişkin yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de bulunan “Düzenlenen bu etkinlikler faydalıdır” maddesine ilişkin elde edilen bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %10’u tamamen katıldığını, %28,5’si katıldığını, %16,9’u kısmen katıldığını, %16,9’u katılmadığını, %27,7’si ise hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=2,76$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların maddeye düşük düzeyde katılmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.5’de bulunan “Düzenlenen bu faaliyetler farkındalığın artmasına yardımcı olmaktadır” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %19,2’si tamamen katıldığını, %40’ı katıldığını, %13,8’i kısmen katıldığını, %20’si katılmadığını, %6,9’u hiç katılmadığını bildirmişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalama değerinin $\bar{x}=3,44$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bun göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de yer verilen “Bu programlar için diğer kurumlarla yeterli işbirliği yapılmaktadır” maddesinin bulguları incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %19,2’si tamamen katıldığını, %65,4’ü katıldığını, %9,2’si kısmen katıldığını, %6,2’si katılmadığını belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalama değeri hesaplanarak $\bar{x}=3,97$ bulunmuştur. Buna göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de yer alan “Kütüphanede ki kitaplara rahatlıkla ulaşılabilir” maddesine ait görüşler incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %13,1’i tamamen katıldığını, %50,8’i katıldığını, %20’si kısmen katıldığını %10’u katılmadığını, %6,2’si hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalama değerinin $\bar{x}=3,54$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aritmetik ortalama değerine bakıldığında katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de bulunan “ Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sosyal faaliyetlere teşvik etmektedir” maddesine ait bulgular incelendiğinde kadın hükümlü ve tutukluların %26,9’u tamamen katıldığını, %60,8’i katıldığını, %14,6’sı kısmen katıldığını belirtmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri ise $\bar{x}=3,86$ ’dır. Maddenin ortalama değerine bakıldığında kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5.5’de bulunan “Sportif faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için kurumda halı saha, spor salonu vb. Vardır” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların %9,2’si tamamen katıldığını, %58,5’i katıldığını, %17,7’si kısmen katıldığını, %13,1’i katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değerinin $\bar{x}=3,60$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre kadın hükümlü ve tutuklular maddeye yüksek düzeyde katılmıştır.

Tablo 5.5’de yer alan “Sportif faaliyetler eğlencelidir” maddesine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların %11,5’i tamamen katıldığını, %47,7’si katıldığını, %21,5’i kısmen katıldığını, %17,7’si katılmadığını, %1,5’i hiç katılmadığını

belirtmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,50$ olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan değere göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de yer verilen “Kurumda sportif faaliyetlere yönelik kurslar açılmaktadır” maddesine yönelik ulaşılan bulgulara göre kadın hükümlü ve tutukluların %10,8’i tamamen katıldığını, %48,5’i katıldığını, %21,5’i kısmen katıldığını, %15,4’ü katılmadığını, %3,8’i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddeye ait aritmetik ortalama değeri ise $\bar{x}=3,47$ ’dir. Ortalama değerine ilişkin olarak kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Tablo 5.5’de bulunan “Kurum personelleri hükümlü ve tutukluları sportif faaliyetlere teşvik etmektedir” maddesine ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri incelendiğinde %20’si tamamen katıldığını, %55,4’ü katıldığını, %15,4’ü kısmen katıldığını, %8,5’i katılmadığını, %0,8 hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalamasının $\bar{x}=3,85$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre katılımcıların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5.5’de yer alan “Kurum personelleri hükümlü ve tutukluları kültürel faaliyetlere teşvik etmektedir” maddesi incelendiğinde %18,9’u tamamen katıldığını, %21,3’ü katıldığını, %25,4’ü kısmen katıldığını, %17,2’si katılmadığını, %18,9’u hiç katılmadığını ifade etmişlerdir. Maddenin aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,52$ ’dir. Ulaşılan değere göre kadın hükümlü ve tutukluların maddeye yüksek düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.5’de yer verilen “Program uygulayıcıları yeterli donanıma sahiptir” maddesine ait kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerine göre %14,6’sı tamamen katıldığını, %35,4’ü katıldığını, %26,2’si kısmen katıldığını, %16,2’si katılmadığını, %7,7’si hiç katılmadığını bildirmişlerdir. Buna göre maddenin aritmetik ortalama değeri $\bar{x}=3,33$ ’tür. Buna göre katılımcıların maddeye ilişkin orta düzeyde kısmen katıldıkları söylenebilir.

6. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularından yola çıkarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar çerçevesinde yapılan önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları hakkında kurum eğitimcileri ile kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Eğitimciler kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının topluma kazandırma, kendilerini ifade etme, maddi gelir elde etmede faydalı olduğunu düşünmektedirler. Aynı şekilde kadın hükümlü ve tutuklularında uygulanan okuma yazma eğitim programları sayesinde okuma yazma bilmeyenlerin kendilerini rahat ifade etmesine katkı sağladığı, başkalarına olan bağımlılıklarını azalttığını ifade etmişlerdir. Kadın hükümlü ve tutuklular meslek eğitimi programlarıyla ilgili olarak meslek edindirme kurslarının faydalı olduğunu, kendilerini geliştirmeye imkân sağladığını, meslek edindirmeyi kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Sosyo-kültürel ve sportif faaliyetler alanında uygulanan eğitim programlarının eğlenceli ve farkındalığı arttırmasına yardımcı olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Eğitimciler kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken ki karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak katılımın azlığı, katılımcıların umutsuzlukları, katılımcıların özverili davranmamasını, personellerin yeterince desteklememesi, materyal ve donanımsal eksikliği olduğunu düşünmektedirler. Buna karşın kadın hükümlü ve tutukluların düşünceleri incelendiğinde dersliklerin yeterli donanıma sahip olduğu, eğitici materyallerin yeterli olduğu, kurum personelinin hükümlü ve tutukluları eğitim programlarına teşvik etmesi ile alakalı maddelere katıldıkları tespit edilmiştir.

Eğitimcilerin ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarını etkililiği ve verimliliğine ilişkin olarak birçok eğitimcinin bu programların kadınların meslek edinmelerine, erkeğe bağımlılığın azalmasına ve ortam değişikliğine sebep olduğunu bu yüzden etkili ve verimli olduğunu düşündüklerine, bir kısmının ise eğitim programlarının güncel şartlara ayak uydurmadığını, niteliğinin düşük olduğunu, eğitim servisinde geçirilen sürenin kısıtlı olduğunu bu yüzden etkili ve verimli olmadığını düşündüğü ortaya çıkmıştır. Kadın hükümlü ve tutukluların ise eğitim programları dışarıdaki eğitimlerine devam etme imkânı sunduğunu, yeni el becerisi ve hobi edindirdiğini, değerler eğitimi konusunda ilgi çekici filmlerin izletildiğini düşündükleri sonucuna varılmıştır. Nitekim temel eğitim programlarıyla okuma yazma öğrenen kadın mahkûmların başkalarına olan bağımlılığının azaldığına ilişkin kısmen katıldıkları sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programlarını yeterince verimli bulmadıklarını düşünülebilir.

Eğitimcilerin kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının etkililiğini arttırmasa yönelik olarak önerileri incelendiğinde, hükümlü ve tutuklular desteklenmeli, eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli, hükümlü ve tutuklular özendirilmeli ve kurum öğretmenlerinin sayısı artırılmalı şeklinde görüşlerini ifade ettikleri gözlenmiştir. Kadın hükümlü tutuklular ise farklı kursların açılması, izletilen filmlerde fikirlerinin alınması ve sosyo-kültürel ve spor faaliyetlerine personeller tarafından teşvik edilmelerinin sayesinde eğitim programlarını daha etkili hale getireceğini ifade etmişlerdir.

6.1.1. Birinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programları hakkında kurum eğitimcilerinin düşünceleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan programlar hakkında eğitimcilerin görüşleri incelendiğinde topluma entegre olmalarına, kendilerini ifade etmelerine katkı sağladığını, özgüvenlerini artırdığını, toplumsal hayatla bağ kurdurduğu, çok yönlü olduğunu, cezaevleri için önemli olduğunu, hükümlü ve tutukluların maddi kazanç elde etmelerini sağladığını, hobi edinmelerine ve yeteneklerini keşfetmeye yardımcı olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Saruç (2013) çalışmasında cezaevlerinde kadınlara yönelik uygulanan programların kadının istihdam ve mesleki anlamda gelişmesine katkı sağladığını, kadın mahkûmlara infaz süresince cezaevinde çalışma imkânı da sunulduğunu tahliye sonrası erkeklere göre daha dezavantajlı olan kadın mahkûmlara cezaevlerinde ki eğitim programlarının toplumda başarılı bir şekilde katılmalarında yardımcı olduğunu dile getirmiştir. Bozick, Davis, Steele, Saunders ve Miles (2013) yaptıkları çalışmada mahkûmlar için düzeltme eğitim programı uygulanmış ve bu eğitime katılanların cezaevinden çıktıktan sonra yeni bir suç işleyerek tekrar dönme olasılığının azaldığını iddia etmişlerdir. Özen (2015) ise cezaevindeki eğitimlerin hükümlü ve tutuklulara önemli katkılar sağlasa da bu eğitimlerin araç, gereç, süre bakımından yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Eğitimciler uygulanan eğitim programlarının kadın hükümlü ve tutuklulara infaz süresince sosyal ve bireysel yönden topluma katılmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak eğitim programlarının çok yönlü olduğu, ihtiyacı olanların mesleki eğitim programlarıyla kazandıkları el becerilerinden maddi kazanç sağlayabildikleri, hobi edinmelerine ve yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağladığını dile getirmişlerdir.

Eğitim programları sayesinde yaşamını cezaevlerinde sürdürmeye başlayan kadın hükümlü ve tutukluların geldikleri yerle bağlarını koparmayarak topluma sosyal yönden daha yakın bir çizgide yaşamlarını sürdürdükleri düşünebilir. Bu bağlamda eğitim programları kadın mahkûmları infaz süreci boyunca dinamik tutmasının faydalı olacağı sonucu çıkartılabilir. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarının kadınların kişisel gelişimlerine katkı sağladığı, böylelikle rol aldığı topluma daha faydalı kimlikle katılmasına yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Bu eğitimlerle kendini geliştiren kadınların sosyal hayatta karşılaştıkları maddi ve manevi pek çok zorlukların üzerinden gelmelerine yardımcı olmasının yanında anaç figürlüyle öne çıktığı ortamlarda iyi bir etki bırakacağı anlamına gelebilir. Bu çerçevede cezaevlerinde kadınlara yönelik eğitim programlarının kişisel ve sosyal bir bütün olarak gelişimini sağlayan planlama ve uygulamalarla sürdürülmesi gerektiği anlamı çıkarılabilir.

6.1.2. İkinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi “Eğitimcilerin ceza infaz kurumlarında kalmakta kadın olan hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken karşılaştıkları sorunlar nelerdir? “ şeklinde belirlenmiştir.

Eğitimciler cezaevlerinde kalan kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken karşılaştıkları sorunları katılımın az olması, katılımcıların umutsuz olması, cezaevi psikolojisinin etkisi, katılan kadın mahkûmların özverili davranmaması, eğitim programlarını personellerin yeterince desteklememesi, eğitici

materyallerin az olması ve donanımsal sıkıntılar şeklinde dile getirmişlerdir. Zeytinoğlu (2012) yaptığı çalışmasında ceza infaz kurumunda kalan annelerin eğitim programlarının çok azına katıldığını, eğitim programları hakkında bilgilendirilmediklerini, çalıştıklarını ya da kendi istekleriyle katılmadıklarını belirtmiştir. Özdemir de (2002) çalışmasında, derse katılımın az olduğunu ve ders saatlerinin yeterli olmadığını bu yüzden eğitim hizmetlerinin yeterli düzeyde etkili olmadığını, cezaevinde çalışan eğitimcilerin mahkûmların psikolojisiyle ilgili ders almadıklarını bu yüzden iletişim problemleri yaşadıklarını belirtmiştir. Ergin (2021) ise çalışmasında cezaevlerinde öğretmenlik yapanların hükümlü ve tutuklular kadar eğitim faaliyetlerine heyecanla katılmadığını belirtmiştir. Gökdoğan (2011) cezaevinde ki eğitim çalışmaları için ayrılan bütçenin yetersiz olduğunu ve çalışan öğretmenler ile kullanılan araç, gereç ve kaynakların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Çınar (2016) da çalışmasında hükümlü ve tutukluların taşınması sırasında sorunların olduğunu belirtmiştir. Dini eğitim programlarının uygulayıcısı olan vaizlerle yaptığı çalışma da güvenlik tedbirlerinin yetersiz olduğunu, az sayıda personelin hükümlü ve tutukluları kursa getirdiğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerin topluma kapalı ve sınırlı sayıda bireyin bulunduğu ya da görev aldığı yerde eğitimi sadece öğretmenin görevi olduğu anlayışından çıkılarak eğitim ortamının oluşturulması için personelin aktif ve samimi desteğine ihtiyaç duydukları söylenebilir.

6.1.3. Üçüncü Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının etkililiği ve verimliliğine ilişkin eğitimcilerin görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Eğitimcilerin görüşlerine göre, yarıdan fazlası kadın mahkûmlara uygulanan eğitim programlarının etkili ve verimli olduğunu düşünürken, bir kısmı etkili ve verimli olmadığını düşünmektedir. Eğitim programlarının neden etkili olduğuyla ilgili olarak eğitimcilerin görüşleri incelendiğinde, kadın mahkûmların bu programlar sayesinde meslek edindiklerini ve erkeğe olan bağımlılığının azaldığını, okuma yazma öğrenerek kendilerini geliştirmelerine katkı sağladığını, ortam değişikliğine sebep olduğunu söylemişlerdir. Mesleki eğitime katılan mahkûmların tahliye sonrası iş hayatında daha sorunsuz katıldığını belirtmişlerdir. Zeytinoğlu (2012) yaptığı çalışma da cezaevlerinde kadınlara uygulanan aile-çocuk eğitimleri hakkında kadın mahkûmların bir kısmı annelik becerileri kazandırma da etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökdoğan (2011) erkek hükümlü ve tutuklularla yaptığı çalışmada cezaevlerinde mahkûmların zamanlarını iyi geçirmek için düzenlenen eğitim programları sayesinde duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde olumlu sonuçlara neden olduğunu ortaya koymuştur.

Etkisiz ve verimsiz olduğunu düşünen eğitimcilerin görüşleri incelendiğinde, eğitim programlarının güncel şartlara uyumlu olmaması, niteliğin düşük olması ve kadın mahkûmların eğitim servisinde geçirdikleri sürenin yetersiz olması gibi nedenleri söylemişlerdir. Saruç (2013) cezaevinde kalan kadınlara toplumsal cinsiyet ve sivil toplum kuruluşları tarafından eğitim hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırma sonucunu destekler nitelikte Altun (2013) ceza infaz kurumlarında uygulanan mesleki eğitim programlarının kalitesi artırılarak çağdaş koşulların ihtiyaç duyduğu iş kollarının programa dahil edilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Gülensu (2014) uygulanan eğitimler her seviye uygun olmadığından eğitim etkinlikleri yeterince yararlı görülmediğini, kadın mahkûmlar tahliye sonrası günümüz dünyasında maddi kazanç sağlanmaları için farklı mesleki eğitimleri talep ettiklerini, ancak bunlar

gerçekleştğinde programların niteliği artıp işlevsel hale gelmiş olacağını belirtmiştir. Gökdoğan (2013) çalışmasında cezaevlerinde ki eğitim programları genelde erkek mahkûmlara göre şekil aldığını, bunun da kadın mahkûmların eğitilmeleri önünde engel teşkil ettiğini tespit etmiştir.

Eğitimciler kadın mahkûmlara uygulanan eğitim programlarının onların başkalarına olan bağımlılığını azalmasının yanında odalarının dışında sosyal ilişkiler geliştirmelerine imkân sağlayarak kendilerine ifade etmelerine katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Çocuğu ya da kardeşi olan kadınlara onların bakımı için bilgi verilmesinin dışarıdaki hayatlarına sorunsuz bir şekilde katılmanın önünü açacağı düşünülebilir. Nitekim ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarının daha çok erkek mahkûmlara yönelik hazırlanmış olması kadın mahkûmlara yönelik eğitim programlarının az olduğu fikrini besleyebilir. Fakat bunun sebebi kadın cezaevlerinin örgütsel yapısının genç oluşumlu olması olabilir. Zaman için kadın hükümlü ve tutukluların kaldığı cezaevlerinin ayrılması ve mevcut kadın cezaevlerinin de eğitim çalışmalarının daha fazla önemli hale geleceği düşünülebilir.

6.1.4. Dördüncü Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü problemi “Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarının etkililiğini arttırılmasına yönelik öneriler nelerdir?” şeklinde ortaya konmuştur.

Eğitimcilerin görüşlerine göre, cezaevindeki eğitim programlarının etkililiğini arttırmak için hükümlü ve tutuklular desteklenmeli, eğitim programlarının kapsamı genişletilmeli, hükümlü ve tutuklular özendirilmeli ve kurum öğretmenlerinin sayısı artırılmalıdır. Çelik de (2018) çalışmasında programların içeriği yönünde düzenleme yapılması gerektiğini tespit etmiştir. Gülensu da (2014) çalışmasında ceza infaz kurumu personelinin kadın ve çocuk eğitimi konusunda uzmanlar tarafından eğitim alması gerektiğini dile getirmiştir. Bu bağlamda Özkan (1989) çalışmasında Adalet Bakanlığı bünyesinde iletişim ve psikoloji uzmanlarından oluşan bir kadronun bu konuda uzun vadeli görevlendirilmesi gerektiğini tavsiye etmiştir. Demir (2013) cezaevlerin kütüphaneleri genişletilmesine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda Özdemir (2000), cezaevlerinin ıslah etme amacı sadece eğitimle mümkün olmayıp bunun yanında kurumda görevli müdür, infaz koruma memurları, psikolog ve sosyolog gibi tüm çalışanların mahkûmlara nasıl davranmaları gerektiğini konusunda bilinçlendirilmesinin önemini vurgulamıştır. Gökdoğan (2011) cezaevlerinde ki iyileştirme çalışmalarında üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, aydınlar görev alması gerektiğini belirtmiştir. Çelik (2018) kurumlarda tahliye sonrası iş imkânları gibi konularda broşür, afiş gibi teşvik edici çalışmalar yapılmasını gerektiğini belirtmektedir. Özkan (1998) bunlara ek olarak hükümlü ve tutuklunun kuruma geldiği sırada bireysel eğitim ihtiyacı belirlemesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Bunu destekler biçimde Nursal (2007) ihtiyacı belirlenen hükümlü ve tutukluya mümkün olduğunca faydalı eğitim programları hazırlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Diğer taraftan Gökdoğan (2011) son yıllarda gelişmiş ülkelerde ki cezaevlerinin bile teknik donanımının yeterli olmadığını, eğitim programlarının daha iyi uygulanabilmesi için uzman öğreticilerin sayısının arttırılması gerektiğini savunmuştur. Doğan (2019) ise çalışmasında hükümlü ve tutukluların tahliye sonrası daha çabuk iş bulmalarının önü açılması gerektiğinin önemini vurgulamıştır. O oluşacak kolay istihdam alanı sayesinde hükümlü ve tutukluların mesleki eğitimlere karşı daha çok ilgilerinin olacağını toplumda var olan kurumlarla iş

birliği yapılarak mahkûmlara bakışlarını değiştirmesi yönünde adım atılmasını önermiştir.

Eğitimciler cezaevlerinde eğitim programlarının uygulanmasında rol alan personelin nitelik ve nicelik olarak gelişmesi gerektiğini düşünmektedirler. Yeterli sayıda eğitmenin Adalet Bakanlığı bünyesinde uzman olarak yetiştirilip, programların içeriği kadınlar mahkûmlara göre güncellenmesi gerektiğini göz önünde bulundurmışlardır. Kadın hükümlü ve tutukluların desteklenmesi gerektiğini ifade eden eğitimcilerin, farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak ekonomik bağımsızlığın önünü açılır ve bünyesinde görev alan kadınlar, kadın mahkûmlar için örnek teşkil edebileceği görülmektedir. Bu eğitim programlarının etkililiğini arttırmak için kadın mahkûmlara toplumsal cinsiyet eşitliği bilgisi çerçevesinde modern hayata uygun, her seviye de mahkûma hitap eden, tahliye sonrası gelir kapısı açabilecek, gerekli zaman ve imkânın sağlanmasına dikkat edilerek şekillenmesinde yarar sağlayacaktır. Toplumsal hayatta ve yalıtılmış oldukları cezaevlerinde kendine yer açmaya hazırlanan kadın mahkûmların eğitimlerinin daha fazla önemsenmesinin gelecek nesiller ve ülke için daha faydalı olacağı düşünüldüğünden bu konuda daha hassas eğitimlere ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir.

6.1.5. Beşinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt problemi “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programları hakkında görüşleri nelerdir?”

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutuklular “cezaevinde okuma yazmaya yönelik yeterince kurs açılmaktadır,” uygulanan bu programlar sayesinde h/t dışarıdaki eğitimlerine devam edebilmektedir”, “bu programlar kurum personelleri tarafından desteklenmektedir” maddelerine katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kadın mahkûmlar “dersler sırasında kullanılan materyallerin yeterlidir”, “derslikler verilen eğitimi karşılar nitelikte donatılmıştır”, “dersler sırasında öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmaktadır” maddelerine katıldıkları gözlenmektedir. Fakat kadın hükümlü ve tutukluların bir kısmı kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi tarihsel zaman etkisiyle geleneksel eğitim yöntemleri kullanılarak oluşturulmuş eğitim ortamlarında öğrenim sürecini tamamlamayanların zenginleştirilmiş öğretim ortamından faydalanmayışları ve eğitim seviyelerinin düşük olmasından kaynaklı önceki eğitim ortamlarıyla karşılaştırma yapabilecek tecrübeye sahip olmamaları olabilir. “Uygulanan eğitim programları okuma yazma bilmeyenlerin kendini daha rahat ifade etmesine katkı sağlamaktadır”, “Bu programlar okuma yazma bilmeyenlerin işlerini yapmak için başkalarını olan bağımlılığını azaltmaktadır” ve “program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir” maddelerine kadın hükümlü ve tutukluların katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Şen’in (2016) erkek mahkûmlarla gerçekleştirdiği çalışma da cezaevlerinde okuma yazma bilmeyen mahkûmlara yönelik kursların açıldığı, ceza infaz kurumlarının da bir eğitim kurumu olarak görüldüğü, kurum personellerinin bu konuda hassas oldukları ama dersliklerin yeterli donanıma sahip olması konusunda kısmen katıldıkları sonucuna ulaşmıştır.

Kadın hükümlü ve tutukluların temel eğitim programları hakkında görüşlerine bakıldığında okuma yazma kurslarının önemli olduğunu ve cezaevinde eğitim ortamı oluşturduğunu düşünmektedirler. Fakat iki cinsiyet grubu içinde eğitim ortamlarının yeterli donanıma sahip olmadığı ön plana çıkmıştır. Dersliklerin gerekli materyallerle donatılarak, kadın hükümlü ve tutukluların dersliklerde kalma sürelerinin artırılması gerektiği sonucu elde edilmiştir.

6.1.6. Altıncı Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın altıncı alt problemi “Ceza infaz kurumlarında kalan kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi alanında uygulanan programlara ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Kadın hükümlü ve tutukluların meslek eğitimi programı ile ilgili ankette bulunan “Kurumda meslek edindirme yönelik yeterince kurs açılmaktadır”, “Kurumda meslek edindirme programları fayda sağlamaktadır”, “Bu programlar cezaevinden çıktıktan sonra da fayda sağlayacaktır” maddelerine katıldıklarını belirtmişlerdir. “Derslikler yeterli donanıma sahiptir”, “Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir”, “Kurumda meslek edindirme kurslarına teşvik edilmektedir” maddelerine katıldıkları sonucuna ulaşmışlardır. En düşük aritmetik ortalama değerine sahip madde (3.49) “Dersliklerin yeterli donanıma sahiptir” maddesidir. Bunun sebebi kursların yeni faaliyete girmesinden kaynaklı olarak temel materyallere öncelik verilmesi olabilir. Ankette yer alan “Kendimizi geliştirmek için büyük bir imkân sunmaktadır”, “Bu programlar meslek edindirmeyi kolaylaştırmaktadır”, “Bu programlar sayesinde t/h yeni el becerisi edinmektedirler”, Bu programlar sayesinde t/h yeni hobi edinmektedirler” ve “Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir” maddelerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Kalkan (2016) dışardaki eğitimden farksız olarak gerekli araç gereç sağlanmadan eğitimin amacı gerçekleşmiş olmayacağını savunmuştur. Buna ek olarak mesleki eğitim programlarıyla meslek sahibi olmayanlara ve yeni meslek edinmek isteyenlere imkân sağlandığı, eğitim sürecinde meslek edindirmek için yeterli bilgilerin aktarıldığı buna rağmen programların yeterince işlevsel olmadığını belirtmiştir. Bunun sebebinin Şen (2016) hükümlü ve tutukluların iş bulma kaygısına bağlanmaktadır. Doğan (2019) cezaevlerinde hükümlülere ve tutuklulara birçok mesleki eğitim verilerek el becerisi kazandırmakla beraber toplum içinde istihdam alanı oluşturup özgüven artırıcı ve dışlanmayı azaltıcı etki yarattığını dile getirmiştir. Buna karşın Özkan (1998) cezaevlerinde mesleki eğitim programlarının güncel hayatla uyum sağlamadığı küçük el işleri öğrenebildiklerini onlar içinse atölyelerin eksik olduğunu koşulların basit atölyelere döndüğünü belirtmiştir. Buna ek olarak toplumsal hayatın cezaevi yaşamına karşı olumsuz bakışını değiştirmek adına diğer kamu ve özel kurumlarla iş birliğinin yeterli olmadığını savunduğu gözlenmiştir.

Kadın hükümlü ve tutukluların mesleki eğitim programlarına yönelik görüşlerine bakıldığında derslerin yeterli donanıma sahip eğitimciler tarafından uygulandığı, faydalı ve edindikleri el becerileri sayesinde tahliye sonrasında iş hayatına atılmakta olumlu etki edeceğini düşündükleri gözlenmektedir.

6.1.7. Yedinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın yedinci problemi “Ceza infaz kurumlarında uygulanan değerler eğitimi programına ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Kadın hükümlü ve tutukluların değerler eğitimi ile ilgili olarak “Kurumda değerler eğitimine yönelik yapılan faaliyetler yeterlidir”, “Film gösterileri uygun saatlere dağıtılmıştır”, “İzletilen filmler ilgi çekicidir” maddelerine katıldıklarını belirtmişlerdir. “Değer dergisi her ay tüm koşullara dağıtılmaktadır” maddesine ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. “Değerler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler faydalıdır” ve “Program uygulayıcıları yeterli donanıma sahiptir”

maddelerine ise katıldıklarını belirtmişlerdir. En yüksek aritmetik ortalama değerine sahip madde ise eğitimcilerin yeterli donanıma sahip olmasını içeren maddedir. Çelik (2018) değerler eğitimi programı kapsamında konferans ve film gösterileri konusunda hükümlü ve tutukluların da fikirleri alınarak düzenleme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Şen (2016) erkek hükümlü ve tutuklularla yaptığı çalışma da konferanslar için yeterli iş birliğinin olmadığı, az sayıda yapıldığı ve güncel konular hakkında düzenlenmediği sonucuna ulaşmıştır.

Değerler eğitimi ile ilgili olarak kadın hükümlü ve tutukluların uygulanan programların faydalı olduğunu, düzenlenen film ve seminer gibi faaliyetlerin yeterli olduğunu düşünmekte oldukları sonucuna varılmıştır.

6.1.8. Sekizinci Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Ceza infaz kurumlarında uygulanan dini eğitim programlarına yönelik kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir?”.

Kadın hükümlü ve tutuklar “kurumda dini eğitime yönelik yeterince program uygulanmaktadır” maddesine katıldıkları sonucuna ulaşmışlardır. “Uygulanan dini eğitim programlarının sayıca yeterlidir” ve “Vaiz ile istenilen zamanda görüşülmektedir” maddelerine ise kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi pandemiden kaynaklı önlemlerle ceza infaz kurumunda sirkülasyonu azaltmak için görevlilerin giriş çıkışını en aza indirilmesinden kaynaklı olabilir. “Dini kaynaklara kolayca ulaşılabilir”, “Dini konferanslar faydalıdır” ve “Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir maddelerine ise katıldıklarını belirtmişlerdir. Şen (2016) erkek mahkûmlarla yaptığı çalışmada dini eğitimlerin sayısının artırılması gerektiğini, uygulayıcısının motivasyonu artırıcı faaliyetlerde bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Buna ek olarak mahkûmların dini eğitim programlarını yeterli görmediklerini ulaşmıştır. Buna karşın mahkûmlar dini kaynaklara ulaşabilmekte ve istedikleri zaman din görevlisiyle görüştiklerini tespit etmiştir.

Kadın hükümlü ve tutuklular dini eğitim programlarını faydalı, eğitimcileri yeterli görseler de dini programların sayısının artması ve vaizle istenilen zaman iletişime geçmeyi bekledikleri görülmektedir.

6.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Dayalı Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dokuzuncu problemi “Ceza infaz kurumlarında sosyo-kültürel ve sportif alanda uygulanan eğitim programlarına ilişkin kadın hükümlü ve tutukluların görüşleri nelerdir” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadın hükümlü ve tutukluların sosyo-kültürel ve sportif alanda uygulanan eğitim programları ile ilgili olarak “Sık sık sosyo-kültürel etkinlikler düzenlenmektedir” maddesine katıldıklarını bildirmişlerdir. Kadın hükümlü ve tutuklular “Düzenlenen bu etkinlikler faydalıdır” maddesine düşük düzeyde katılmışlardır. “Düzenlenen bu faaliyetler farkındalığın artmasına yardımcı olmaktadır”, “Bu programlar için diğer kurumlarla yeterli işbirliği yapılmaktadır”, “Kütüphanedeki kitapları rahatlıkla ulaşılabilir”, “Kurum personeli tutuklu ve hükümlüleri sosyal faaliyetleri teşvik etmektedir” maddelerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda “Sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için kurumda yeterince halı saha, spor salonu vardır”, “Sportif faaliyetler eğlencelidir”, “Kurumda sportif faaliyetlere yönelik kurslar düzenlenmektedir”, “Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sportif faaliyetlere

teşvik etmektedir” ve “Program uygulayıcıları yeterli donanımına sahiptir” maddelerine katıldıklarını bildirmişlerdir.

Kalkan (2016) yaptığı çalışmada kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerine göre sosyal faaliyetlerden uzak bir eğitim bireyin infaz sonrasında tekrar suça karışma ihtimalini artırdığını dile getirmiştir. Bunu desteklere biçimde Akçalı (2001) sportif eğitim programlarına katılan hükümlü ve tutukluların uyumlu insan davranışı göstermiş ve bütünleşmeye karşı daha olumlu yaklaşım sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Şen (2016) ise erken hükümlü ve tutuklularla yaptığı çalışmasında sosyal faaliyetlerin sık sık düzenlenmemekle birlikte eğitici, eğlenceli olmadığı, konferansların güncel konularda olmadığı ve kurumlarla yeterli işbirliği yapılmadığını sonucuna ulaşmıştır. Ersen (2010) ise suç işleyen kadınların eğitim düzeyleri genelde düşük olduğunu tespit etmiştir. Özkan (1998) Kütüphanelerden istedikleri kitapların temin edilemediğini ve yeteri kadar kitabın olmadığını belirtmiştir. Demir (2011) cezaevinde entelektüel ortamın oluşturulması için Adalet Bakanlığı'nın bu anlayışının değiştirilmesi, özel bütçe oluşturulması gerektiği ve ceza infaz kurumuna bilgi ve belge yöneticisinin atanması gerektiğini belirtmektedir. Buna ek olarak ceza infaz kurumu kütüphanelerinin nitelik ve nicelik bakımından zenginleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bununla beraber kütüphane hizmetlerinin geliştiği ülkelere bakıldığında Türkiye'den farklı olarak mahkûmların kütüphanelere gittiklerine dikkat çekerek ve burada ki materyalleri kütüphane içinde kullanıldığını belirterek bunun Türkiye 'de de yaygınlaşması konusunda temennilerini sunmaktadır. Özkan (1998) cezaevlerinde alt yapı oluşturularak kapalı cezaevleri yarı açık cezaevlerine dönüştürülmesinin faydalı olacağını iddia etmiştir.

Kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerine göre sosyo-kültürel alandaki eğitim programları diğer kurumlarla da iş birliği içerisinde, duyarlılığı arttıran etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha eski çalışmalarda erkek mahkûmların görüşleri ise bunun tersi yönündedir. Sosyo-kültürel eğitim programlarının yetersiz, eğlenceli olmadığını düşünmektedirler. Bunun sebebi cezaevlerinin zaman içerisinde sosyo-kültürel faaliyetlere ağırlık vermesi olabilir. Böylelikle günümüzde cezaevlerinde mahkûmlara sosyo-kültürel yönde daha fazla eğitim ortamı oluşturulmuş olduğu söylenebilir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmada ortaya çıkan sonuçlara yönelik uygulamaya ve daha sonra yapılan araştırmalar için öneriler sunulmaktadır.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonunda kalan hükümlü ve tutuklulara yönelik verilen eğitimlerin erkeklere göre nicelik ve nitelik yönünden daha zayıf olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle kadın hükümlü ve tutuklulara yönelik eğitim uygulamaları planlanırken, katılımcıların ilgi, istek ve ihtiyaçları ile çeşitli meslek örgütlerinin görüşleri alınarak istihdam imkânları da göz önünde bulundurularak fonksiyonel eğitim programları düzenlenebilir.

2. Bu çalışmada kadın hükümlü ve tutukluların tahliye sonrası iş stresi yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu yüzden kadın hükümlü ve tutukluların eğitim programlarına katılmaları, infaz sürecinde ve sonrasında mesleki faaliyetlerde yer almalarında motivasyonlarının takibini sağlamak ve iş imkânlarından yardımcı olmak için Adalet Bakanlığı kadrosuna dahil bir grup oluşturulabilir.

3.Yapılan çalışmada eğitimcilerin görüşlerine göre kurum öğretmenin sayısı yetersizdir. Bu yüzden kurum öğretmenlerinin sayısı artırılabilir. Artırılan kurum öğretmenlerinin dersleri girmesi kadın hükümlü ve tutukluların eğitim takibini kolaylaştıracağı gibi geçici bir görev olarak görülmediğinden daha çok verim elde edilebilir.

4.Araştırma sonucuna göre kadın mahkûmların ekonomik kaygısı olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim modern iş kollarının gerektirdiği şartlara uyum sağlamak için dersliklerin uygun materyallerle donatılmasının fayda sağlayacağı düşünülebilir. Bu yolla cezaevlerinde ki eğitim programları mahkûmlara toplumun ekonomi sistemi içinde aktif rol kazandırmaya yardımcı olabilir. Kadın ve ya erkek mahkûmların infaz süreci boyunca ihtiyaçlarını karşılama, tahliye sonrası ise iş bulma kaygısı bu yolla azaltılabileceği düşünülebilir. İş bulma kaygısını azaltmak için öğrendikleri el becerisi geliştirebilecekleri atölyeler çoğaltılabilir.

5. Kadın hükümlü ve tutukluların eğitim programlarına katılımlarının az olduğu sonucuna varılmıştır. Mahkûmların eğitim programlarına katılmalarını sağlamak için eşleri, çocukları ya da ebeveynleri de eğitim programlarına dahil edilebilir. Böylelikle aile için ilişkilerinin iyileşmesi başlayabilir ve tahliye sonrasında da ilerleyebilir. Bu çerçevede cezaevlerinde kadınlara yönelik eğitim programlarının kişisel ve sosyal bir bütün olarak gelişimini sağlayan planlama ve uygulamalarla sürdürülmesi gerektiği anlamı çıkarılabilir.

6. Araştırma sonunda kadın hükümlü ve tutukluların dini eğitim programlarını sayıca yetersiz buldukları belirlenmiştir. Bu sebeple cezaevlerinde arttırılan dini eğitim programlarının infaz sürecinde motive edici etki sağlayacağı düşünülmektedir

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma da ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programları hakkında eğitimcilerin ve kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini kapsamaktadır. Bu eğitim programları hakkında paydaşların tümünü kapsayacak şekilde (aile, eğitimciler, infaz koruma memuru, psikolog, sosyal çalışmacı, kurum müdürleri vs.) yapılabilir.

2. Bu çalışma Diyarbakır ilinde yapılmıştır. Türkiye'nin farklı illerinde bu çalışmanın benzeri yapılabilir.

3. Türkiye'de suç işleyen kadımlarla ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Kadın hükümlü ve tutukluların eğitim eksikliği ve suç değişkenleri arasındaki ilişkisi, eğitimin suçlu psikolojisi üzerinde ki etkilerinin incelenmesi ve eğitimin suç ile başa çıkma yolları geliştirmesine yarar sağlayacağı düşünülebilir.

4. Araştırmada kadın hükümlü ve tutukluların görüşlerini belirlemek için anket kullanılmıştır. Sonraki çalışmalarda anketin yanında gözlemlerinde yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- AKÇAKALE, S., 2010. “Ceza Mimarlığı”, Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- AKGÜN, R., 2012.“ Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumlarında Yaşadıkları Sorunlar ve Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi, Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AKPINAR, T., ÇİNER, C. U., FİŞEK, G. 2008. Çocuk Suçluluğunda Öncü Çalışmalar ve İki Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 57(2), ss. 17-29.
- ALACAKAPTAN, U., 1970. Suçun Unsurları, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
- ALKAN, V, ŞİMŞEK, S, B. A. ERBİL, 2019, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7(2), 559-582. Doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.5m
- ALLEN, H.E., SİMONSEN, C.E., 2001.“21. Yüzyıla Girerken Cezaların İnfazı Sempozyumu, Ankara: Adalet Bakanlığı Yayını.
- ALTUN, S., 2013. “İnfaz Kurumlarında Verilen Mesleki Eğitimlerin Hükümlü İstihdamına Katkısı ve Bir Uygulama Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- ALTUN, S., KOÇAK, O. (2010). “Ceza İnfaz Kurumundaki Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Hükümlü İstihdamına Katkıları, Çalışma İlişkileri Dergisi, 1(1), ss. 95-117.
- ALTUNKAYA, H., 2015. “Ceza infaz Kurumlarında Değerler Eğitiminin Öğretmen ve Hükümlü-Tutuklu Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri”, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, Bartın
- ARSLAN, T. N., 2003, Kamu Örgütlerinde Hukuksal Düzenlemeden Kaynaklanan Sorunlar İnfaz Kurumları Örneği, Cumhuriyet Üniversitesi İktisat İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), ss. 31-47.
- AYYILDIZ, G. G., 2008, Perceptions of Inmates on Prison Education Programs, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAHAR, H.İ., 2005. Hapishaneler Sorunlar ve Çözüm Arayışları, Hapishane Kitabı, : Kitapevi yayıncılık, İstanbul.
- BALABAN, Ö., ÖZEN, S. 2015,. Ceza infaz kurumlarındaki Tutuklu ve Hükümlülerin Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Algıları: T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği, Çalışma İlişkileri Dergisi, 6(1), ss. 37-52.
- BARDAKOĞLU, A., 1994. “Osmanlı Ceza Hukuku, TDV. İslam Ansiklopedisi”, C. VII, İstanbul,
- BAŞKALE, H.,2016.” Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi” Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi , 9(1), ss.23-28.
- BATCHELDER ,S., PİPPERT J. M.,2002.” Hard Time or Idle Time: Factors Affecting Inmate Choices Between Participation in Prison Work and Education Programs”, Prison Journal, 82 (2), 269-280.
- BENTLEY,H., 2017”Women's Prison Education, Practicei”, 5 (1), 1-20. https://www.corrections.govt.nz/resources/research/journal/volume_5_issue_1_july_2017/womens_prison_education

- BUSEN.,N,H,. 2014.” An Inter Professional Education Project to Address the Health Care Needs of Women Transitioning From Prison to Community Reentry”,*Journal of Professional Nursing*, 4 (30), 357-366.
- BUSHWAY, S., 2003. Employment dimensions of reentry: understanding the Nexus between prison reentry and work. Reentry and Prison Work Program, Urban Institute Reentry Round table, New York univesty Law Scool. May, 19-20.
- CAMP, S., GAES, G., PELİSSİER, B., RGODES, W., SAYLOR, W. 2003. Gender Differences in Out Comes From Prison-based Residential Treatment. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 24, 149-160.
- CAN, G. 2014., Hükümlülerde Dini Yaşayış: Psikolojik Bir Yaklaşım (Mersin örneği), Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- CANEL, P. 2003, “Türkiye’de Cezaevleri ve F tipi uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- CANIKLIOĞLU, N., 1991.”Türk Hukukunda Sakat ve Eski Hükümlü Çalıştırma Zorunluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- CANTEL, P.M., ZAFER, H., ÇAKMUR, Ö., 2008. Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınları, İstanbul
- CHRİSTOPHER, W.D (1991)., Punishment and Lise of Moral Standing, *canadion Journal of Philosophy*, 21(1), 53-80
- CRESWELL, J.W., CLARK, P.,2015, Karma yöntem araştırmaları tasarım ve yürütülmesi. Y, Dede, S.B. Demir (Çev. Ed). Anı yayıncılık, Ankara
- ÇELİK, V., 2018. “Osmaniye 2 Nolu Tipi kapalı ceza infaz kurumundan eğitimin önemi ve durumu”, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- ÇİĞİRLİ, E. 2019,” Resim Kursunun Cezaevindeki Tutuklu Ve Hükümlü Kadınların Üzerinde Yarattığı Etkileri: Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu”. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÇİÇEN, A. 2010. “İl. Meşrutiyet dönemi cezaevi İslahatı”, Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- ÇİMEN, A.,2015. “Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyalleşme Ve İslah İlişkisi”. Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 15(2), ss.159 – 188.
- DAŞÇIOĞLU, K. 2010. Osmanlı Arşivine Göre Sinop Hapishanesinin Durumu ulakbilim.com
- DEMİR, G., 2011, Ceza İnfaz Kurumu Kütüphanelerinin Normalleşme Sürecindeki Rolü, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 27(1), ss. 79-99.
- DEMİR, G., 2011. “Ceza İnfaz Kurumu Kütüphaneleri ve Türkiye de Durum, Doktora Tezi, İstanbul üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul.
- DEMİRBAŞ, T., 2008. İnfaz Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DEMİRTAŞ, T., 2005. Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Cezaevlerinin Evrimi, Kitapevi Yayınları, İstanbul
- DEMİRTAŞ, T., 2008. İnfaz Hukuku: Özellikle Cezaevlerinin Tarihçesi, Uluslararası Belgelerle Karşılaştırılmalı olarak Hürriyeti Bağlayıcı cezaların İnfazı ve Ceza İnfaz Kurumlarının İdaresi, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- DICKINSON, E.E., 2008. The future of incarceration and a brief history, *Architect*, 97(8), 66-71.

- DOĞAN, S., 2019.”Türkiye de Ceza İnfaz Kurumlarındaki İsyurtlari faaliyetlerinin Hükümlülerin İstihdamı Açısından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- DÖNMEZER, S., ERMAN, S., 1997, Nazari ve Tatbiki Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul
- DUMAN, E., 2016. Türkiye de Kadın Mahpus Olmak, TCPS Kitaplığı, İstanbul
- ELİBAL, H. , 2009, “Hükümlülerin Açık Cezaevlerindeki İş Yurtlarında Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimi Etkinliklerine Yönelik Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ERCAN, İ.,2006. Ceza Hukuku. İkinci Sayfa Yayınları, İstanbul
- ERGÜN, M.,2014. Eğitim Felsefesi, Pegem Akademi, Ankara.
- ERKAL, Mustafa E.,1992. İktisadi Kalkınmanın Kültür Temelleri, İlaveli 3. bs, Kuşak Ofset, İstanbul
- ERSEN, G. H., 2011. “Suç İşlemiş Kadınların Sosyo-demografik Özellikleri, Anne Baba Tutumları ve Öfke İfade Biçimlerinin Değerlendirmesi”, Psikiyatri Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi. İstanbul.
- ERSOY Y., 1994. Ceza Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara.
- FINN, P. 1997. Theorangecounty, Florida, nail educational and vocational programs. National İnstitute of Justine, U.s Department of Justice.
- FİDAN, N., ERDEN, M. 1998. Eğitime Giriş, Alkım, İstanbul.
- FLAVİN, J. 2001. Feminist gör the Mainstream Crimiologist an İnvitation, *Journal of Comtemporary Erhnography*, 32(1). 9-40.
- FLEMİNG, J., HONOUR, H. 2016. Dünya Sanat Tarihi, Çev. H. Abacı, Alfa. İstanbul.
- GAES, G.G., FLANAGAN, T.J., MOTİUK, L.L., STEWART, L.,1999. Crime and Justice 26,361-426
- GÖKÇE, S., K., 2017.“Adana Kadın Kapalı Cezaevindeki Hüküm Giymiş Kadınlar Arasıİlişkiler”, Doktora Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GÖKÇEK, T., 2014. “Karma Yöntem Araştırması”, Ed. M. METİN, Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.
- GÖKDUMAN, Ö., 2011. Ceza İnfaz Kurumlarında Eğitimin Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, İstanbul
- GÜLENSU, S.S., 2014. “Kadın Cezaevlerinin Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- GÜNEŞ, F. 2014. Eğitim Bilimine Giriş, Pegem Akademi, Ankara.
- GÜRSOY, N, E., ALTUN, O., H., 2006. Zindanlar ve Mahkûmlar, Bahar Yayınları, İstanbul.
- HAFIZOĞULLARI, Z., GÜNGÖR, D. 2007. “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 69, ss. 21-50.
- HALİNÇE, M., ŞEYHOĞLU, E.,2020. “Osmanlı Devleti’nde 5bir Ceza İnfaz Kurumu Olarak Hapishaneler ve Kadınlar, Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (2), ss. 405-436.
- HAYDAROĞLU, İ., 2017.” Kadın Suçluluğunun bölgesel farklılığına yönelik bir alan araştırması, Mardin ve Antalya Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/egitim-servisi-faaliyetleri>

- https://scholar.google.com.tr/scholar?cluster=18412012086244690009&hl=tr&as_sdt=0.5#d=gs_qabs&u=%23p%3DWUjQAHGbhP8J 24.01.2021 tarihinde ulaşıldı.
- İÇEL, K., AKINCI, F.S., ÖZGENÇ, İ., SÖZÜER, A., MAHMUTOĞLU, F.S., ve ÜNVER, Y., 2000. İçel Yaptırım Teorisi, Beta Yayınları, İstanbul.
- İÇLİ, T., 1993. Türkiye’de Suçlar Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- KAJAWO,S.,2019.” Examining the Effectiveness of the Management of Education Programme in Malawi Prisons”, Mediterranean Journal of Basic and Applied Sciences (MJBAS)3(2),203-213, https://scholar.google.com/scholar?cites=521682181696968907&as_sdt=2005&scioldt=0,5&hl=tr#d=gs_qabs&u=%23p%3DxDfQUJaLW94J
- KIZILKAN,,Ö, A., 2011. “Osmanlı’da Kadın Hapishaneleri ve Kadın Mahkûmlar (1839-1922)”, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- KIZILKAYA, M., 2014. “Ceza İnfaz Kurumlarındaki Kadınların Psikososyal Gereksinimlerine Yönelik Geliştirilen Eğitimin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KIZMAZ, Z., 2007. “Cezaevinin ve Hapsetmenin Suçu Engellemesinde ki Etkisi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17, ss. 44-69.
- KOÇ, M., 2019. “ Diyabet İşleri Başkanlığı’nın Cezaevlerindeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri Sınırlılıklar ve Bir Eğitim Programı Önerisi”, Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 5(1) 8-40 sayfa. İssn 2149-9969.
- KUNTERZ, N., NUHOĞLU, A., YENİSEY, F. (2009). Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Basım Yayın, İstanbul.
- KURT, M., 2006.” Türkiye’de Ceza İnfaz Kurumlarının Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü, Ankara.
- Mageehon,2003.”Incarcerated Women's Educational Experiences”,*Journal of Correctional Education*, 54 (4),191-199
- MCCARTY, H.J., 2006.”Educating Felons: Reflections on Higher Education in Prison”, *Radical History Review* 1 October 2006, 96, 87–94. doi: <https://doi.org/10.1215/01636545-2006-005>
- MENTEŞ, A., 1986 “ Ceza infaz Kurumlarında Görevli Personel İçin Psikoloji Kitabı”, Yarıaçık Cezaevi Matbaası, Ankara.
- MEŞİNCİ, E.Z. 2012. Cezaevindeki Hükümlerinin Boş Zaman Etkinlikleri Ve Boş Zaman Alışkanlıkları Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme “Eskisehir Açık Cezaevi Örneği”. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, 2012, Bursa.
- METE, T., 2001.İnfaz Hukuku, YarıAçık Cezaevi Matbaası, Ankara
- MİLES, M.B. HUBERMAN A.M. 1994. Qualitative Data Analysis : A Sourcebook Of New Methods, Newbury park, London.
- MİLLA, G.E. ve GAY, L.r. 2016, Educational research: competencies for analysis and applications. 11.baski. usa pearson Education
- MORGAN, R., 2002. Cezalandırmanın Kısa Tarihi,Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- NATALİE J. SOKOLOFF A, FONTAİNE, S., 2017,” College Programs İn Prison And Re-Entry For Men And Women: A Literature Review”, *Contemporary Justice Review*, 20 (1), 95-114
- NURSAL, N. 2007. Avrupa Cezaevi Kuralları ve Yorumları, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ÖĞÜN, A., 1990. “Kadın Suçluluğunun Sosyo-kültürel Konumla ve Bu Konumdaki Değişmelerle İlişkisi: Sivas Yarı Açık Kadın Cezaevinde Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- ÖZCAN, Ö., 2010. “Ceza ve İnfaz Kurumlarında Yapılan Mesleki Eğitim Programlarının Öğretmen ve Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerine Göre Bazı Boyutları, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- ÖZCAN, R., 1998.” Cezaevlerinin Eğitici Ve Islah Edici Boyutu” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZDEMİR, Ş., 2002, “Cezaevi Din Görevlileri ve Yöneticilerine Göre Cezaevlerinde Din Eğitimi”, Din bilim Akademik Araştırma dergisi ll. 4.ss. 1-19
- ÖZDEMİR,Ş. 2002, Cezaevi Din Görevlileri ve Yöneticilerine Göre Cezaevlerinde Din Eğitimi, Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 4,1, ss. 1-19.
- ÖZKAN, R., 1998. “Cezaevlerinin Eğitici ve Islah Edici Boyutu”, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- RAKİS, T., 2005. Improving the employment rates of ex-prisoners under parole. Federal Probation, 69. 7-14.
- SARUÇ, S., 2013. “Kadın hükümlüler cezaevi yaşantısı ve tahliye sonrası gereksinimler”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- SAVCI, İ., 2002. Cezaevi İş yurtlarında Çalışan Hükümlüler, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara.
- SEVÜK, H. 2013, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Tutuklu ve Hükümlerin Dış Dünya ile İletişimi”, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 7, Aralık 3-4.ss.335-385
- SİVRİ, G.,2017.”Osmanlı’da Kadın Mahkûm Olmak: Kadınları Mahkûm Etme ve Denetleme Pratikleri Üzerine Bir Değerlendirme(1840-1919)”, Toplumsal Tarih s.11. Tarih Vakfı Yayınları. 84-89.
- SOYASLAN, D., 2003.“Cezaların Bireyselleştirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(1-2), ss. 25-49.
- ŞEN,Ş., 2016. “Ceza İnfaz Kurumlarında Verilen Eğitim Faaliyetlerinin Yaşam Boyu Öğrenme Açısından Değerlendirilmesi (Zonguldak İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın
- TECİM, E., 2006.” Cezaevlerine Dini yaşantı ve din algısı: Konya örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- TEDDLİE,C ve TASHAKKORİ, A. 2015. Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri, Cev. Ed Y Dede, S. B Demir, Anı Yayıncılık, Ankara.
- TÜMERDEM, Y., 1986. Atatürk ve Çağdaş Türk Kadını, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 3(7), ss. 151-160.
- TÜRKOĞLU, A. , 1997. 99Soruda Eğitim Bilmine Giriş, Memleket Gazetecilik, İzmir.
- USTA, İ., ÖZTÜRK, H., 2010, “Denetimli Serbestlik”, Ceza Hukuku Dergisi, 5(13),1-44.
- ÜÇOK, Ç MENTEŞ., MUMCU, A.,1987. Türk Hukuk Tarihi, Savaş Yayınları Ankara.
- VALENTİNE, K.B. 1998,If the Guards Only Knew Communication Education for Women in Prison, Women's Studies in Communication 21 (2), 238-243
- YALÇIN, A., 2003.”Cezaevlerinde Hükümlü Yaşama Hacımlerinin İç Mekân Düzenlemesi”. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- YALDIZ, Ö., 2015. “Ceza İnfaz Kurumlarındaki Meslek Edindirme Eğitim Programlarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- YAVUZER, H.,1996,Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, İstanbul

- YILDIRIM, A. Ve ŞİMŞEK H.,2013. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YILDIZ, G. 2002. Osmanlı Devletinde Hapishane Islahatı (1839-1908), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YILDIZ, M.F., 2013. “Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hükümlü-Tutuklularla Yapılan Resim Eğitiminin İşlevsel Etkileri”, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YILMAZ, B., HAZAR, S., 2004,” Cezaevlerinde Beden Eğitimi Müfredat Programının Uygulanma Düzeyi ve Tutuklu ve Hükümlülerin Beden Eğitimi Faaliyetlerine Katılımları”, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı 2-3, ss143-154.
- YILMAZ, E., 1996. Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara
- YÜKSEL, S.,2015. “Yüksek Öğrenimde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Örtük Program”. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), ss. 361-370
- ZEYTİNOĞLU, D., 2012, Cezaevindeki Kadınların Annelik Deneyimleri: Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği, Yüksek Lisans Tezi , Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Değerli Katılımcı;

"Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanmakta Olan Eğitim Programlarına Yönelik Eğitimciler ile Kadın Hükümlü ve Tutukluların Görüşlerinin İncelenmesi" adlı bu araştırma için sizlerin görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Elde edilen bulgular yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır.. Araştırmaya sağladığınız katkıdan ve göstermiş olduğunuz samimiyetten dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Fatma KİNİLİ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

KİŞİSEL BİLGİLER	
Cinsiyet:	☐ Kadın ☐ Erkek
Meslekte Kaçınca Yılıdır:	☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16- 20 ☐ 21 ve üstü
Öğrenim Durumu:	☐ Lisans ☒ Yüksek lisans ☐ Doktora
Branş:	☐ I. ve II. Kademe Okuma Yazma ☐ Bağlama ☐ Kadın Giyim ve Modelistlik ☐ Saç Bakımı ve Yapımı ☐ Din Kültürü ☐ Voleybol

GÖRÜŞME SORULARI

1. Ceza infaz kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programları hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 2.Ceza İnfaz Kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklulara eğitim programlarını uygularken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 3.Ceza İnfaz Kurumlarında kalmakta olan kadın hükümlü ve tutuklulara uygulanan eğitim programlarının eğitim-öğretim açısından etkililiği ve verimliliği hakkında görüşleriniz nelerdir?
4. Ceza infaz Kurumlarında uygulanan eğitim programlarını daha etkili hale getirmek için yapılması gerekenler nelerdir?

Diğer :

Sayın katılımcı,

Bu çalışma ile ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarının ne derece etkili olduğuna yönelik görüşlerinizi belirlemeyi amaçlamaktayız. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak olup, yalnızca araştırma kapsamında kullanılacaktır. Kişisel bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Sizden ricamız ölçek maddelerini dikkatlice okuyup samimi ve içten cevaplar vermenizdir. Araştırmaya sağlayacağınız katkı için teşekkür ederiz.

Fatma KİNİLİ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDA DÜZENLENEN EĞİTİM PROGRAMLARINI
DEĞERLENDİRME ANKETİ**

KİŞİSEL BİLGİLER

1. İnfaz Durumunuz() Tutuklu () Hükümlü
2. Yaşınız (Lütfen yazınız)
3. Doğum Yeri İl(Lütfen yazınız)
4. Medeni durumunuz () Evli () Bekâr () Boşanmış () Dul
5. Kaç yıldır Ceza İnfaz Kurumunda kalmaktasınız?
() 1 yıl veya daha az süredir () 2-3 yıl () 4-5 yıl () 6-7 yıl () 8 yıl ve üstü
6. Eğitim durumunuz () Okur yazar değil() Okuryazar olup bir okul bitirmeyen
() İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul () Lisans () Lisansüstü
8. Ceza İnfaz kurumuna kaçınıcı girişiniz?
.....(Lütfen yazınız)
9. Anne ve Babanızın Eğitim Durumu
 - a. Annenizin Eğitim Durumu
() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul
() Lisans () Lisansüstü
 - b. Babanızın Eğitim Durumu
() Okur-yazar değil() Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise() Yüksekokul
() Lisans () Lisansüstü
10. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarına katılmanızda etken kimdir?
() Ceza infaz kurumunda kalmakta olan arkadaşım
() Kurum öğretmeni
() Ceza infaz kurumu personeli
() Diğer (Lütfen yazınız)
11. Ceza infaz kurumlarında uygulanan eğitim programlarının hangilerine katıldınız?
() 1. Kademe Okuma Yazma Kursu___ () 2. Kademe Okuma Yazma Kursu___()
Bağlama Kursu___() Terzilik (Kadın giyim ve modelistlik) Kursu___ () Kuaförlük
(Saç bakımı ve yapımı) Kursu___ () El sanatları Kursu___() Din Kültürü Kursu___ ()
Voleybol Kursu
() Diğer (Lütfen yazınız).....

12. Ceza infaz kurumunda uygulanan eğitim programlarına katılmaktaki tercih sebebiniz nedir?

- () Tahliye olduktan sonra iş bulabilmek
() Koşu dışına çıkabilmek
() Cezaevindeki zamanı değerlendirebilmek
() Konuya olan merakımdan
() Diğer (Lütfen yazınız).....

TEMEL EĞİTİM ALANINDA UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARI	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Kurumda okuma yazmaya yönelik yeterince kurs açılmaktadır.	5	4	3	2	1
Kurumda uygulana meslek edindirme kursları fayda sağlamaktadır.	5	4	3	2	1
Bu programlar cezaevinden çıktıktan sonra da fayda sağlayacaktır.	5	4	3	2	1
Derslikler yeterli donanıma sahiptir.	5	4	3	2	1
Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir.	5	4	3	2	1
Kurumda kalanlar meslek edindirme kurslarına teşvik edilmektedir.	5	4	3	2	1
Kendimizi geliştirmek için büyük imkân sağlanmaktadır,	5	4	3	2	1
Bu programlar meslek edindirmeyi kolaylaştırmaktadır.	5	4	3	2	1
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	5	4	3	2	1
Temel eğitim alanında uygulanan programlarına yönelik önerileriniz:					

MESLEKİ EĞİTİM PROGRAMLARI	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Kurumda meslek edindirmeye yönelik yeterince kurslar açılmaktadır.	5	4	3	2	1
Uygulanan bu program sayesinde hükümlü ve tutuklular dışarıdaki eğitimlerine devam edebilmektedirler.	5	4	3	2	1
Bu programlar kurum personelleri tarafından desteklenmektedir.	5	4	3	2	1
Dersler sırasında kullanılan materyaller yeterlidir.	5	4	3	2	1
Derslikler verilen eğitimi karşılar nitelikte donatılmıştır.	5	4	3	2	1
Dersler sırasında öğretim yöntem ve teknikleri (soru-cevap, beyin fırtınası vb.) uygulanmaktadır.	5	4	3	2	1
Uygulanan temel eğitim programları okuma yazma bilmeyenlerin kendini daha rahat ifade edebilmesine katkı sağlamaktadır.	5	4	3	2	1
Bu programlar okuma yazma bilmeyenlerin işlerini yapmak için başkalarına olan bağımlılığını azaltmaktadır.	5	4	3	2	1
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	5	4	3	2	1
Bu programlar sayesinde t/h yeni hobi edinmektedir.	5	4	3	2	1
Bu programlar sayesinde t/h yeni hobi edinmektedir.	5	4	3	2	1
Temel eğitim alanında uygulanan programlarına yönelik önerileriniz:					

DEĞERLER EĞİTİM PROGRAMLARI	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Kurumda değerler eğitimine yönelik yapılan faaliyetler yeterlidir.	5	4	3	2	1
Film gösterileri uygun saatlere dağıtılmıştır.	5	4	3	2	1
İzletilen filmler ilgi çekicidir.	5	4	3	2	1
Değer dergisi her ay tüm odalara dağıtılmaktadır.	5	4	3	2	1
Değerler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler faydalıdır.	5	4	3	2	1
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	5	4	3	2	1
Dini eğitimi programlarına yönelik önerileriniz:					

DİNİ EĞİTİM PROGRAMLARI	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Kurumda dini eğitime yönelik yeterince program uygulanmaktadır.	5	4	3	2	1
Uygulanan dini eğitim programları (konferans vb.) sayıca yeterlidir.	5	4	3	2	1
Vaiz ile istenilen zaman görüşülmektedir.	5	4	3	2	1
Dini kaynaklara ulaşılabilmektedir.	5	4	3	2	1
Dini konferanslar faydalıdır.	5	4	3	2	1
Program uygulayıcısı yeterli donanıma sahiptir.	5	4	3	2	1
Dini eğitimi programlarına yönelik önerileriniz:					

SOSYAL, KÜLTÜREL VE SPORTİF FAALİYETLER	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
Sık sık sosyokültürel etkinlikler düzenlenmektedir.	5	4	3	2	1
Düzenlenen bu faaliyetler faydalıdır.	5	4	3	2	1
Düzenlenen bu faaliyetler farkındalığın artmasına yardımcı olmaktadır.	5	4	3	2	1
Bu programlar için diğer kurumlarla yeterli işbirliği yapılmaktadır.	5	4	3	2	1
Kütüphanede ki kitaplara rahatlıkla ulaşılabilir.	5	4	3	2	1
Kütüphaneden istenilen her zaman faydalanılabilmektedir.	5	4	3	2	1
Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sosyal faaliyetlere teşvik etmektedir.	5	4	3	2	1
Sportif faaliyetleri gerçekleştirmek için kurumda halı saha, spor salonu vb. vardır.	5	4	3	2	1
Sportif faaliyetler eğlencelidir.	5	4	3	2	1
Kurumda sportif faaliyetlere yönelik kurslar (voleybol vb.) düzenlenmektedir.	5	4	3	2	1
Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri kültürel faaliyetlere teşvik etmektedir.	5	4	3	2	1
Kurum personelleri tutuklu ve hükümlüleri sportif faaliyetlere teşvik etmektedir.	5	4	3	2	1

KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ

T.C.
ADALET BAKANLIğI
Ceza ve Tevkifevleri Genel M¼d¼rl¼đ¼

Sayı : 57292265-204.06.03-E.764/109251
Konu : Fatma KİNİL'nin Araştırma Talebi

04.09.2020

DİYARBAKIR CUMHURİYET BAŞSAVCILIğINA

İlgi : 21/08/2020 tarihli ve CTE.21.CBS.01.B.M.2020/15755-4/01 sayılı yazı.

Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz koruma memuru olarak görev yapan aynı zamanda Kahramanmaraş S¼t¼c¼ İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Eğitim Ana Bilim Dalında y¼ksek lisans øđrencisi Fatma Kinili'nin, "**Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Eğitim Programlarına Y¼nelik Program Uygulayıcıları ile Kadın H¼k¼ml¼ ve Tutukluların G¼r¼şlerinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmasına ilişkin olarak, çalışmayı görev yaptığı kurumda uygulama talebine ilişkin, ilgi yazı ve ekleri incelendi.

S¼z konusu araştırmanın; COVID-19 tedbirleri alınarak karantinada kalınan dönemde, kurumun uygun g¼rd¼đ¼ tarihlerde, kurumun belirleyeceği g¼n ve saatlerde, yukarıda anılan ceza infaz kurumunda, çalışmaya katılacak h¼k¼ml¼lerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, araştırmanın konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve g¼r¼nt¼ alınmaması, çalışma sonucunun iki ørneđi ile CD'sinin, çalışmayı yapacak kişi tarafından, Ceza ve Tevkifevleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ne g¼nderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel M¼d¼rl¼đ¼n¼n izni olmaksızın yayınlanmaması ve mesai saatlerinin aksatılmaması koşullarıyla y¼r¼t¼lmesi uygun g¼r¼lm¼řt¼r.

Gereği ile ilgili ceza infaz kurumuna bu y¼nde bilgi verilmesini rica ederim.

Namık Kemal VAROL
H¼kim
Bakan a.
Genel M¼d¼r Yardımcısı

